

ŻYCIE GOSPO DARCZE

TREŚĆ NUMERU:

Od Redakcji

EUGENIUSZ SZYR — Na drodze przemian gospo-
darczych

STEFAN GRUCHAŁA — Ku polskiej doktrynie eko-
nomicznej

PROF. WITOLD KRZYŻANOWSKI — Uwagi i wnio-
ski na czasie

STEFAN ZAWADZKI — O inwestycjach w przemyśle

MGR WŁADYSŁAW MARKOWSKI — Problemy
współpracy Polski w dziedzinie komunikacji

JERZY POZNANSKI — Nacjonalizacja przemysłu
węglowego Wielkiej Brytanii

JAN ANTONI WILDER — Zagadnienie eksportu węgla

MGR JANUSZ JEZEWSKI — Handel zagraniczny
Z. S. R. R.

CZESŁAW PRZYMUSIŃSKI — Przegląd ustawo-
dawstwa gospodarczego

Uchwała Prezydium K. R. N.

Porty Polskie

STEFAN WOJCIECHOWSKI — Znaczenie rachun-
kowości w przemyśle państwowym

Umowy handlowe — Frontem do wsi — Zjazd rze-
mieślniczy w Bydgoszczy — Zjazd gospodarczy
Przemysłu Włókienniczego w Łodzi

J. K. — Zbyt produktów przemysłu metalowego

LEON REINSCHMIDT — Nowa era spółdzielczości
kredytowej

Z. S. — Życie gospodarcze przechodzi do rentowności

Spółdzielczość — Z kraju — Apropozycja — Z ca-
łego świata — Kongresy

DR STANISŁAW BEREZOWSKI — Francuskie ty-
godniki gospodarcze.

Przegląd wydawnictw

DWUTYGODNIK

ROK I

• NUMER 14 •

15 LIPCA 1946

• CENA EGZ. 50 Z

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU CENTRALA ŻELAZA I STALI

KATOWICE, UL. LIGONIA 7

skrót telegraf.: „CENTROSTAL”

TELEFON OGÓLNY: 329-61

WYDZIAŁ EKSPORTOWY

I TRANSPORTOWY: 329-41

Centrala dostarcza na prawach wyłączności wszelkie wyroby hutnicze bezpośrednio w ładunkach pełnowagonowych.

Zapotrzebowanie przemysłu przetwórczego, miejscowego, prywatnego, rzemiosła, instytucji użyteczności publicznej, warsztatów kolejowych, przedsiębiorstw budowlanych itd. w mniejszych ilościach jest wykonywane przez:

SKŁADY GŁÓWNE ŻELAZA CENTROSTALI

skrót telegraficzny: „ŻELAZO”

Katowice	ul. Kochanowskiego 4	tel: 342-68
Kraków	„ Kopernika 6	„ 544-12
Warszawa	„ Na Skarpie 21	„ 881-93
Łódź	„ Piotrkowska 102	„ 127-85
Poznań	„ Kantaka 1	„ 64-88
Kalisz	„ Górnośląska 65	„ 18-39
Gdańsk	„ Grunwaldzka 229/237	„ 412-27
Bydgoszcz	„ Leona XIII. 12	„ 21-82
Gliwice	„ Wincentego Pola 1	„ 51-36
Bytom	„ Janty 34	„ 42-59
Opole	„ Lipowa 19	„ 3-58
Wrocław	„ Mosiężna 1	„ 2-70
Szczecin	„ Śląska 41	„ 84-57
Olsztyn	„ 3-go Maja 9	—
Wałbrzych	„ Chrobrego 51	„ 12-30

SKŁADY STALI SZLACHETNEJ

skrót telegraficzny: „STAL”

Katowice	ul. Pierackiego 6	tel: 319-19
Kraków	„ Dunajewskiego 2	„ 599-13
Warszawa	„ Na Skarpie 21	„ 881-93
Łódź	„ Gdańska 66	„ 169-28
Poznań	„ św. Marcina 61	„ 29-30

ŻYCIE GOSPODARCZE

DWUTYGODNIK • 15 LIPCA 1946 • ROK I • NUMER 14

REDAKCJA: KATOWICE, ULICA 3-GO MAJA 23, TELEFON NR 317-71 — ADMINISTRACJA: TELEFON NR 317-73

„Ustrój, który mamy obecnie w Polsce, jest ustrojem specyficznym. Nie figuruje on w katalogach form społecznych.”

„Nie jest to ustrój tak zwanej demokracji zachodniej.”

„Nie jest to również ustrój tak zwanej demokracji sowieckiej.”

„Odrębność jego zaznacza się już w opinii zagranicznej. Mówi się tam już o POLSKIM MODELU GOSPODARCZYM I POLSKIM SYSTEMIE GOSPODARCZYM.”

*(Hilary Minc, Katowice
28. VI. 1946.)*

~~~~~

Możemy być dumni, że w okresie, kiedy formy ustrojów gospodarczych nieomal na całym świecie stały się płynne, Polska podjęła się roli stworzenia modelu gospodarczego, który, być może, na wiele lat przejmie spuściznę po zdegenerowanym kapitalizmie.

Hilary Minc kreśli wielkie linie myśli gospodarczej. Zaszczytną funkcją polskich ekonomistów, statystyków i techników jest przeobrazić te myśli w czyn, W NOWY SYSTEM USTROJU GOSPODARCZEGO.

W zrozumieniu odpowiedzialności, która ciąży na naszym pokoleniu, „Życie Gospodarcze” w dalszym ciągu konsekwentnie zmierzać będzie do tego, by stać się platformą wymiany myśli tych wszystkich, którzy murują fundamenty nowego i niezależnego ustroju gospodarczego Polski.

REDAKCJA.

NA DRODZE PRZEMIAN GOSPODARCZYCH

JEST rzeczą, niestety, pewną, że jeszcze zbyt mało ludzi rozumie w Polsce ogrom pracy, jakiej podjął się Rząd odradzającego się Państwa Polskiego. A tymczasem nie ulega wątpliwości, że nigdy jeszcze w historii i w żadnym kraju nie było Rządu, przed którym stanęłoby równocześnie tyle, tak bardzo poważnych i tak bardzo trudnych zadań. Odbudowa kraju, zdewastowanego wojną i okupacją, przesunięcia graniczne, związane z nimi ruchy ludnościowe i konieczność uruchomienia gospodarki na nowych, nieznanych przedtem i nieprzestudiowanych przygotowanych terenach, przebudowa ustroju rolnego, przejęcie przez Państwo kluczowego przemysłu i uruchomienie go na nowych zasadach, objęcie w administrację tysięcy przedsiębiorstw poniemieckich i opuszczonych, stworzenie nowej własnej waluty i dbanie o utrzymanie jej kursu na możliwym poziomie, zaspokojenie, choćby w minimalnych granicach, potrzeb ludności kraju, przy niemal absolutnym braku jakichkolwiek rezerw materiałowych — wszystko to są problemy, których rozwiązanie nawet, gdyby występowały pojedynczo, nastrocza tak wiele trudności, że musiałoby absorbować całkowity wysiłek każdego Rządu w każdym kraju, w każdych warunkach. A gdy dodamy, że przy tym wszystkim musiano dokonać dzieła stworzenia całkowicie od nowa aparatu administracji Państwa, że rozwiązywanie wszystkich tych problemów, występujących łącznie, następowało przy niespotykanym gdzie indziej braku materiału ludzkiego, to zaiste powiedzieć trzeba, że **wyniki, osiągnięte przez Rząd, są naprawdę imponujące.**

Tę niezaprzeczalną prawdę rozumieją, niestety, lepiej obcy niż my sami, gdyż patrzą na nas przez pryzmat swoich własnych trudności, swoich własnych braków i swoich własnych niedociągnięć. U nas rozumieją sytuację i oceniają wyniki w sposób należyty przede wszystkim te klasy społeczne, które bezpośrednio uczestniczą w wielkim dziele odbudowy i przebudowy ustroju. Są to robotnicy i pracownicy techniczni. Ludność wiejska w mniejszym stopniu wczuwa się w dokonane osiągnięcia, chociaż ona właśnie, jako pierwsza, stała się beneficjentem przemian obecnych. Natomiast znaczna część tak zwanej inteligencji nie wykazuje zrozumienia dla prowadzonego dzieła, odnosząc się doń z niczym nieuzasadnionym sceptycyzmem.

A tymczasem dzieło, podjęte przez Rząd, wymaga od wszystkich nie tylko wykonywania codziennych prac w ramach niezbędnego minimum, ale pełnego wiary entuzjazmu i chęci rezygnacji z wielu rzeczy

dzisiaj w imię lepszego jutra, które budujemy i musimy budować sobie sami i dla siebie.

Wyniki Referendum wskazują, że zasadnicza linia polityki rządowej znajduje zrozumienie i poparcie **u znakomitej większości Narodu.** Referendum rozwiało wszelkie wątpliwości i obaliło pewne mylne twierdzenia i przypuszczenia. Ale byłoby niewybaczalnym błędem, gdybyśmy, upojeni sukcesem Referendum, zapomnieli, że wielkie dzieło odbudowy kraju i przebudowy naszego ustroju jest zaledwie rozpoczęte i że koniecznym tu jest **całkowity wysiłek Narodu, aby zainicjowane i wykonywane prace doprowadzić do końca.**

Na specjalnie interesującym nas odcinku przemysłowym pracę ujęto w trzy etapy. Etap pierwszy, który mamy już za sobą, to było uruchomienie istniejących warsztatów i ustalenie dla nich prowizorycznego programu produkcyjnego, do czasu, gdy zaczną w pełni funkcjonować państwowy plan produkcyjny dla całości gospodarstwa narodowego. Etap drugi, w którym jesteśmy obecnie, to uporządkowanie stanu prawnego w przemyśle, podział warsztatów pracy na trzy sektory gospodarki: państwowy, spółdzielczy i prywatny, oraz powiązanie działalności produkcyjnej tych trzech sektorów w ramach planu państwowego. Etap trzeci, który w czasie zazębiać się będzie z etapem drugim, to reorganizacja przemysłu, przeprowadzona poprzez komasację warsztatów, rozbudowę istniejących i budowę nowych fabryk, podział produkcji i jej racjonalizacja.

W chwili obecnej Rząd jest u progu prac nad ostatecznym podziałem przemysłu pomiędzy przewidziane trzy sektory. Z administrowanych w tej chwili przez państwo fabryk wyłączy się te, które będą upaństwowione. Inne przekazane będą spółdzielczości, względnie zwrócone właścicielom lub będą sprzedane w ręce prywatne. Do pracy tej przywiązuje się szczególną wagę, albowiem z jednej strony stanowi ona ważny etap organizacji przemysłu, a z drugiej — posiada szczególne znaczenie moralne. Ustalenie wyraźnej linii podziału pomiędzy przedsiębiorczością państwową a przedsiębiorczością spółdzielczą i prywatną **rozwieje, chyba wreszcie ostatecznie,** istniejące jeszcze ciągle, mimo najwyraźniejsze deklaracje miarodajnych czynników rządowych, wątpliwości co do intencji Rządu w sprawie działalności tak zwanej „inicjatywy“ prywatnej, czyli przedsiębiorczości prywatnej.

Jeżeli ciągle podkreśla się sprawę inicjatywy prywatnej w działalności przemysłowej, to dzieje się to

dlatego, że uznaje się jej potrzebę w tym modelu ustroju gospodarczego, jaki tworzymy w Polsce, a który ujmowany jest jako syntetyczna koncepcja ustrojowa, zbudowana na dwóch zasadniczych elementach: wzorach planowej gospodarki Związku Radzieckiego i pozytywnych momentach gospodarki demokracji zachodnich. **Zharmonizowanie obu tych czynników, powiązanie ich we współdziałaniu przy realizacji jednolitego gospodarczego planu państwowego** — oto wielkie zadanie, jakiego podjęło się nasze państwo. Jasną jest rzeczą, że realizacja budowy takiego modelu gospodarczego wymaga całkowitego i zgodnego współdziałania wszystkich trzech sektorów gospodarki: przedsiębiorczości państwowej, spółdzielczej i prywatnej.

Niezmiernej wagi jest decyzja Rządu, aby wymiana towarowa pomiędzy miastem i wsią zwolniona była od tych restrykcji, jakimi krępowano ją, na skutek konieczności wojennych i bezpośrednich skutków wojny. Zniesienie świadczeń rzeczowych i co za tym idzie — przywrócenie całkowitej swobody dysponowania owocami pracy ludności wiejskiej, to jest olbrzymiej wagi posunięcie, zmierzające do wyzwolenia gospodarki wsi z więzów reglamentacji. Na tym odcinku **Polska stanęła pierwsza wśród narodów Europy** na drodze ku przywróceniu normalnych stosunków, akcentując jednocześnie zasadniczą linię swoich koncepcji gospodarczych.

Oczywistym jest, że zniesienie świadczeń rzeczowych podniesie znakomicie zasobność ludności wiejskiej i wzmocze jej siłę nabywczą. A zatem zrodzi ono zagadnienie umożliwienia ludności wiejskiej nabywania towarów przemysłowych w takiej ilości, w jakiej wieś zdolna jest je wchłonąć i po takich cenach, jakie wynikają z logicznych przesłanek kalkulacji wymiany. Rząd przeznacza na ten cel wyroby przemysłowe wartości **50 miliardów złotych**. W ten sposób przemysł państwowy zdał egzamin, że nie zmarnował okresu organizacji produkcji. Przed aparatem wymiany zarówno państwowym, jak spółdzielczym i prywatnym staje zadanie rozprowadzenia towarów w ten sposób, aby dotarły one do konsumentów **po cenach właściwych**, z wyłączeniem zbędnego i kosztownego pośrednictwa.

Z naciskiem podkreślić trzeba, że od powodzenia tego przedsięwzięcia zależy bardzo wiele, bo **równowaga gospodarki wewnętrznej kraju**. Cały wysiłek organizacji sprzedaży musi być teraz skierowany ku wytworzeniu dokładnego mechanizmu, ułatwiającego funkcjonowanie zaopatrywania miast w płody rolne i zaopatrywania wsi w wyroby przemysłowe.

Odbudowa kraju i przebudowa ustroju nasuwa ciągle szereg zasadniczych problemów, których rozwiązanie wymaga głębokiego przemyślenia. Dlatego też z dużym zadowoleniem należy przyjąć inicjatywę czasopisma „Życie Gospodarcze” oddania swoich łamów jako platformy wymiany myśli tych wszystkich, którzy pracują nad wielkim dziełem budowy Nowego Gmachu Rzeczypospolitej.

Odbudowa kraju i przebudowa ustroju nasuwa ciągle szereg zasadniczych problemów, których rozwiązanie wymaga głębokiego przemyślenia. Dlatego też z dużym zadowoleniem należy przyjąć inicjatywę czasopisma „Życie Gospodarcze” oddania swoich łamów jako platformy wymiany myśli tych wszystkich, którzy pracują nad wielkim dziełem budowy Nowego Gmachu Rzeczypospolitej.

STEFAN GRUCHAŁA

KU POLSKIEJ DOKTRYNIE EKONOMICZNEJ

EKONOMIKA polska nie idzie po linii żadnej z oficjalnie figurujących w podręcznikach recepty gospodarczej. Odeszła ona daleko od klasycznych wskazań szkoły liberalnej, przeciwstawiła się zdecydowanie metodom, reprezentowanym przez kapitalizm, ale jednocześnie bynajmniej nie stanęła na wskazaniach ekonomicznych szkoły socjalistycznej. Nasza ekonomika narodowa dąży do wytworzenia własnego modelu gospodarczego, który określiłem w jednej z moich zeszłorocznych publikacji w sposób następujący:

„W Polsce dokonuje się obecnie eksperyment ekonomiczny. Buduje się Państwo, w którym zastosowane być mają wszystkie walory ustroju socjalistycznego, obok niewątpliwych wartości, jakie istnieją w ustrojach zachodnich, opartych o kapitalizm” (Przegl. Tech. 1. VII. 45).

O tak budowanym ustroju pisałem na innym miejscu:

„Koncepcja ujmuje eksperyment ustrojowy, w którym zdrowe elementy wolnokapitalistyczne mają zharmonizować się z założeniami gospodarczymi państwa demokratycznego”.

Min. Hilary Minc, główny motor polskiego systemu gospodarstwa narodowego, ujął zagadnienie w następującym zdaniu, mającym charakter deklaracji programowej:

„Budujemy i tworzymy ustrój gospodarczy, który nie jest ustrojem socjalistycznym, ale który już nie jest ustrojem kapitalistycznym”.

Ta deklaracja zawiera w sobie szereg zasadniczych elementów, które, mimo jasności swojej, nie są należycie rozumiane.

Przed wszystkim wynika z deklaracji, że Rząd nie zamierza realizować w Polsce programu i doktryny socjalistycznej w czystej jej formie i krańcowym ujęciu, ale, że podejmuje się stworzenia dla Polski jej własnego modelu gospodarczego, stanowiącego historycznie jak gdyby pomost pomiędzy zamierającą epoką gospodarki kapitalistycznej, a gospodarką społeczną, jaka w ewolucji dziejów nieuchronnie obejmie cały świat.

W dalszym ciągu podkreśla deklaracja, że to, co dzieje się w Polsce, jest rzeczą nową, oryginalną, bez precedensów.

Słusznie mówi min. Minc: **„Budujemy i tworzymy”**. Na to, co robi się w Polsce, nie ma wzoru gdzie indziej i nie ma recepty doktrynalnej. Jest to rzeczą oryginalną i kto wie, czy nie stanie się wzorem dla innych narodów. I dlatego już rok temu, analizując przemiany, zachodzące w Polsce, rzuciłem zdanie, że

„kto wie, czy od powodzenia względnie niepowodzenia tego eksperymentu nie zależy więcej, aniżeli niejeden z nas wyobraża sobie? Kto wie też, czy nawet główni aktorzy tego, co się u nas dzieje, zdają sobie w pełni sprawę, że być może, nazwiska ich przejdą do historii ekonomicznej świata?”

Tak wielkie dzieło, jakiego podjął się Rząd, wymaga nie tylko głębokiego umysłu twórcy koncepcji ekonomicznej, ale i zespolenia wysiłków jak najszerzego grona ekonomistów. Wymaga ciągłych analiz problemów, jakie stają do rozwiązania i jednoczesnego krytycznego analizowania wyników, pod kątem widzenia niezbędnych korekt i dalszego planowania.

Jeżeli po półtorarocznej gospodarce państwa widzimy, że przemysł pracuje, wymiana towaru usprawnia się, waluta się trzyma, średnia zamożność ludności ma tendencje ku zwiększaniu się, to jasną jest rzeczą, że koncepcja naszego ustroju gospodarczego, rzucona przez Rząd szkicowo i realizowana też w zasadniczych liniach szkicowych, ma, obiektywnie biorąc, dane, że może być uznana, jako model, który należy teraz pogłębić, umocnić, sprecyzować w szczegółach, słowem ustabilizować, wypełniwszy luki i przemieniwszy zarysy w stałą linię.

Prowizorycznie budowany mechanizm ustroju gospodarczego może być już przekształcony w stałą maszynę, bez obawy, że, gdy jeszcze kiedyś jakieś ogni-

wo, czy element trzeba będzie zmienić, czy przekształcić, będzie to mogło grozić całości mechanizmu.

Tak oceniając sytuację, z przyjemnością przyjąć należy do wiadomości, że „Życie Gospodarcze” postanowiło rozszerzyć swoje łamy dla stworzenia platformy wymiany myśli tych wszystkich, którzy chcą pogłębić nowy polski ustrój gospodarczy.

A więc „Życie Gospodarcze” pragnie stać się platformą, na której ekonomiści polscy będą mogli omawiać problemy, związane z życiem naszego państwa narodowego, będą mogli rzucać swoje projekty i koncepcje, będą też mogli krytycznie analizować wskazania i osiągnięcia.

Ze szczególną uwagą „Życie Gospodarcze” będzie śledziło gospodarkę przemysłową. Wszelkie przejawy jej pracy, jej organizację, wzajemne powiązania, zagadnienia jej struktury, wytyczne dla jej rozwoju, organizację produkcji i zbytu, oto tematyka, jakiej czasopismo to poświęci znaczną część swych łamów.

Grono współpracowników w ten sposób ulegnie znacznemu rozszerzeniu, i wszyscy ekonomiści i praktycy życia gospodarczego, bez względu na to, jakim kierunkom ekonomicznym hołdują, powinni współpracować w czasopiśmie, którego hasłem jest: **polscy ekonomiści budują polski model gospodarki narodowej.**

PROF. WITOLD KRZYŻANOWSKI (Kraków)

UWAGI I WNIOSKI NA CZASIE

W KWIETNIU 1946 r. ukazał się jedenasty tom wydawnictwa, publikowanego rokrocznie przez Ligę Narodów w Genewie, obejmujący lata 1942/4, a więc obrazujący drugą, końcową fazę wojny światowej. Niektóre dane statystyczne uwzględniają także dwa, względnie trzy miesiące roku 1945. Jest to więc przedstawienie sytuacji gospodarczej świata w przededniu pokoju, do którego tęskni znękana ludzkość, a który mają jej zapewnić nowo stworzone instytucje międzynarodowe. Uważne studium tego dzieła może nas zorientować,

na jakich fundamentach gospodarczych

pokój ten możemy budować, jakie są zmiany w stosunku do tego, co było przed wojną i jakie są tendencje rozwojowe współczesnego życia ekonomicznego. Takie szerokie spojrzenie na świat jest niezmiernie ciekawe i pożyteczne, albowiem cała nasza kula ziemską, dzięki rozwojowi techniki i ulepszeniu środków transportu, staje się w coraz wyższym stopniu jedną, wielką całością gospodarczą. Żaden kraj pod groźbą nędzy i zacofania nie może dziś być samowystarczalny. Wszyscy skazani jesteśmy na wzajemną wymianę myśli, dóbr i usług. Dobrobyt i postęp techniczny jednego kraju promieniuje na resztę świata, a zacofanie i nędza czyjaś jest bolesnym wrzodem, który musi się przeciąć i usunąć.

Na brzeżkach kart tego dzieła pragnę poczynić kilka uwag, które nie mają się wyłącznie tyczyć tego, co jest w tej książce, lecz które będą pewnymi, sądę, dobrze ufundowanymi wnioskami, które mi się nasuwają po jej przeczytaniu. Lektura ta była dla mnie tym bardziej ciekawa, że potwierdziła lub sprostowała szereg mych twierdzeń na temat gospodarki wojen-

nej, które ogłosiłem w pracy p. t. „Finansowanie wojny współczesnej” w roku 1938.

Pierwsza moja uwaga dotyczy wzrostu i następstw wzrostu produktywności pracy, a opiera się na następujących przesłankach. W Stanach Zjedn. A. P.

produkcja w czasie wojny

wzrosła mniej więcej dwukrotnie, przy czym w tym rachunku jest wyeliminowany wzrost cen. Wzrost produkcji był więc czymś realnym, nie zaś fikcją. W związku z tym **produkcja dóbr i usług konsumpcyjnych nie spadła, lecz nawet lekko wzrosła.** Stopa życiowa obywatela St. Zj. A. P. utrzymała się w czasie wojny mniej więcej na poziomie przedwojennym, a koszty wojny pokryto zatrudnieniem bezrobotnych, kobiet, przedłużeniem czasu pracy i zwiększeniem wydajności pracy, co było koniecznością wobec coraz bardziej zwiększającego się braku rąk do pracy. Wydajność godzinna pracy zatrudnionego robotnika wzrosła w r. 1944 w porównaniu z r. 1939 o 21%. Doprowadziła do tego przede wszystkim lepsza organizacja, szkolenie zawodowe i lepsza kontrola pracy, a dalej standaryzacja i typizacja produkcji. W następstwie tego spadła więc ilość robotników, potrzebnych do wykonania pewnego kwantum pracy.

Po wojnie w Stanach Zjedn. niewątpliwie zmniejszy się wolumen produkcji, co już się zresztą zaznacza w nadchodzących do nas sprawozdaniach, zmniejszy się ilość zatrudnionych kobiet, będzie skrócony czas pracy, ale prawdopodobnie pozostanie trwałą zdobyczą

zwiększenie wydajności

godzinnej pracy. Ilość robotników, potrzebnych do wykonania pewnego kwantum pracy, będzie po wojnie

niższa niż przed wojną, a ów postęp techniczny i ulepszenia w organizacji pracy będą się przerzucały, jak zaraza, na inne kraje, zmuszając je z biegiem czasu do przystosowania się do tempa tego wyścigu pracy.

W związku z tym należy podkreślić konieczność zwiększenia wydajności godzinnej pracy w Polsce. Pod tym względem jest w tej chwili u nas raczej niedobrze. Wiele można by powiedzieć na usprawiedliwienie tego. Zniszczeni okrutnie przez wojnę, nie mamy dostatecznej ilości kapitałów, nie możemy marzyć dziś jeszcze o tych świetnych maszynach, które zwiększają cudownie wydajność pracy, nie stosujemy jeszcze wszystkich nowoczesnych wynalazków, nasza ludność jest zdemoralizowana przez wojnę, a przede wszystkim wszyscy jesteśmy zmęczeni, wynędzniali, wyczerpani fizycznie i nerwowo przez tych sześć lat koszmarnych, któreśmy przeżyli.

Cokolwiek jednak powiemy na swoje usprawiedliwienie, fakt pozostanie faktem. Wydajność godzinna pracy spadła u nas i dźwiga się, jak do tej pory, raczej wolno. W związku z tym zwiększyła się różnica między stopą życiową naszego kraju w porównaniu z innymi.

Stan ten musi ulec zmianie. Nie chcemy, aby szerokie masy ludu pracującego żyły w nędzy, a na to nie ma innego środka, jak zwiększenie godzinnej wydajności pracy. Należy zastanowić się nad pytaniem: czy nie opłaci się czasem zamiast dwóch urzędników postawić jednego, dając mu wyższą płacę, pozostającą w pewnym, realnym stosunku do istotnych kosztów utrzymania, czy tej samej metody nie zastosować w produkcji dóbr materialnych. Sytuacja w naszym kraju jest tym łatwiejsza, że nie mamy w tej chwili w związku z zagospodarowaniem Ziemi Zachodnich bynajmniej nadmiaru rąk do pracy, że przy dobrej organizacji nie powinna nam grozić klęska bezrobocia. Pozwoliło by to nam na realne zwiększenie dochodu społecznego, na przybliżenie się do tempa rozwoju i do tempa pracy państw ościennych i uczyniłoby nas konkurencyjnymi wobec zagranicy.

Druga uwaga, która nasuwa się, dotyczy jednego ciekawego zjawiska, związanego z pieniądzem. W czasie tej wojny we wszystkich krajach, nie wyłączając neutralnych, wzrósł bardzo znacznie obieg pieniężny, jak również stan krótkoterminowych wkładów bankowych, reprezentujących potencjalną, nagromadzoną siłę kupna. Otóż jest rzeczą znaną, że wzrost cen był wszędzie znacznie słabszy niż wzrost obiegu pieniężnego i wkładów bankowych. Wydawało by

się, że powinno być odwrotnie. Na wzrost cen powinienby wpływać także głód towarów, dający się wszędzie dotkliwie odczuwać.

Dlaczego bieg wypadków był inny, dlaczego, mimo braku towarów, a przy ogromnie powiększonym obiegu ceny wzrosły stosunkowo słabo, a w niektórych krajach bardzo słabo? Przyczyną tego było zmniejszenie szybkości obiegu mas pieniężnych. Większość ludzi miała w czasie wojny duże rezerwy gotówkowe, z którymi nie wiedziała, co począć, których nie było na co wydać (a więc spłacano nimi długi), wiele rachunków bankowych było zablokowanych itd. Ludzie chcieli na ogół w czasie wojny uciec od pieniądza, ale nie mogli, dusili się w gotówce, w owym pozornym bogactwie. Stosunek obiegu pieniężnego (gotówka plus wkłady) do dochodu narodowego, wyrażonego w pieniądzu, zmienia się. Obieg wzrasta szybciej. Dla trzech krajów, co do których mamy dane (Zjednoczone Królestwo, St. Zjedn. A. P., Kanada), wzrost ten wyraża się w cyfrze 40—50% na przestrzeni pięciu lat, to jest między rokiem 1939 a 1944.

Te i inne jeszcze dane wskazują, że w większości krajów istnieje po dziś dzień w rękach ludności duża potencjalna siła kupna, której nie odpowiada istniejący zapas dóbr przy obecnie istniejących cenach i której nie odpowiadają możliwości produkcyjne krajów, zwłaszcza w zniszczonej wojną Europie. Nie można wiecznie blokować rachunków bankowych, i ludzie nie będą wiecznie chowali w skrzyniach papierowych banknotów. Albo te wkłady i te banknoty unieważni się, albo skonwertuje, albo też ta bania pęknie, to znaczy ceny wzrosną i przywrócony będzie realny stosunek między ilością środków płatniczych, a realnym dochodem danego kraju. Czy np. taki stan rzeczy, że obieg banknotów w Anglii wzrósł w r. 1945 w stosunku do r. 1939 mniej więcej o 200%, a koszty utrzymania tylko o 30%, jest do pomyślenia na dłuższą metę? Obieg pieniężny jest dzisiaj sztucznie rozdęty w stosunku do realnego dochodu społecznego, a ceny chwilowo utrzymywane na poziomie, którego nie możemy nazwać zrównoważonym.

W związku z tak nakreślonym stanem rzeczy należy — zdaje mi się — uznać za fakt zachwianie równowagi w systemach pieniężnych na całym niemal świecie. Stworzenie międzynarodowych instytucji monetarnych nie zmieni tego faktu. Systemy i ustroje pieniężne przejdą zapewne jeszcze niejeden wstrząs, a ceny długą ewolucję, czy gwałtowną rewolucję, nim dojdzie do jakiej takiej równowagi.

PODSTAWY PRAWNE ZJEDNOCZEŃ

W ostatniej fazie prac legislacyjnych znajduje się dekret o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych i Zjednoczeń, który ureguje wreszcie pod względem prawnym pozycję kilkuset Zjednoczeń, przedsiębiorstw i firm, będących z punktu widzenia prawnego zawieszonymi pomiędzy niebem i ziemią.

Dekret powierza zasadniczo prawo tworzenia Zjednoczeń i przedsiębiorstw właściwym ministrom w porozumieniu z Min. Skarbu oraz Prezesem CUP-u. Mogą oni w drodze zarządzeń tworzyć lub wydzielać z ogólnej administracji państwowe przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe, górnicze oraz świadczenia usług i nadawać im statuty.

Jeśli chodzi o Zjednoczenia to również właściwi ministrowie otrzymali prawo tworzenia ich, a to celem uzgodnienia gospodarki oraz planowego działania przedsiębiorstw państwowych. Uprawnienia swe co do tworzenia przedsiębiorstw o miejscowym znaczeniu mogą właściwi ministrowie przekazywać wojewodom.

Zjednoczenia działają na podstawie własnych statutów, nadanych im przez właściwych Ministrów. Statuty te muszą być ogłoszone w „Monitorze”.

Przedsiębiorstwa i Zjednoczenia mają być prowadzone według zasad gospodarki handlowej na podstawie planów finansowych i gospodarczych, za-

twierdzonych w sposób przewidziany w statucie. Podlegają one wpisom do rejestru handlowego oraz przez zarejestrowanie nabywają osobowość prawną.

Przedsiębiorstwa i Zjednoczenia otrzymują zarząd i użytkowanie majątku nieruchomości, oddanego im w imieniu Skarbu Państwa. Mogą one nabywać w imieniu Skarbu Państwa obiekty i zatrzymywać je w swym użytkowaniu. Majątek ruchomy mogą przedsiębiorstwa i Zjednoczenia nabywać we własnym imieniu oraz mogą zbywać ten majątek ruchomy, jako też zaciągać zobowiązania, chyba że statut co innego postanawia.

Skarb Państwa odpowiada za zobowiązania Zjednoczeń i przedsiębiorstw posiłkowo a to jedynie do wysokości majątku nieruchomości, stanowiącego własność Skarbu Państwa, użytkowanego i zarządzanego przez Zjednoczenie bądź też przedsiębiorstwo.

Władzami Zjednoczeń są: Dyrekcja oraz Rada. Dyrekcje powołuje i zwalnia właściwy Minister, który może uprawnienia swe przekazać wojewodom. Członkowie Dyrekcji oraz pracownicy Zjednoczeń i przedsiębiorstw nie są urzędnikami państwowymi. Statut poszczególnego Zjednoczenia ustali ilość członków Dyrekcji oraz ich uprawnienia, ogólne zaś za-

sady polityki płac w tych instytucjach określi uchwała Rady Ministrów.

Tym sposobem sprawę jasno unormowano oraz usunięto dotychczasowe wątpliwości na temat: czy dyrektorzy i pracownicy Zjednoczeń i przedsiębiorstw państwowych są urzędnikami państwowymi, czy stosunek ich do pracodawcy reguluje prawo z 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych względnie prawo z tegoż roku o umowie o pracę pracowników fizycznych. Z chwilą wejścia w życie Dekretu o Zjednoczeniach dyrektoria i pracownicy podlegają przepisom prawa z 1928 r. jeśli chodzi o ich stosunek umowy o pracę, wypowiedzenie, uprawnienia, obowiązki, jeśli zaś chodzi o uprawnienia urlopowe, to decydują tu przepisy ustawy z 1922 r. wraz z późniejszymi uzupełnieniami.

Przedsiębiorstwa i Zjednoczenia opłacają wszystkie podatki oraz opłaty państwowe i samorządowe, daniny i świadczenia publiczno-prawne.

Przepisy tego dekretu stosują się do wszystkich Zjednoczeń i przedsiębiorstw utworzonych dotychczas z tym zastrzeżeniem, że statuty ich winny być w ciągu 6 miesięcy od daty wejścia w życie dekretu dostosowane do jego przepisów.

STEFAN ZAWADZKI (Warszawa)

O INWESTYCJACH W PRZEMYŚLE

OGROM zniszczeń, dokonanych w przemyśle polskim bądź przez dewastacyjną, wojenną gospodarkę okupanta, bądź zwłaszcza przez jego burzycielską akcję w chwili ucieczki, uczynił z nas Kraj o największym w świecie ogólnym spadku potencjału przemysłowego w stosunku do stanu przed wojną.

Gdy w szacunkach strat wojennych, jeśli o ich wartość chodzi, pierwszeństwo ustąpić musimy, oczywiście, Związkowi Radzieckiemu, to w odniesieniu do spadku przemysłowego niezaprzeczalnie i, niestety, nam ono przypada w udziale.

Łatwość wytłumaczenia tego stanu rzeczy polega na uprzytomnieniu sobie, że gdy Rosja zaledwie w części swych ogromnych terytoriów znalazła się w pewnym okresie wojny w zasięgu niemieckim, Polska objęta nim była przez **cały czas** trwania wojny i bez reszty. Stąd akcja niszczycielska mogła dotknąć tylko **część** przemysłu rosyjskiego i stąd objęła ona **cały** przemysł polski.

Rok pracy przemysłu w wyzwolonym Państwie pozwala na zobrazowanie warunków, w jakich podjęto wysiłki w kierunku odbudowy zniszczonych warsztatów wytwórczych. Odbывała się ona przy bardzo szczupłych zasobach materiałowych i przy jeszcze szczuplejszych środkach finansowych, które pozostawały w dyspozycji. Brak pierwszy był wynikiem złośliwej metody okupanta, który, uchodząc, starał się ogołocić kraj z wszystkiego, co dla przyszłej odbudowy stanowić mogło jakakolwiek wartość. Brak drugi wynikał z okoliczności, że **środki finansowe mogły być czerpane wyłącznie w Kraju, w którym rynek kapitałowy przestał istnieć**. Dlatego też wyniki, któreśmy w dziele odbudowy przemysłu osiągnęli, i które uznać należy za wstęp do całkowitego zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych, mogły stać się naszym udziałem tylko dzięki ogromnej ofiarności

i zapałowi do pracy dla odrodzonego Państwa wśród robotników polskich, dzięki wyjątkowej energii i przedsiębiorczości polskiego inżyniera.

Rozpoczętą wiosną roku ubiegłego odbudowę przemysłu oparto o tezę, że wobec ogromnego zapotrzebowania rynku na wszelkie artykuły przemysłowe, uruchamiana być winna wszelka produkcja. Teza ta wynikała z orientacji, że Polsce nie groziła nie dająca się upłynnić nadprodukcja jakiegokolwiek artykułu przemysłowego, że, przeciwnie, to, na co nas stać było w zakresie wytwarzania, stanowić mogło ułamek odpowiednich potrzeb.

Ustalono też zasadę, że bez względu na to, czy odbudowa dotyczyła przedwojennych przedsiębiorstw państwowych, czy też przedsiębiorstw, pozostających pod zarządem Państwa, zaspokojenie właściwych potrzeb finansowych oparto o **kredyt bankowy**.

System ten, posiadający wprawdzie znaczny walor psychologiczny, mianowicie poprzez zwrotność sum zużywanych, narzucający konieczność jak najbardziej ogłędnego nimi gospodarowania, miał też i tę stronę ujemną, że oznaczał dostarczanie środków finansowych na krótki okres, nie odpowiadający charakterowi ich konsumpcji, nie mówiąc już o wysokich kosztach, jakie za sobą pociągał. **Przemysł do sierpnia zeszłego roku dokonywał swej odbudowy z własnych środków płynnych i z kredytów obrotowych.**

Było to wynikiem konieczności, wynikających z przyjętych zasad polityki finansowej Państwa oraz zasad, na których opierał się i opiera nasz pieniądz.

Przytoczone okoliczności sprawiły, że środki finansowe, przekazane w pierwszym okresie odbudowy, mogły być zużyte na doraźne prace, związane z uruchomieniem poszczególnych zakładów, na dokonywanie najniezbędniejszych w nich prac adaptacyjnych, uzupełnień istniejących urządzeń, wreszcie

robót, zabezpieczających majątek przemysłowy przed zniszczeniem.

Dopiero pod koniec lata r. ub. banki przystąpiły do uruchamiania

kredytów średnioterminowych,

płatnych w okresie 3—4 lat. Kredyty te, które nadal uznać należy za namiastkę właściwych kredytów inwestycyjnych (długoterminowych), a które niewątpliwie stanowią etap przejściowy do tej właściwej formy mobilizacji środków na odbudowę i rozbudowę przemysłu, pozwoliły na rozpoczęcie poważniejszych robót, zmierzających do gruntownego uporządkowania stanu posiadania w urządzeniach wytwórczych i zakresienia planów odbudowy na dłuższe okresy.

Pierwsze, uruchomione przed listopadem r. ub. kredyty średnioterminowe objęły w skromnym zakresie potrzeby przemysłów kluczowych. Uwzględniono w tej akcji przemysły: energetyczny, węglowy, hutniczy i nawozów sztucznych.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z pierwszych dni listopada wprowadziła system permanentnych, kwartalnych zgłoszeń zapotrzebowania na odpowiednie środki finansowe i system kwartalnego ich przydziału. W tym trybie przygotowano akcję kredytową na IV kwartał 1945 r. i na I kwartał 1946 r.

Kwota uruchomionych kredytów średnioterminowych wynosiła na 31. XII. 1945 r. — 985 milionów złotych. Kredyty, przyznane na I kwartał 1946 r., wyniosły 1930 milionów złotych.

W lutym rb. Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów zlecił opracowanie Państwowego Planu Inwestycyjnego na okres od 1. IV. — 31. XII. — 1946 r. Uchwała ta rusza z miejsca zagadnienie, należące do najważniejszych i najistotniejszych w gospodarce narodowej.

Państwowy Plan Inwestycyjny

stanowiąc będzie podstawę do odbudowy, zagospodarowania i rozwoju gospodarczego Kraju, na celu zaś ma podniesienie dochodu społecznego, zwłaszcza pomnożenie majątku narodowego przez właściwe użycie wszelkich, znajdujących się w dyspozycji, zasobów gospodarczych Kraju. Objęte planem są wszelkie inwestycje, w których Państwo bierze bezpośredni lub pośredni udział w formie zapewnienia środków finansowych, względnie materiałowych.

Istotą planu inwestycyjnego w skali państwowej jest koordynacja następujących elementów:

- a) **środków finansowych, potrzebnych do jego realizacji,**
- b) **niezbędnych zasobów materiałowych,**
- c) **rozporządzalnych sił roboczych.**

Ograniczona dyspozycyjność w zakresie któregośkolwiek z podanych wyżej elementów narzuca konieczność ustalania hierarchii i kolejności potrzeb inwestycyjnych.

Opracowywany obecnie Państwowy Plan Inwestycyjny na okres 3-ch kwartałów 1946 r. jest planem wstępnym do planu trzechletniego, obejmującego lata 1947—1949.

Zarówno tempo jego przepracowania od dołu poprzez wszystkie ogniwa do Centrum Planowania,

jak też brak doświadczeń w tym względzie w Polsce sprawiają, że wynik ostateczny tej pracy stanowić będzie próbę ujęcia w najogólniejszym zarysie zagadnienia inwestycyjnego, którego ciężar, wobec ruiny, z jakiej podnieść musimy gospodarkę narodową, jest ogromny.

Również środki finansowe i materiałowe, pozostające w dyspozycji, ograniczają zakres prac, których wykonanie niejednokrotnie wydaje się niezbędne.

Zdać sobie należy sprawę z tego, że w tym pierwszym, niejako próbnym okresie centralnie planowanych inwestycji mamy do czynienia, przynajmniej w odniesieniu do państwowego sektora przemysłowego, z inwestycjami, obejmującymi nadal: kapitalne remonty, zabezpieczenia i uzupełnienia urządzeń przemysłowych, czyli z b. stopniową odbudową zniszczeń wojennych. Nowe inwestycje wchodzi w rachubę w stopniu nieznacznym.

Taki zakres prac regulują ustalone kryteria co do celowości inwestycji. Sprowadzają się one do:

- a) **zapewnienia efektu produkcyjnego zamierzonych inwestycji już w 1946 r.;**
- b) **zapewnienia usunięcia tzw. „wąskich gardeł” w poszczególnych gałęziach gospodarki narodowej lub w poszczególnych zakładach wytwórczych;**
- c) **zapewnienia nieproporcjonalnie większych efektów produkcyjnych przy nieznacznym nakładach;**
- d) **dostosowania i zharmonizowania wytwórczości poszczególnych Zakładów ze strukturą ogólną gospodarki narodowej (koordynacja powstającej produkcji na Ziemiach Odzyskanych z istniejącą na Ziemiach Starych i koordynacja nowych produkcji na Ziemiach Starych z aktualnymi możliwościami produkcyjnymi na Ziemiach Odzyskanych);**
- e) **zabezpieczenia istniejącego cennego majątku, mającego znaczenie z punktu widzenia przyszłych inwestycji i przyszłej produkcji;**
- f) **zapewnienia modernizacji istniejących urządzeń, ze względu na utrzymanie produkcji bieżącej lub ze względu na mające nastąpić znaczne jej powiększenie i**
- g) **zapewnienia kosztem stosunkowo nieznacznych nakładów w r. 1946 wielkich i ważnych efektów produkcyjnych w latach następnych.**

Podstawą finansową planu inwestycyjnego w przemyśle będą nadal kredyty bankowe. Przydział ich odbywać się będzie kwartalnie.

Na kwartał II 1946 r. postawiono do dyspozycji przemysłów państwowych kwotę 2.230 mil. złotych, orientacyjnie zaś, na 3 kwartały wchodzi w rachubę kredyty w sumie ponad 10 miliardów złotych.

Należy oczekiwać, że permanentnie rosnące środki finansowe, łącznie ze stałym, związanym z odbudową przemysłów zasilających, wzrostem zaopatrzenia materiałowego stworzą przemysłowi na tle Państwowego Planu Inwestycyjnego nowe, daleko szersze od dotychczasowych możliwości szybszej i planowej odbudowy.

PROBLEMY WSPÓŁPRACY POLSKI W DZIEDZINIE KOMUNIKACJI MIĘDZYNARODOWEJ

SPOJRZAWSZY na mapę Europy, stwierdzić musimy, że Polska leży idealnie w centrum Europy, na głównym szlaku komunikacyjnym ze wschodu na zachód i na drodze z północy na południe. Przez Polskę przechodzą najkrótsze drogi przewozu we wskazanych kierunkach. Fakt ten powoduje, iż Polska predestynowana jest na kraj, w którym tranzyt odgrywa wybitną rolę, co znowu pociąga za sobą konieczność jak najściślejszej współpracy komunikacyjnej, dosłownie ze wszystkimi krajami zarówno Europy, jak i Bliskiego i Dalekiego Wschodu oraz Zachodu.

Wybuch wojny i okupacja Polski przez Niemców spowodowały, że Polska na dłuższy okres czasu była wyłączona z orbity międzynarodowej komunikacji. Skutkiem działań wojennych i grabieży okupanta uległ poważnemu zniszczeniu tabor kolejowy, rzeczny, powietrzny. Drogi wodne, lądowe i kolejowe spotkał w znacznej mierze ten sam los. Polska, oswobodzona z pęt okupacji, weszła znowu na drogę nawiązania stosunków w dziedzinie komunikacji międzynarodowej, utwierdzenia swego stanowiska w tej dziedzinie, a zwłaszcza jako kraju „par excellence” tranzytowego, w którym tranzyt stał się obok węgla najrealniejszą walutą.

Przede wszystkim stwierdzić należy, że granice nasze z punktu widzenia komunikacyjnego również uległy poważnym zmianom. Zamiast 8 państw, z którymi Polska ostatnio w 1939 r. graniczyła i Prus Wschodnich, na których rzecz Polska obłożona była serwitutem w formie tranzytu uprzywilejowanego, dziś mamy tylko 3 sąsiadów: ZSRR, Czechosłowację i radziecką strefę okupacyjną Niemiec. Granice nasze lądowe uległy skróceniu, morskie zaś znacznie się powiększyły. Granice nasze stały się bardziej naturalne, niż to było w 1939 r. Najważniejszą zaś okolicznością z punktu widzenia komunikacyjnego jest fakt, że Odra na całej swej długości weszła w granice Polski. Dzięki temu Polska wciągnęła w krąg swych interesów ruch masowy z krajów bałtyckich w kierunku na Czechosłowację i na odwrót oraz stanęła wobec problemu rozbudowy swej komunikacji w kierunku dróg wodnych. Już dziś można śmiało powiedzieć, że przyszłość komunikacyjna Polski leży w drogach wodnych, o czym w dalszym ciągu szerzej będzie mowa.

Przechodząc do omawiania poszczególnych działów komunikacji i problemów międzynarodowej współpracy komunikacyjnej w świetle nowych granic Polski, przemian politycznych i gospodarczych Polski, dalej zmian, jakie w ciągu wojny i po jej zakończeniu zaszły w świecie, w ogólnych zarysach stwierdzić można, co następuje:

a) W dziedzinie komunikacji kolejowej:

Polska musi zacieśnić stosunki ze swoimi najbliższymi sąsiadami, tj. z ZSRR i Czechosłowacją. W zrozumieniu tego zasadniczego dla wszystkich rodzajów komunikacji postulatu Polska, po przejęciu od ZSRR w sierpniu 1945 r. pełnej administracji na kolejach żelaznych, przystąpiła natychmiast do uregulowania

z ZSRR spraw komunikacji sąsiedzkiej z ZSRR i radziecką strefą okupacyjną Niemiec oraz tranzytowej między ZSRR, a wspomnianą strefą przez terytorium Polski, zawierając w Moskwie w 23. 11. 45 r. szereg umów. Umowy te, dotyczące komunikacji sąsiedzkiej, mają charakter bezterminowy, natomiast, co się tyczy tranzytu pociągów ZSRR przez Polskę, odnośna umowa kończy się 30 października 1946 r., o ile za obopólną zgodą nie będzie przedłużona.

Polska jako kraj tranzytowy odgrywa dużą rolę w wymianie towarowej Czechosłowacji z Rosją i krajami bałtyckimi. Czechosłowacja posiada wprawdzie wspólną granicę z ZSRR, ale linie kolejowe, bezpośrednio łączące te dwa państwa, są górskie i o ograniczonej przelotności. Z drugiej strony Czechosłowacja leży na drodze przewozu polskich towarów na południe i południowo-wschód Europy, tudzież na drodze importu towarów z tych kierunków do Polski. Stąd wynika problem uregulowania z Czechosłowacją stosunków i współpracy z nią w dziedzinie komunikacyjnej i to nie tylko sąsiedzkiej, ale i tranzytowej. Jednym z poważnych i aktualnych przy tym problemów jest dostęp Polski do Dunaju w formie swobodnego, możliwie najbardziej uprzywilejowanego tranzytu kolejowego, poprzez Czechosłowację i stworzenie wolnej strefy w Bratysławie i ew. w Komarnie.

Od uregulowania stosunków z Czechosłowacją zależny jest problem współpracy komunikacyjnej z krajami południowej i południowo-wschodniej Europy. Bułgaria, Rumunia, Węgry, Jugosławia, Grecja, Włochy i Austria, których koleje zainteresowane są w wymianie towarowej tych państw z Polską, wzgl. poprzez Polskę, czekają na uregulowanie polsko-czechosłowackich stosunków, by natychmiast przystąpić do załatwienia wspólnie z Polską i Czechosłowacją kwestii tranzytowej komunikacji.

Niezależnie od uregulowania powyższych spraw komunikacji kolejowej sąsiedzkiej i tranzytowej **przed Polską leżą problemy współpracy międzynarodowej na szerszym forum.** Przede wszystkim powinno nastąpić wznowienie komunikacji kolejowej bezpośredniej między Polską a pozostałymi państwami Europy. Wprowadzenie bezpośrednich pociągów, względnie wagonów do Paryża, Hoek van Holland, Ostendy (Londynu), Rzymu, Szwajcarii, Pragi, Budapesztu, Belgradu, Salonik i Konstantynopola — to są problemy, których rozwiązania oczekuje się w najbliższych czasach.

Następnie trzeba mieć na względzie dalsze należenie Polski do przedwojennych wielostronnych konwencji kolejowych oraz ponowne nawiązanie stosunków z międzynarodowymi związkami kolejowymi, jak U. I. C., Międzynarodowy Komitet Transportowy, Międzynarodowe Biuro Rozrachunkowe, Międzynarodowy Związek Kongresów Kolejowych i wznowienie działalności Europejskiej Konferencji Kursów Bezpośrednich i Europejskiej Konferencji Rozkładów Jazdy.

Do problemów współpracy międzynarodowej w dziedzinie komunikacyjnej zaliczyć trzeba należenie do Europejskiej Centralnej Organizacji dla Przewozów

Śródlądowych (ECITO), której regionalne biuro utworzono też i w Warszawie. Organizacja ta, powstała na skutek porozumienia międzypaństwowego z 27 września 1945 r., stara się rozwiązać trudne problemy przewozowe w Europie powojennej, wywołane głównie brakiem taboru i materiałów. ECITO dąży do odbudowy sieci transportowych, ich eksploatacji, koordynacji przewozów europejskich i współdziała z innymi organizacjami pokrewnymi. W związku z tym istnieją pewne oznaki, że ECITO z organizacji czasowej, utworzonej na czas istnienia trudności transportowych w Europie, stara się przekształcić na instytucję trwałą, która wchłonełaby inne międzynarodowe związki kolejowe.

Problem reorganizacji współpracy międzynarodowej kolei w duchu Organizacji Zjednoczonych Narodów i oparcie jej o O. N. Z. jest tym wdzięcznym polem, na którym Polska mogłaby wykazać inicjatywę. Nowe tory, na które weszła wymiana towarowa między państwami, zmiany w podejściu do ujmowania handlu międzynarodowego, który z rąk prywatnych przeszedł w szeregu krajów w ręce państwowe, wymagać będą też i zmian we współpracy międzynarodowej w dziedzinie komunikacyjnej. Dotyczyć one będą musiały w pierwszej linii polityki taryfowej. Związki taryfowe między kolejami będą musiały odżyć i stanowić nie tyle broń konkurencyjną między państwami w dziedzinie ekonomicznej (przy czym kolej musiała nieraz przewozić nawet poniżej własnych kosztów), ile być regulatorem sprawiedliwego podziału przewozów oraz źródłem słusznym i pewnym zysków, nieobciążających zbytnio i ze szkoda konsumenta, importu wzgl. eksportu towarów. **Komunikacja powinna stanowić silną broń pokojową w ramach działalności O. N. Z.**

b) W dziedzinie komunikacji wodnej śródlądowej:

Komunikacja przyszłości Polski w dziedzinie masowych przewozów, jak: węgiel, drzewo, rudy, płody rolne, nawozy sztuczne, wyroby hutnicze itd., będą drogi wodne. Rzut oka na mapę wskazuje, iż z chwilą, gdy Odra stała się na całej swej długości rzeką polską, otworzyły się dla nas wrota potężnej międzynarodowej sieci komunikacyjnej. Odra, połączona kanałami ze Sprewą i stąd dalej na Zachód, połączona kanałami z Wisłą, a stąd biegiem Bugu dalej na wschód poprzez Kanał Królewski, Prypeć i Dniepr, przy odpowiednim rozbudowaniu tych dróg wodnych i współpracy z ZSRR — stwarza możliwości dla masowych przewozów najtańszą drogą wodną, towarów wprost ze źródeł ich produkcji (kopalnie śląskie, żyzne pola Ukrainy, leśne obszary Wschodu) lub z portu szczecińskiego (ruda ze Szwecji), a nawet jeszcze dalej z Zachodu. Masowy obrót towarowy między Wschodem a Zachodem i na odwrót przez Polskę i z Polski wzgl. do Polski jej systematami wodnymi stanowi bardzo poważny problem współpracy Polski z jej sąsiadami na Wschodzie i Zachodzie. — Lecz nie tylko w kierunku wschód—zachód otwierają się możliwości współpracy komunikacyjnej dla Polski. Odra otwiera te możliwości też i w kierunku południe—północ i na odwrót. Już dzisiaj stanowi ona ważną drogę dla masowych przewozów ze Śląska do krajów nadbałtyckich i na odwrót. **Odra nabierze właściwego potężnego znaczenia dla komunikacji we wszystkich kierunkach dopiero z chwilą wybudowania kanału, łączą-**

cego ją z Dunajem. Kanał ten połączy Bałtyk z Czarnym Morzem, połączy kraje skandynawskie z krajami, leżącymi w nizinie naddunajskiej. Polska, leżąca na drodze przebiegu, odniesie ogromne korzyści, które nie wymagają uzasadnienia. Do budowy kanału Odra—Dunaj, dla którego istnieją już gotowe plany, powinny przystąpić możliwie najrychlej Polska i Czechosłowacja, jako państwa najbardziej zainteresowane, wciągając w jego budowę ew. kapitały i pomoc państw nadbałtyckich (Szwecja). Zawarcie porozumienia w tym względzie stanowiłoby wspaniały dowód współpracy państw, pokój miłujących i dążących do podniesienia dobrobytu swoich obszarów i swoich obywateli. **Kanał Odra—Dunaj zbliżyłby Słowian południowych z północnymi i zachodnimi i w tym też leży polityczny sens jego budowy obok korzyści materialnych.**

Mówiąc o współpracy komunikacyjnej na drogach wodnych północ—południe, należy przypomnieć projekt budowy kanału Wisła—Dniestr, który łączyłby Polskę, a przez port w Gdańsku kraje nadbałtyckie, tudzież przy wybudowaniu połączenia Odra—Wisła, **Zagłębie śląskie z ZSRR i Rumunią.** Przystudiowanie ponowne tego projektu, którego wykonanie wymaga przede wszystkim współpracy z ZSRR, stanowi zagadnienie, może w obecnej chwili nie pierwszoplanowe, lecz nie mniej ważne dla przyszłego rozwoju komunikacji na drogach wodnych środkowej i wschodniej Europy.

c) W dziedzinie komunikacji na drogach kołowych:

Tu poza wznowieniem udziału Polski w kongresach, poświęconych tej dziedzinie komunikacyjnej (Polska należy do wszystkich wielostronnych konwencji w ruchu drogowym), nasuwa się problem połączenia wielkich autostrad, wybudowanych przez Niemców w kierunku na wschód, z autostradą Moskwa—Mińsk, przez wybudowanie takich dróg w Polsce i przedłużenie autostrady Moskwa—Mińsk do polsko-radzieckiej granicy. W ten sposób dzieło, które Niemcy stworzyli u siebie dla celów podboju zbrojnego, **mogłoby służyć dla celów zbliżenia narodów Europy, ułatwiając szybki przewóz osób (zwłaszcza turystów) i towarów.**

d) W dziedzinie komunikacji kombinowanej:

Z przewozem towarów na drogach kołowych łączy się problem tzw. dostawy „od domu do domu”, ideału przewozu wprost z miejsca produkcji (składu) do miejsca konsumpcji. Ten rodzaj przewozów, któremu przed wojną poświęcano wiele uwagi, daje zarazem możliwość rozwiązania problemu współpracy kolei z ruchem samochodowym, który odbierał kolejom przewóz drogowych towarów, właśnie dzięki możliwości szybkiego dostarczenia ich wprost do rąk odbiorcy. Kolej przez budowę specjalnych skrzyń (tzw. containers), które wprost z wagonów kolejowych mogły być załadowane na samochody, względnie nawet doczepiane do nich, jako zwyczajne przyczepki, starała się z jednej strony konkutować z dalekobieżnym towarowym ruchem samochodowym, a z drugiej strony wciągnąć ten ruch do współpracy z koleją. Problem kontenerów ma wielkie znaczenie też we współpracy międzynarodowej komunikacyjnej z krajami zamorskimi i łączy się ponadto z zagadnieniem tzw. przewozów kombinowanych morskołado-

wych, coraz bardziej odgrywających rolę w ruchu międzynarodowym. Wznowienie prac nad usprawnieniem kombinowanej komunikacji stanowi problem, któremu należało by poświęcić wiele uwagi w obecnej dobie.

e) W dziedzinie komunikacji lotniczej:

Komunikacja lotnicza, najmłodsza i najszybsza ze wszystkich, kroczy siedmiomilowymi krokami naprzód i wykazuje bodaj czy nie największe efekty w międzynarodowej współpracy. Dowodzi tego szeregu konwencji, które do roku 1939 były zawarte (wiele z nich, z powodu braku dostatecznej ilości ratyfikacji, jeszcze nie weszło w życie), liczne zaś organizacje i konferencje lotnicze, oficjalne i pół-oficjalne (towarzystw i klubów lotniczych), wskazują na ogromne zainteresowanie państw tym środkiem komunikacyjnym i na znaczenie, jakie tej komunikacji przypisują.

Jeszcze na świecie szalała burza wojenna, a już narody sprzymierzone i neutralne przystąpiły z inicjatywy Stanów Zjedn. Ameryki do gruntownej przeróbki paryskiej Międzynarodowej Konwencji Lotniczej z 1919 r. i uregulowania licznych kwestyj z dziedziny lotnictwa. W tym celu odbyła się w Chicago w czasie od 1. XI.—7. XII. 1944 r. Międzynarodowa Konferencja Lotnictwa Cywilnego.

Konwencja Chicagowska ustanawia, tak jak i konwencja paryska, stałą organizację, której powierzone jest „zapewnienie rozwoju zasad i techniki międzynarodowej żeglugi powietrznej oraz popieranie rozwoju uporządkowanego międzynarodowego przewozu powietrznego”. Ta „Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego” (O. A. C. I.), składać się będzie ze Zgromadzenia, Rady, Komisji Żeglugi Powietrznej, Komitetu Przewozu Powietrznego i Sekretariatu.

Ponieważ Konwencja Chicagowska wejdzie w życie, skoro 26 państw ją ratyfikuje lub do niej przystąpi, przeto konferencja uważała za konieczne opracowanie na okres przejściowy prowizorycznego układu, dotyczącego międzynarodowego lotnictwa cywilnego, który wejdzie w życie, z chwilą zaakceptowania go przez 26 państw. Układ ten ustanawia uproszczony regulamin żeglugi powietrznej i tworzy „Międzynarodową Organizację Prowizoryczną o charakterze technicznym i doradczym, obowiązującą zapewnić współpracę państw suwerennych w dziedzinie międzynarodowego lotnictwa cywilnego”. Organizacja ta ma nazwę: „Organizacja Prowizoryczna Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego” (O. P. A. C. I.) i składa się ze Zgromadzenia Tymczasowego, Rady Tymczasowej, Komitetu Transportu Lotniczego, Komisji Żeglugi Powietrznej, Komitetu Konwencji, dotyczącej międzynarodowego lotnictwa cywilnego, którego zadaniem jest prowadzenie dalszych studiów nad tą konwencją i Sekretariatu. Do udziału w Radzie

Tymczasowej zaproszono przez głosowanie uczestników Konferencji 20 państw (m. i. Czechosłowacja).

Delegacja polska, wyłoniona przez ówczesny rząd londyński, podpisała powyższy protokół wraz z jego załącznikami. Zachodzi dzisiaj problem, czy Rząd Jedności Narodowej będzie ratyfikował wyniki Konferencji Chicagowskiej. Stwierdzić należy, że **Polska w praktyce już stosuje postanowienia Konferencji Chicagowskiej, gdyż na nich opiera się niedawno zawarta polsko-czechosłowacka umowa lotnicza.**

Z uwagi na wielki rozkwit lotnictwa międzynarodowego i na centralne położenie Polski w Europie, wysuwa się na czoło problem stworzenia w Polsce centrum dla międzynarodowej komunikacji, między Wschodem i Zachodem oraz między Północą i Południem Europy. Już dziś trzeba zauważyć, że Czechosłowacja, pomimo, iż rozporządza mniejszym parkiem lotniczym, wykazuje większą od nas ruchliwość, ściągając do siebie ruch z Zachodu i na Bliski Wschód. Polska współpracuje na razie tylko z ZSRR, Szwecją i Czechosłowacją, z którymi zawarła dwustronne układy lotnicze. **Jeszcze ciągle stoi przed Polską możliwość zajęcia należnego jej stanowiska w dziedzinie współpracy w międzynarodowej komunikacji lotniczej,** przez wejście na drogę porozumień z zachodnimi państwami (z Ameryką włącznie) i ściągnięcia do siebie tras lotniczych oraz przez branie żywego udziału w pracach międzynarodowych organizacji lotniczych.

f) W dziedzinie światowej współpracy w ramach O. N. Z.

Na zakończenie wysuwa się jeszcze problem ogólnej natury, mianowicie stworzenie międzynarodowej organizacji, która by w oparciu o O. N. Z. skupiła całokształt spraw komunikacyjnych i dążyła do skoordynowania wysiłków narodów całego świata w kierunku podniesienia i usprawnienia, tudzież ujednostajnienia komunikacji, jako dominującego środka przy wymianie dóbr i zbliżeniu narodów do siebie. Przy Lidze Narodów istniała „Organizacja dla spraw komunikacyjnych i tranzytu” (Organisation des communications et du transit), która jeszcze w 1945 r. starała się okazać swoją żywotność, wydając zbiór międzynarodowych umów komunikacyjnych (wielostronnych). Z uwagi jednak na to, iż Liga Narodów faktycznie przestała istnieć i zastąpiona jest przez „Organizację Narodów Zjednoczonych”, i że „Organizacja dla spraw komunikacyjnych i tranzytu” miała za szczypty zakres działania, powstaje problem **powołania do życia nowej organizacji międzynarodowej, opartej o O. N. Z., wyposażonej w szeroki autorytet i która by miała za zadanie urzeczywistnienie powyższych celów.** Jest to problem, który mogłaby wysunąć Polska, wykazując tym samym inicjatywę w kierunku podniesienia współpracy międzynarodowej w dziedzinie komunikacji.

Wobec skończonego II kwartału Administracja „Życia Gospodarczego” prosi Szan. Abonentów o wpłacenie prenumerat: kwartalnych za kwartał trzeci, półrocznych za półrocze drugie, zalegających natomiast o jak najszybsze uregulowanie należności za czas ubiegły.

Wpłaty prosimy przysyłać na rachunek „Życia Gospodarczego” do P. K. O. (Katowice) Nr 4391 lub do Banku Spółem (Katowice) Nr 179.

Administracja „Życia Gospodarczego”, Katowice, 3 Maja 23.

NACJONALIZACJA PRZEM. WĘGLOWEGO WIELKIEJ BRYTANII

GŁĘBOKIE zmiany ustrojowe i gospodarcze, zachodzące w dobie obecnej w całym świecie, nie omiły i terenu Wielkiej Brytanii. Istnieją bowiem pewne procesy nieodderwalne, które nie mogą ulec zahamowaniu, bez względu na kierunek rządu, bądź też na stawienia polityczno-społecznego grup, kierujących państwem. Do rzędu takich przemian należy problem nacjonalizacji kluczowego przemysłu, przy którego przeprowadzaniu jesteśmy aktualnymi świadkami. Wielka Brytania zdecydowała się w założeniu na upaństwowienie 2 dziedzin przemysłu kluczowego: górnictwa węglowego oraz przemysłu stalowego. Przyczyny, uzasadniające jej stanowisko, są rozliczne, ale dają się sprowadzić do monetów trzech kategorii: politycznych, ekonomicznych i socjalnych.

Uzasadnienie ustawy o nacjonalizacji przemysłu węglowego brytyjskiego powołuje się na te wszystkie momenty; były one obszernie omawiane w prasie codziennej i fachowej, były one rozstrzygane na posiedzeniach parlamentu, były wreszcie przedmiotem gorących sporów. W rezultacie drugorzędne przesłanki, przemawiające za nacjonalizacją przemysłu, odpadły; pozostały na placu jedynie motywy pierwszej wagi i one też zadecydowały o tej czy innej formie słynnego Billu Węglowego.

Uzasadnienie gospodarcze wskazuje na to, że Anglia przed I-szą wojną światową produkowała około 300 milionów ton węgla rocznie, przed II-gą wojną światową kopalnie angielskie dawały jeszcze około 250 milionów ton węgla. Obecnie wydajność ich spadła do 180 milionów ton. Ponieważ na wewnętrzne potrzeby przemysłu angielskiego należy przeznaczyć około 200 milionów ton rocznie, więc przed II-gą wojną światową Anglia zdolna była wyeksportować 50 milionów ton rocznie, obecnie zaś węgla sprzedawać za granicą nie może. Stanowi to okoliczność nader pocieszającą dla państw, posiadających nadmiar węgla i pragnących zdobyć nowe rynki zbytu (Polska, Połudn. Afryka), ale z punktu widzenia angielskiego ten stan rzeczy pozostawia wiele do życzenia. Anglia bowiem ciągnęła z eksportu węgla poważne zyski, które zapisywała na saldo dodatnie swego niekorzystnego bilansu handlowego. Anglia po drugiej wojnie światowej znajduje się w obliczu konieczności podwyższenia swego eksportu przynajmniej o 75% w porównaniu z eksportem r. 1938. O ile to nie nastąpi, to w końcu 1947 r. Anglia znajdzie się w poważnej sytuacji finansowej, nie rokującej optymizmu z punktu widzenia trwałości waluty krajowej. W tych warunkach przemysł węglowy brytyjski musi podnieść wydajność swej pracy, aby sprostać stawianym żądaniom: oddania przynajmniej 50 milionów ton rocznie na potrzeby eksportu. Ponadto rząd angielski opracował daleko idący

program unowocześnienia przemysłów: stalowego i włókienniczego w ciągu najbliższych 5 lat. Proces ten wymagać będzie zwiększonych dostaw węgla do obydwóch tych przemysłów, co spowoduje zwiększone zapotrzebowanie na węgiel wewnątrz

państwa. Renowacja kopalń węgla jest istotnym warunkiem podniesienia ich wydajności; renowacja ta musi być przeprowadzona szybko (w ciągu maksimum 5 lat) i to znacznym stosunkowo kosztem. Jak obliczyli rzeczoznawcy, koszty rocznych inwestycji przeniosą kilkakrotnie czysty dochód, otrzymywany z kopalń przez dotychczasowych właścicieli. Właściciele kopalń od lat nie dokonywali inwestycji, zadowalali się spożywaniem włożonego w swoim czasie kapitału, nie planowali szerokich zmian na przyszłość. Rząd angielski zmuszony byłby w interesie całego państwa do ofiarowania przemysłowi brytyjskiemu poważnych kredytów na inwestycje. Czyniąc to, pragnie jednak, aby ten wzrost wartości majątku, jaki przypadnie górnictwu węglowemu, dzięki pieniądзом wszystkich obywateli, wpłynął na podniesienie majątku ogólnonarodowego, a nie stanowił jedynie wzbogacenia drobnej bądź grupy przemysłowców.

Uzasadnienie natury socjalnej

podnosi, że jedynie po nacjonalizacji kopalń będzie można mówić o poprawie bytu górników. Przed rokiem 1914 zarobki, osiągane przez górników, były mniej więcej dostateczne w porównaniu z zarobkami pracowników innych dziedzin przemysłu, ale pomiędzy 1918 a 1939 r. uległy stopniowemu zmniejszeniu, tak że przed drugą wojną światową górnicy zajmowali na liście płac 81 miejsce pod względem wartości zarobków. W rezultacie nastąpił odpływ ludzi od górnictwa właśnie w epoce, w której Anglii zależy na wzmożonym napływie sił do tego zawodu. Liczba nowych 100.000 pracowników, potrzebnych przemysłowi węglowemu, nie będzie wygórowana — stwierdzają fachowcy brytyjscy, a tymczasem mimo energicznej propagandy w tym kierunku, zgłosiło się tylko 21.000 ochotników (t. zw. Bevin-Boys), ale po kilku tygodniach większość z pracy zrezygnowała. Celem zachęcenia ludzi do pracy w górnictwie planuje się podniesienie realnej wartości płac oraz zmniejszenie godzin pracy. Postulatem związków zawodowych jest 5-dniowy tydzień pracy przy zwiększonych zarobkach. Postulatu tego nie mogą zrealizować dotychczasowi właściciele kopalń, mogą się podjąć go jedynie przedstawiciele państwa, domagając się wzajemian od górników zwiększenia normy wydobywania. Względy natury politycznej wypływają z haseł wyborczych oraz też programowych obecnego rządu Labour Party.

Realizuje te wszystkie wyżej wymienione zasady Bill Węglowy, stanowiący dzieło zbiorowej pracy pracowników, ekonomistów, polityków i socjologów. Zgodnie z jego przepisami kopalnie węgla są wprowadzić upaństwowione, ale nie stają się bynajmniej dziedziną administracji państwowej, domeną nowej biurokracji. Tworzy się z nich coś w rodzaju skomercjalizowanego przedsiębiorstwa, opartego na zasadach handlowych oraz swobody działania. Kopalnie te są podporządkowane kierownictwu

Narodowego Biura Węglowego

(National Coal Board). Zaznacza się wyraźnie, że Biuro to nie jest żadną władzą państwową, ale stanowi jedynie zarząd wielkiego przedsiębiorstwa, jakim są niewątpliwie ześrodkowane w jednostkę gospodarczą i techniczną wszystkie kopalnie węgla. W skład Biura wchodzi 9 członków, mianowanych przez Ministra Paliw spośród osób, posiadających wybitne zdolności lub doświadczenie w dziedzinie organizacji pracy, administracji, ekonomii lub techniki. Biuro posiadać będzie pełną swobodę działania, odpowiada za należytą organizację kopalń, otrzymywać będzie jedynie ogólne wytyczne swej działalności od rządu. Rząd celowo nie krępuje Biura Węglowego żadnymi sztywnymi ramami organizacyjnymi, pragnąc widzieć w nim nie urząd, ale przedsiębiorstwo dochodowe o pełni inicjatywy, będącej *conditio sine qua non* wszelkiej działalności przemysłowej. Ustawa zapewnia członkom Biura wysokie uposażenie, aby nie stanowiły dla nich atrakcji pobory, pobierane w wielkich koncernach prywatnych. Do obowiązków Biura będzie należała eksploatacja kopalń, zapewnienie przemysłowi węglowemu należytego rozwoju oraz rozsprzedaż węgla w ilościach i po cenach, odpowiadających dobremu powszechnemu. Biuro będzie czuwało nad bezpieczeństwem kopalń i zdrowiem pracowników, którym winno zapewnić byt materialny. Ustanowiono dwie Rady: konsumentów oraz dystrybutorów węgla (na użytek przemysłu oraz na użytek domowy). Rady mają prawo kontroli oraz składania raportów wraz z wnioskami. Organizacje lokalnych zarządów kopalń, nominacje, awanse należą do Biura Węglowego, posiadającego swobodę działania. Zwraca uwagę fakt, że na ogłoszonej ostatnio pełnej liście członków Biura nie ma żadnego urzędnika państwowego, aczkolwiek większość składu Biura pełniła podczas ostatniej wojny rozmaite funkcje państwowe z ramienia rządu koalicyjnego. W skład Biura wejdą: 2 inżynierowie górniczy, 2 dyrektorzy kopalń, 1 lekarz, 1 ekonomista, 1 buchalter oraz 2 wybitni przedstawiciele związków zawodowych (m. inn. sekretarz gen. Kongresu Sir W. Citrine).

Wypłatę odszkodowań

dawnym właścicielom kopalń szczegółowo unormowano przez Bill Węglowy. Odszkodowanie będzie oparte na zasadzie czystego dochodu, osiągniętego

dotychczas przez przejęte przedsiębiorstwa. Sumę odszkodowania oraz liczbę lat, przez które będzie ono wypłacane, ustali na zasadzie arbitrażu Trybunał, złożony z 2 sędziów oraz jednego rzeczoznawcy. Zadaniem ich będzie określenie wysokości czystego dochodu, jaki kopalnie przynosiłyby w przyszłości, gdyby ich nie znacjonalizowano. Trybunał ustali również okres wypłat, który według przewidywań wyniesie około 30 lat.

Załącznik do projektu zawiera wykaz średniej dochodowości przemysłu węglowego za lata 1922 do 1939. Wykaz ten waha się od straty w wysokości 9.990.000 £ (1928 r.) do czystego dochodu w wysokości 27.380.000 £ (1923 r.). Przeciętny czysty dochód w ciągu tego okresu wynosił 6.900.000 £ rocznie. Ustalony dochód oraz przyznane odszkodowanie będą rozdzielone pomiędzy regiony, a następnie pomiędzy kopalnie według klucza rozdziału, ustalonego przez Trybunał. Biuro zobowiązane jest wypłacić to odszkodowanie, a ponadto ma dokonać inwestycji w kopalniach, wydając na ten cel w ciągu 65 lat sumę 150 milionów £. Rząd ze swej strony otworzy dla Biura Węglowego odpowiedni kredyt długoterminowy, pozwalający mu na dokonanie jego zadań, przywrócenie rentowności kopalń, odnowienie urządzeń oraz podniesienie stopy życiowej górników.

Założenia angielskiej ustawy

dotycząc upaństwowienia jednego z kluczowych przemysłów, stanowią ciekawe studium dla interesujących się powyższym problemem. Odbiegają one znacznie od założeń, stanowiących podstawę odpowiednich aktów ustawowych na kontynencie amerykańskim. W rezultacie dadzą one te same wyniki z tą jednak różnicą, że projekt brytyjski cechuje właściwy narodowi konserwatyzm, dążność do przeprowadzenia niezbędnych reform w drodze długodystansowej ewolucji oraz stanowcze odsunięcie się od wszelkich prób zbiurokratyzowania przemysłu. **Przemysł angielski, bez względu na to, czy będzie prywatnym, czy też państwowym, ma być nadal przedsiębiorstwem i to przedsiębiorstwem rentownym.** Musi w ciągu niedługiego czasu nie tylko podnieść swą wydajność, ale ponadto zwrócić wyłożone na inwestycje kredyty państwowe oraz przyczynić się do podniesienia salda bilansu handlowego przez poważny wkład do wzrostu eksportu brytyjskiego.

JAN ANTONI WILDER (Londyn)

ZAGADNIENIE EKSPORTU WĘGLA

NIEZMIERNIE interesujący artykuł inż. Blitka¹⁾ nasywa pewne dość istotne uwagi, które chciałbym omówić poniżej.

Zdanie, wyrażone we wspomnianym artykule, iż głód węgla w Europie ma charakter koniunkturalny, wydaje się najzupełniej uzasadnione, podobnie, jak i teza, że w obecnych warunkach nie stać nas na dumpingową walkę konkurencyjną na rynkach światowych, obliczoną na większą skalę. Osiągnięcie porozumień międzynarodowych z innymi eksporterami

węgla w Europie możliwie jak najszybciej w okresie, gdy nastąpi nasycenie rynku węglowego naszego kontynentu, również nie może budzić zastrzeżeń.

Wydaje się natomiast, że niedostatecznie podkreślono konieczność maksymalnego wyzyskania obecnych koniunkturalnych możliwości wywozowych i przyzwyczajania odbiorców do węgla właśnie polskiego. Należy pamiętać, iż przy zawieraniu umów z przedstawicielami zagranicznych przemysłów węglowych olbrzymie znaczenie będzie miało **faktyczne opanowanie rynków w danej chwili.** Dziś, gdy Wielka Brytania stoi w obliczu braku węgla na użytek wewnętrzny i nawet w prasie codziennej rozważa się

¹⁾ „Węgiel. Problemy eksportowe”. Życie Gospodarcze Nr. 9 z 9. V. 1946.

ewentualną możliwość konieczności importu węgla²⁾, gdy w Zagłębiu Ruhry produkcja jakoś nie może przekroczyć 41% wydobycia przedwojennego³⁾, — istnieją dla nas olbrzymie możliwości opanowania rynków krajów importujących i to na warunkach, dyktowanych przez nas. W związku z tym, patrząc w przyszłość, przygotowując się na ten okres, kiedy stanemy przed koniecznością zawierania takich, czy innych układów, dotyczących podziału rynku europejskiego, nasuwa się pytanie, czy nie było by warto w obecnie podpisywanych umowach dążyć do **kontraktów długoterminowych**, obliczonych na kilka lat, nawet, gdyby się to miało osiągnąć kosztem ceny?

Nie ulega wątpliwości, że niemiecka produkcja wzrośnie. Według planów polityczno-gospodarczych, obecnie forsowanych częściowo z inicjatywy Anglosasów na Zachodzie Europy, Zagłębie Ruhry ma obsługiwać i w przyszłości swym węglem przede wszystkim Francję, Belgię, a jego gospodarka węglowa ma się znajdować pod kontrolą tych państw, jak również Holandii, Luksemburgu, nie mówiąc już, oczywiście, o Wielkiej Brytanii. Jak słusznie więc twierdzi inż. Blitek, do naszej dyspozycji, poza radzieckim, będą rynki skandynawskie, austriacki, szwajcarski, włoski, ewentualnie niewielki węgierski. A na tych rynkach, głównie skandynawskim, a może i włoskim, trzeba się liczyć w przyszłości z bardzo ostrą walką konkurencyjną. Nie ulega wątpliwości, że Wielka Brytania poradzi sobie ze swymi trudnościami węglowymi. Może to nawet nastąpić wcześniej, niż się tego na ogół oczekuje. A wówczas, realizacja wspomnianego przez inż. Blitka hasła „export or die”, od której, zdaniem Anglików, uzależnione jest odzyskanie ich dawnej pozycji w świecie, będzie z pewnością zastosowana i w dziedzinie wywozu węgla. A jak konsekwentnie to hasło jest realizowane, to, jako przykład, niech posłuży fakt, iż nie tylko obecnie produkowane w Anglii lepsze materiały ubraniowe nie pokazują się na rynku wewnętrznym, lecz w całości idą na eksport, ale nawet nakłady książek, publikowanych w Wielkiej Brytanii, jedynie częściowo trafiają do rąk czytelników angielskich. Dziś znacznie łatwiej dostać nową dobrą książkę z jakiegokolwiek bądź dziedziny w księgarni np. sztokholmskiej, czy kopenhaskiej niż w londyńskiej.

Biorąc pod uwagę tę zdecydowaną konsekwencję i znany zmysł handlowy Brytyjczyków, wydaje się bardzo pożądanym, byśmy na rynkach, które wchodziły rachubę dla naszego węgla, **byli możliwie mocno usadowieni**. Zupełnie inaczej będziemy wówczas mogli rozmawiać z kontrahentem i zupełnie innych żądać od niego warunków. Nie trzeba tu dodawać, iż, jak wykazuje w sposób niewątpliwy nasze doświadczenie przedwojenne, podpisując umowę węglową z kontrahentem, zwłaszcza angielskim, opłaca się

przestrzegać nie tylko jej litery, ale i ducha. Unika się w ten sposób niepotrzebnych zadrażnień, chęci odwzajemniania się, no i różnych nieoczekiwanych kłopotów w najmniej po temu odpowiednich chwilach.

Ale wróćmy do spraw zasadniczych. Inż. Blitek przewiduje nasz węglowy potencjał eksportowy na 60 milionów ton, możliwości zaś eksportowe na 30 milionów. Dyskusja na temat tych cyfr jest na razie nieistotna. W każdym razie pewnym jest, iż podobnie, jak przed wojną (z wyjątkiem okresu strajku w Wielkiej Brytanii), będziemy w stanie więcej węgla produkować niż sprzedawać. Następstwa takiego stanu rzeczy są na tyle jasne i powszechnie znane, że ich tu omawiać chyba nie trzeba.

A czym w gruncie rzeczy jest eksport węgla i to na taką skalę, że odgrywa dominującą rolę w bilansie handlowym? Eksport surowca, którego koszty transportu przekraczają często koszty produkcji? Czy rzeczywiście leży w interesie państwa i społeczeństwa, by wciąż utrzymywać strukturę handlu zagranicznego, analogiczną do tej, jaka była w połowie XVIII wieku w Polsce przedrozbiorowej⁴⁾, kiedy to dominował u nas eksport surowców? Czy nie było by raczej pożyteczne, od razu od początku nastawić się **na rozbudowę tych gałęzi przemysłu, które konsumują znaczne ilości węgla i raczej eksportować ich produkty**? Rozpiętość jest tu olbrzymia od przemysłu ciężkiego aż do chemicznego. Mając obecnie bardzo znaczne zapasy węgla, znaczne złoża surowców, mamy dziś naprawdę szanse odrobienia zaległości XIX i początków XX wieku i stania się nowoczesnym państwem przemysłowym w pełnym tego słowa znaczeniu, a tym samym podniesienia stopy życiowej społeczeństwa. Rzecz prosta, osiągnąć się tego z dnia na dzień nie da. Konieczność wywozu węgla musi jeszcze ciążyć nad naszą gospodarką przez długie lata. Ale wydaje się, że powinna ona ciążyć, jako chwilowe zło konieczne, a nie powinna być uważana za stan, którego utrzymanie na wysokim poziomie jest pożyteczne. W naszych dzisiejszych warunkach niewyzyskiwanie możliwości eksportowych, niezabezpieczanie sobie ich na bliższą przyszłość, byłoby czymś niedopuszczalnym z punktu widzenia naszej gospodarczej racji stanu.

Jednak zasadniczą różnicę będzie stanowić, czy w okresie krystalizowania się i planowania naszego życia gospodarczego stanimy na stanowisku, że naszym zasadniczym celem jest maksymalny eksport węgla, przekraczający o 200% spożycie wewnętrzne, czy też, że celem, do którego zmierzamy, jest minimalny eksport węgla, innymi słowy, **wywóz nie surowca, w którym stosunkowo mało tkwi pracy ludzkiej, lecz produktów, będących wynikiem jak najdalej posuniętej przeróbki, w który włożono możliwie dużo pracy**.

²⁾ Wymieniano nawet cyfrę 10.000.000 ton.

³⁾ Maksymalne wydobycie w styczniu br.; wydajność na 1 robotnika zatrudnionego pod ziemią wynosi obecnie w Zagłębiu Ruhry 52,7% wydajności przedwojennej.

⁴⁾ Analizę naszego bilansu handlowego przed rozbiorem przeprowadziłem częściowo na podstawie dziś już nie istniejących archiwaliów w pracy p. t.: „Traktat handlowy polsko-pruski 1775 r. Gospodarcze znaczenie utraty dostępu do morza”, Tow. Naukowe Warszawskie, 1937, str. 23—28.

Ogłaszajcie się

w „ŻYCIU GOSPODARCZYM” JAKO NAJWIĘCEJ ROZPOWSZECHNIONYM CZASOPISIE EKONOMICZNYM

HANDEL ZAGRANICZNY ZSRR.

W PIERWSZYCH latach tworzenia państwa, które z czasem miało się stać jedną z przodujących potęg na świecie, Z. S. R. R. sprowadza wielkie ilości maszyn, eksportując naftę, drzewo, pszenicę i inne artykuły rolnicze. — Z chwilą zbudowania ciężkiego przemysłu ustała potrzeba sprowadzania maszyn z zagranicy. Z. S. R. R. mógł już zaspokoić potrzeby swej ludności towarami, produkowanymi w kraju, a nawet rosła wciąż nadwyżka eksportowa. Przyrost ludności i powiększenie się jej stopy życiowej zwiększyło wewnętrzne zapotrzebowanie ziarna i innych artykułów rolnych, co spowodowało spadek eksportu w tym zakresie (z dziesięciu milionów ton ziarna w 1914 r. do 1,6 milionów w 1935 r.).

W r. 1938 eksport wyniósł 9,7 milionów ton wartości 1,3 miliona rubli, a import 1,1 miliona ton wartości 1,4 miliona rubli. Cyfry te były znacznie poniżej poziomu 1913 r., gdy Rosja wywoziła surowce i płody rolnicze, a przywoziła wyroby gotowe. W 1913 r. blisko 30% rosyjskiego eksportu stanowiło drzewo budulcowe i produkty mineralne, a 7% artykuły rolnicze. Ten stosunek w r. 1937 uległ odwróceniu. — Gwałtowne uprzemysłowienie Z. S. R. R. wywołało wzrost eksportu produktów naftowych, maszyn, chemikali i innych wyrobów gotowych, a spadek wywozu ziarna i płodów rolniczych.

Związek Radziecki zajmuje przodujące miejsce w światowym handlu drzewem, które wywozi się przez 28 portów: kopalniaki przez Murmańsk, drzewo przez Archangielsk i Leningrad, deski przez Noworosyjsk, papierówka przez Odesę. Eksport drzewa, w porównaniu z 1913-ym rokiem, wzrósł znacznie, zaznaczyła się jednak tendencja do wywożenia przerobionego drewna, jak deski, łaty, kantówka, fryzy, dykty, forniery itp.

W 1937 r. w wywozie Z. S. R. R. produkty naftowe wyniosły 35%, metale, maszyny i wyroby przemysłowe 23%, chemikalia — 10,3%. Węgiel 7,8%. Od 1913 r. zaznacza się ciągły spadek importu artykułów przemysłowych. W 1913 r. blisko 44% maszyn, używanych w Rosji, było sprowadzonych z zagranicy, w 1937 r. procent ten wyniósł tylko 0,009. W 1913 r. Rosja importowała blisko 20% węgla, potrzebnego w kraju. W 1937 r. potrzeby wewnętrzne zaspokajane były całkowicie przez produkcję krajową. Dopiero w obliczu wojny w 1938 r. Rosja zmuszona była zakupić zagranicą pewne zapasy bawełny i kauczuku. Do tego czasu produkcja krajowa bawełny zaspokajała w 100% zapotrzebowanie wewnętrzne, a produkcja kauczuku — w 24%. W 1913 r. 47% bawełny i 100% kauczuku było sprowadzane z zagranicy. W roku 1938 węgiel, surówka żelazna, maszyny rolnicze, samochody ciężarowe, nawozy sztuczne, bawełna i konserwy były eksportowane zagranicę, gdy w 1913 r. Rosja sprowadzała wszystkie te artykuły.

Głównymi odbiorcami sowieckiego eksportu w latach 1928—1938 były Anglia, Niemcy, Holandia, Francja, Włochy, Belgia i Iran. W r. 1938 Stany Zjednoczone zajęły czwarte miejsce, a Turcja drugie. Znaczne ilości towaru szły do Mongolii i Hiszpanii. W. Brytania importowała głównie drzewo, naftę, futra, tkaniny lniane, pszenicę, masło i drób.

Niemcy i Stany Zjednoczone poza powyższymi artykułami importowały również rudę manganową i azbest. Stany Zjednoczone zakupywały także coraz większe ilości konserw rybnych. Mongolia, Iran, Chiny i Afganistan sprowadzały cukier, sukno, odzież, skóry, metale itp.

Rząd Sowiecki otworzył szereg fabryk włókienniczych w Turcji i Mongolii. Eksport sowiecki do krajów Bliskiego i Dalekiego Wschodu wskazuje na olbrzymie możliwości, jakie rynki tych mało uprzemysłowionych krajów posiadają dla Z. S. R. R.

Związek Radziecki importuje ze Stanów Zjednoczonych żelazo, stal, metale nieżelazne, maszyny i narzędzia. Z Wielkiej Brytanii maszyny, metale nieżelazne, kauczuk, jute, herbatę i okręty. — Około 1/5 towarów, reeksportowanych z Anglii było sprzedawane w Z. S. R. R. Z Niemiec Związek Radziecki sprowadzał maszyny i narzędzia, a z Chin, Mongolii, Afganistanu i Iranu bawełnę, skóry surowe, herbatę, wełnę i żywiec.

Tak więc W. Brytania, Niemcy i Stany Zjednoczone grały przed wojną dominującą rolę w handlu zagranicznym Z. S. R. R., przy czym udział krajów Bliskiego i Dalekiego Wschodu wzrastał znacznie w miarę rozwoju produkcji przemysłowej i rolniczej w Środkowej Azji i Wschodniej Syberii, która w coraz większym stopniu zaspokajała potrzeby w szczególności Chin i Mandżurii. Położenie geograficzne Ukrainy, Kaukazu i republik azjatyckich predestynuje je do odegrania niepośledniej roli w stosunkach handlowych z Północną Afryką, Środkowym i Bliskim Wschodem oraz z Indiami.

Konkurencja Japonii na Dalekim Wschodzie i jej korzyści, osiągnięte przez penetrację w Mandżurii i Chinach, są przekreślone w rezultacie przegranej wojny. Rolę opiekuna Chin, ciągnącego korzyści gospodarcze z tej opieki, usiłują zająć dzisiaj Stany Zjednoczone.

Jasnym jest, że Z. S. R. R. patrzyłaby z dużym zastrzeżeniem na Chiny, podtrzymywane przez amerykański kredyt i szukające moralnego i politycznego poparcia w Waszyngtonie. Ograniczenie handlu zagranicznego Chin do wymiany wyłącznie ze Stanami Zjednoczonymi byłoby niekorzystne dla Chin, dla których najdogodniejszym byłby naturalny rozwój stosunków handlowych ze swym najbliższym sąsiadem Z. S. R. R.

Radziecki Daleki Wschód rozporządza bogatymi zapasami drzewa, minerałów i artykułów rolniczych oraz jest obsługiwany przez port na Oceanie Spokojnym — Władystok i posiada granicę lądową z Mongolią, Mandżurią i Chinami. Drzewo było eksportowane przez wiele lat do Japonii i Chin. Rybny przemysł konserwowy rozporządza corocznie wielką nadwyżką eksportową. Wielkie możliwości otwierają się dla wywozu cynku, węgla, żelaza, stali i metali nieżelaznych — produktów nowych ośrodków przemysłowych.

Podczas wojny handel z Chinami prowadzony był głównie drogą lądową przez Sinkiang, obecnie wznowiony jest handel wzdłuż wybrzeża Oceanu. Rosja była pierwszym państwem europejskim, mającym bezpośrednie stosunki handlowe z Chinami. Z. S. R. R. jest najważniejszym importerem chińskiej herbaty, aczkolwiek rozwijające się plantacje herbaty w Gruzji znacznie zmniejszyły ten import. Poza tym Z. S. R. R. przywozi z Chin artykuły żywnościowe i surowce, a wywozi naftę, wyroby włókiennicze, maszyny rolnicze, tytoń i drzewo.

Indie eksportują do Z. S. R. R. pewne ilości herbaty, jute i wyroby jutowe wzamian za naftę, sodę i chemikalia. Handel ten jest prowadzony częściowo za pośrednictwem W. Brytanii. Np. herbata i juta jest reeksportowana z Anglii. Z. S. R. R. zaopatruje Afganistan, Irak i Iran

w cukier, wyroby włókiennicze i szkło. Palestyna importuje ropę naftową i drzewo na skrzynki do pomarańcz. Egipt sprowadza drzewo, naftę, węgiel i wyroby włókiennicze. Cyna i kauczuk z Indii Holenderskich są importowane na razie do Z. S. R. R. przez porty europejskie, ale obecnie planowany jest handel bezpośredni.

Ropa naftowa, drzewo i węgiel oraz wyroby przemysłowe i artykuły żywnościowe znajdują coraz łatwiejszy zbył w krajach Bliskiego i Środkowego Wschodu oraz w In-

diach. W 1935 r. ok. $\frac{2}{3}$ importu i $\frac{1}{4}$ eksportu radzieckiego było przewożone na własnych okrętach. Resztę zabierała flota brytyjska, grecka i japońska. Obecnie, w miarę powiększania floty handlowej Z. S. R. R., udział okrętów zagranicznych w przewozie zmniejsza się znacznie. Głównymi portami Z. S. R. R., przez które prowadzi się handel zagraniczny, są: Leningrad, Murmańsk, Archangielsk, Batum, Odessa, Noworosyjsk i Władywostok.

CZESŁAW PRZYMUSIŃSKI

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA GOSPODARCZEGO

za czas od dnia 4 maja 1946 r. do dnia 27 czerwca 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 15 do 27).

I. CZŁOWIEK

Rehabilitacja — Weryfikacja.

W życiu gospodarczym Ziemi Zachodnich i Odzyskanych nadal odgrywają ważną rolę przepisy o rehabilitacji i weryfikacji. Termin „rehabilitacja” jest na ogół znany: odnosi się on głównie do tych obywateli Państwa Polskiego, którzy byli zapisani przez okupanta do niemieckiej grupy narodowościowej, grupy drugiej. Dla tych osób rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości przedłużyło termin do składania wniosków rehabilitacyjnych do dnia 31 lipca 1946 r.

Jak wiadomo, praktyczne zastosowanie przepisów o rehabilitacji — ze względu na ilość zawisłych już spraw — wymagałoby wieloletniej działalności sądów rehabilitujących i w związku z tym rozważa się zasadniczą reformę postępowania w kierunku ograniczenia rehabilitacji do osób winnych.

W odróżnieniu od „rehabilitacji”, na Ziemiach Odzyskanych odbywa się proces „weryfikacji” dawniejszych obywateli niemieckich narodowości polskiej. Tej kwestii dotyczy ustawa z dnia 28 kwietnia 1946 r. o obywatelstwie Państwa osób narodowości polskiej zamieszkałych na obszarze Ziemi Odzyskanych (Dz. U. R. P. Nr 15 poz. 106). Z mocą obow. od dnia 10 maja 1946 r., ustawa przyznaje prawo obywatelstwa osobom, zweryfikowanym przed komisjami weryfikacyjnymi, z tym, że w przyszłości stwierdzenie narodowości polskiej należeć będzie do władzy administracji ogólnej I instancji tzn. starostwa.

Praca.

W Nrze 22 Dz. Ust. pod pozycjami 144 i 145 ukazały się przepisy wykonawcze do Dekretu z dnia 2 sierpnia 1945 r. o urzędach zatrudnienia, mianowicie rozporządzenia: o organizacji urzędów zatrudnienia i wykonywaniu czynności urzędów zatrudnienia przez organa samorządu terytorialnego i pracownicze organizacje zawodowe. Oba rozporządzenia weszły w życie z dniem 5 czerwca br. W cytowanym dekrete z dnia 2 sierpnia 1945 r. ustawodawca, powołując na prawie wyłączności nową instytucję państwową dla pośrednictwa pracy i „regulowania rynku pracy” pod nazwą „urzędów zatrudnienia”, na miejsce dawnych „zarobkowych” i „społecznych” biur pośrednictwa pracy, postanowił jednocześnie w art. 7, że czyn-

ności tych urzędów mogą być przekazywane organom samorządu terytorialnego lub pracowniczym związkom zawodowym. Rozporządzenie o organizacji urzędów zatrudnienia podaje wykaz 11 urzędów zatrudnienia i ich oddziałów; terytorialny zakres działania urzędu zatrudnienia jest przeważnie większy niż województwo. W przyszłości ma powstać Główny Urząd Zatrudnienia w Warszawie.

W dziale przepisów o pracy należy też zwrócić uwagę na opublikowany w Dz. U. R. P. Nr 22 poz. 139 dekret z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów publicznych, którego przepisy dotyczą również pracowników przedsiębiorstw państwowych i instytucji, o ile ich stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny (np. centralne zarządy przemysłowe). Dekret ten wszedł w życie z mocą obowiązującą od dnia 29 grudnia 1945 r. i utrzymuje w mocy stare przepisy o stosunku służbowym funkcjonariuszów publicznych z wyjątkami, podanymi w dekrete. Zawiera ważne przepisy, dotyczące zaliczenia czasu służby do dnia 1 września 1939 r., zaliczalności okresu po 1 września 1939 r., awansowania, egzaminów itd.

Najpóźniej do dnia 5 września br. muszą zgłosić się do służby państwowej dawni pracownicy, jeżeli chcą zachować zaliczenie im czasu służby do dnia 1 września 1939 r. Przepisy nie dotyczą profesorów szkół wyższych, nauczycieli, wojska i służby bezpieczeństwa publicznego.

Na zasadzie utrzymanego w mocy Rozp. Prez. Rzecz. z dnia 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy — Minister Pracy i Opieki Społecznej wydał szczegółowe przepisy o higienie pracy w zakładach przemysłu włókienniczego z mocą obowiązującą od dnia 6 czerwca 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 23 poz. 151). Wkroczone na drogę poprawienia rzeczowych warunków pracy robotników. Poniżej przytacza się § 14 tego rozporządzenia, dotyczący ogólnych warunków czystości:

„Umywalnie powinny posiadać co najmniej 1 kurek na dziesięciu pracowników, a przy pracach brudzących — 1 kurek na 5 pracowników i ciepłą wodę...”

Ubezpieczenia Społeczne.

Patrz poniżej w rozdziale „Pieniądz” o podwyżce świadczeń rentowych w ubezpieczeniu społecznym.

Walka z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym.

Pod tym tytułem wydany został w końcu r. 1945 wielokrotnie zastosowany Dekret, powołujący tzw. Komisję Specjalną, mianowaną przez Krajową Radę Narodową, wyposażoną w prawo ścigania i karania. Obecnie znowelizowano (Dz. U. R. P. Nr 23 poz. 149) powyższe przepisy, a w szczególności bliżej określono postępowanie Komisji, utrzymano jednak zasadę odsyłania sprawcy do obozu pracy bez rozprawy, po przeprowadzeniu dochodzenia, przy czym przepis art. 10 Dekretu w nowym brzmieniu *expressis verbis* postanawia:

„Postępowanie, dotyczące skierowania sprawcy do obozu pracy, toczy się bez udziału obrońcy“.

Znacznie obfitszy jest zbiór wydanych przepisów prawnych w działach następnych.

II. RZECZY.

Przemysł.

Trzy rozporządzenia wykonawcze (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 114, 115, 116) do ustawy „nacionalizacyjnej” z dnia 3 stycznia 1946 r. dotyczą:

- a) trybu postępowania przy przejmowaniu przedsiębiorstw na własność Państwa,
- b) określenia osób (niemieckich), których przedsiębiorstwa przechodzą na własność Państwa,
- c) ujawnienia w księgach hipotecznych i innych rejestrach przejścia na własność Państwa i osób prawa publicznego.

Podług pierwszego z tych rozporządzeń przejście przedsiębiorstw na rzecz Państwa odbywa się w trybie postępowania administracyjnego, szczegółowo unormowanego w tym dekrete przy odpowiednim zastosowaniu art. 36—43 i 49—67 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, lecz orzeczenie o przejęciu nie podlega zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Administracyjnego (art. 2 ust. 7 ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r.). Przed wydaniem ostatecznego orzeczenia przez właściwego Ministra odbywa się postępowanie wyjaśniające w obrębie specjalnych komisji, powołanych dla tego celu, a to Głównej Komisji do spraw upaństwowienia przedsiębiorstw i wojewódzkich komisji do spraw upaństwowienia przedsiębiorstw. Komisja Główna urzęduje przy Centr. Urzędzie Planowania. Rozporządzenie podaje dokładnie skład komisji. Pierwszy etap postępowania wyjaśniającego kończy się z chwilą ogłoszenia w dziennikach urzędowych wykazów przedsiębiorstw podlegających przejęciu, a wykazy te ogłasza — właściwy Minister, jeśli chodzi o przedsiębiorstwa górnicze, energetyczne, komunikacyjne, telekomunikacyjne i kluczowe przemysłowe, jeśli zaś chodzi o pozostałe przedsiębiorstwa, to — przewodniczący wojewódzkich komisji.

Minister ogłasza w **Monitorze**, a wojewódzkie komisje w **wojewódzkich dziennikach urzędowych**. Z chwilą ogłoszenia wykazu ustanawia się „nadzór państwowy” nad przedsiębiorstwami, które nie znajdują się jeszcze pod zarządem państwowym. Drugi etap rozpoczyna się z chwilą zgłoszenia przez zainteresowanych zarzutów przeciwko upaństwowieniu (termin 30 dni od dnia ogłoszenia wykazu) i kończy się wydaniem decyzji przez wojewódzką lub Główną Komisję. Od decyzji wojewódzkiej komisji przysługuje odwołanie do Głównej Komisji, a od Głównej Komisji do zespołu odwoławczego tejże Komisji. Wreszcie trzeci i ostatni etap to orzeczenie właściwego Ministra

o przejęciu przedsiębiorstwa na własność Państwa lub osób prawnych prawa publicznego. Orzeczenie jest niezaskarżalne. Właściciele przedsiębiorstw, o ile nie mieszkają w kraju, obowiązani są obrać sobie miejsce zamieszkania na terenie Państwa Polskiego. Zarządy osób prawnych, będących właścicielami przedsiębiorstw, przejętych na własność Państwa, reprezentują interesy tych osób do czasu wypłaty odszkodowania, co nie dotyczy, oczywiście, przedsiębiorstw niemieckich, które się przejmują bez odszkodowania.

Kwestię, które przedsiębiorstwo uważa się za niemieckie, rozwiązuje drugie z kolei rozporządzenie, wydane przez Ministra Sprawiedliwości. „Niemieckim” jest przedsiębiorstwo, którego kapitał był — w okresie czasu od dnia 1 stycznia 1939 r. do dnia 3 stycznia 1946 r. — chociażby przejściowo w większej części własnością Niemców lub Gdańszczan. Poza tym określone jest, w rozporządzeniu pojęcie osób zbiegłych do nieprzyjaciela. W przeciwieństwie do przedsiębiorstw, położonych na ziemiach starych, na Ziemiach Odzyskanych uchodzi za niemieckie także przedsiębiorstwo, którego większość kapitału była w odpowiednim czasie własnością Polaków: za polskie na tych terenach jest uznane tylko przedsiębiorstwo będące w 100% własnością Polaków.

Zachodzi kwestia, czy w tym punkcie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości nie narusza cytowanej wyżej ustawy z dnia 28 kwietnia 1946 r. o obywatelstwie na Ziemiach Odzyskanych, która nie czyni przecież różnicy w zakresie praw obywatelskich pomiędzy obywatelami Polski starej i Polski nowej. I różnic tych być nie powinno!

O odszkodowaniu wyjdą osobne przepisy.

Górnictwo.

Dekretem z dnia 14 maja 1946 r., ogłoszonym w Dz. U. R. P. Nr 24 poz. 155 przeszły na Ministra Przemysłu uprawnienia Ministra Przemysłu i Handlu, przewidziane w prawie górniczym.

Prawo górnicze, jednolite dla całego Państwa, wydano Rozporządzeniem Prez. Rzeczyp. z dnia 29 listop. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 645; zmiany: Dz. U. R. P. z r. 1938 Nr 91 poz. 627 i Dz. U. R. P. Nr 2 poz. 15 z 1946 r.).

Patrz ponadto poniżej w rozdziale „Pieniądz” o nowym uregulowaniu cen węgla itd. na rynku krajowym.

Komunikacja.

W tej dziedzinie należy zanotować:

rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 28 stycznia 1946 r. o uzupełnieniu regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych (Dz. U. R. P. Nr 22 poz. 141).

Regulamin ten wydany dnia 24 września 1938 r. (Dz. U. R. P. z r. 1938 Nr 73 poz. 521) był już raz zmieniony w r. 1939 (Dz. U. R. P. z r. 1939 Nr 79 poz. 521)..

Rolnictwo.

Ogłoszono jednolity tekst ustawy z dnia 13 marca 1934 o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. R. P. Nr 23 poz. 154).

Reglamentacja.

Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego wydał w roku 1944 Dekret z dnia 25 października 1944 r. o zwalczaniu spekulacji i lichwy „wojennej” (Dz. U. R. P. z r. 1944 Nr 9 poz. 49), zmieniony później Dekretem z dnia

20 listopada 1944 r. (Dz. U. R. P. z r. 1944 Nr 12 poz. 63). Przepisy te uchyliły moc obowiązującą ustawy z dnia 5 sierpnia 1938 r. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku. Art. 3 Dekretu PKWN postanawia:

„Przewodniczący PKWN może w celu zabezpieczenia podaży przedmiotów powszedniego użytku lub przeciwdziałania zwwyżce ich cen wydać rozporządzenie o:

a) **wytwarzaniu, przechowywaniu, ujawnianiu, obrocie i spożywaniu przedmiotów powszedniego użytku,**

b) **ustalaniu i ujawnianiu ich cen.“**

Na tej podstawie Prezes Rady Ministrów wydał obecnie następujące rozporządzenia:

a) z dnia 24 kwietnia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 18 poz. 121) w sprawie ograniczenia **obrotu mięsem**, jego przetworami oraz tłuszczami zwierzęcymi.

b) z dnia 29 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 24 poz. 158) w sprawie ograniczenia **obrotu wyrobami cukierniczymi**.

c) z dnia 10 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 24 poz. 156) **o przemiale zbóż i o opłatach przemiałowych.**

Pierwsze dwa rozporządzenia są nowym ujęciem prawnym ograniczeń, zaprowadzonych od paru miesięcy (dni bezmięsne i bezciastkowe).

Lokale i mieszkania.

Publiczną gospodarkę lokalami i kontrolę najmu zaprowadził Dekret z dnia 21 grudnia 1945 r. i w nim przewidziano powołanie Państwowej i wojewódzkich komisji lokalnych, poza miejskimi względnie gminnymi władzami kwaterunkowymi i komisjami lokalowymi. Zakres kompetencji wojewódzkich komisji i Państwowej Komisji obejmuje przede wszystkim lokalowe sprawy **przedsiębiorstw i instytucji państwowych**. Przed złożeniem wniosku o przydział lokalu, przedsiębiorstwa państwowe (m. in. zjednoczenia, centralne zarządy) muszą uzyskać zezwolenie wojewódzkiej komisji, a komisja Państwowa sprawuje nadzór nad całą działalnością lokalową z punktu widzenia strzeżenia interesów Państwa. Obecnie w wykonaniu postanowień Dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. Prezes Rady Ministrów wydał rozporządzenie z dnia 22 maja 1946 r. w sprawie **organizacji i działania Państwowej Komisji Lokalowej i wojewódzkich komisji lokalowych**. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 7 czerwca 1946 r.

Odbudowa kraju.

Z prowadzoną odbudową kraju, zniszczonego przez działania wojenne i zmienionego w swej strukturze geograficznej, jest bezpośrednio związany Dekret z dnia 2 kwietnia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 16 poz. 109) **o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju**. Ideą planu jest podnieść dotychczasowe planowanie miast i osiedli (rozporządzenie Prez. Rzecz. z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli — Dz. U. R. P. z roku 1939 Nr 34 poz. 216, zmiana: Dz. U. R. P. z roku 1939 Nr 77 poz. 514) na wyższy poziom — planowania ogólnokrajowego. Myśl ta jest całkowicie trafna wobec konieczności zespolenia ziem „starych” i „nowych” w jeden harmonijny układ gospodarczy. Powstaje w ten sposób podporządkowanie hierarchiczne planów lokalnych — planom regionalnym a tych ostatnich — planowi ogólnokrajowemu, zatwierdzonemu na drodze ustawodawczej. Na trzy lata nastąpić może zawieszenie zatwierdzania planów lokalnych. Organa planowania przestrzennego są różne od Centralnego Urzędu Planowania, z którym w sprawach go-

spodarczych współpracują. Na szczycie jest **Główna Rada Planowania**, potem idzie — **Główny Urząd Planowania Przestrzennego**, dalej — **regionalne dyrekcje planowania przestrzennego i miejscowe urzędy planowania przestrzennego**. Jak widać konstrukcja jest teoretycznie w pełni rozwinięta, lecz czy starczy ludzi dla zapelnienia jej form? Dzisiaj bezsprzecznie jest w Polsce inflacja wszelkich komisji i specjalnych urzędów.

Planowanie przestrzenne musi zainteresować **przemysł**, gdyż plan krajowy ustala przeznaczenie terenów m. in. na potrzeby górnictwa, przemysłu i sieć obsługi w dziedzinie komunikacji, energetyki i telekomunikacji. Z dekretu o planowaniu przestrzennym przytacza się poniżej programowy artykuł pierwszy:

„Wszystkie poczynania publiczne i prywatne w zakresie użycia terenu i rozmieszczania ludności powinny być dostosowane do postanowień planu zagospodarowania przestrzennego“.

Dekret wszedł w życie z dniem 21 maja 1946 r. i równocześnie straciły moc obowiązującą przepisy art. 7—51 rozporządzenia o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.

Poza Dekretem o planowaniu przestrzennym należy jeszcze w rozpatrywanym dziale wymienić **dwa rozporządzenia Ministra Odbudowy**:

a) z dnia 7 kwietnia 1946 r. w sprawie **obejmowania gruntów przez gminę m. st. Warszawy** (Dz. U. R. P. Nr 16 poz. 112) i

b) z dnia 7 kwietnia 1946 (Dz. U. R. P. Nr 16 poz. 110) **o rozciągnięciu przepisów policyjno-budowlanych dla gmin miejskich na niektóre osiedla w gminach wiejskich na obszarze województwa kieleckiego.**

Z nich zasługuje na uwagę pierwsze, zawierające **przepisy wykonawcze do dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy**. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 21 maja 1946 r. Ogłoszenia o wywłaszczeniu ukazywać się będą w Dzienniku Urzędowym Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy.

Odbudowa Portów należy do kompetencji Ministra Żeglugi i Handlu Zagranicznego, nie zaś Ministra Odbudowy, jak to wynika z **rozporządzenia Ministra Żeglugi i Handlu Zagranicznego z dnia 28 maja 1946 r.** (Dz. U. R. P. Nr 26 poz. 171), wydanego na zasadzie dekretu z dnia 8 stycznia 1946 r. o utworzeniu i zakresie działania Ministerstwa. Cytowane rozporządzenie z dnia 28 maja 1946 r. powołuje do życia: **Biuro Odbudowy Portów** z siedzibą w Gdańsku, którego bliższą organizację określi Minister w statucie.

Pomiary Kraju i organizacja miernictwa.

Na podstawie Dekretu z dnia 30 marca 1945 r. o pomiarach kraju i organizacji miernictwa ukazało się rozp. Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 167) o **uwierzytelnianiu planów i dokumentów mierniczych**. Rozporządzenie określa kompetencje Głównego Urzędu Pomiarów Kraju i innych urzędów. Przepisy ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. z roku 1928 Nr 46 poz. 454) o mierniczych przysięgłych są utrzymane w mocy.

Inne przepisy.

1) Rzeczpospolita Polska zawarła z Republiką Czechosłowacką **traktat w sprawie wzajemnego zwrotu wywiezionego mienia**. O ratyfikacji patrz: Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 127. Tekstu traktatu nie ogłoszono.

- 2) W Dekrecie z dnia 14 maja 1946 r. **Prawo Opiekuńcze** (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 130, art. 48 ust. 2), dopuszcza ustanowienie **kuratora dla spółek handlowych, które nie mogą prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów**. Kuratora ustanawia Sąd rejestrowy.

III. PIENIĄDZ.

Banki.

W tej rubryce są notowane ustawy i rozporządzenia, ogłoszone w Dzienniku Ustaw i dotyczące:

- a) powstania lub rozwiązania banków państwowych albo innej zmiany w ich organizacji¹⁾,
- b) działalności banków w Polsce w ogólności (prawo bankowe).

Powstanie i likwidacja banków spółdzielczych i prywatnych nie odbywa się w trybie ustawodawczym, toteż — mimo dużego ciężaru gatunkowego — powstanie spółdzielni z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą „**Bank Gospodarstwa Spółdzielczego**“, centrali całego kredytu spółdzielczego w Polsce, nie wymagało wydania ustawy lub dekretu; to samo dotyczy fuzji banku „**Spółem**“ z nową instytucją kredytu spółdzielczego. W trybie Dekretu jednak uległa likwidacji i przejęciu na rzecz Banku Gosp. Spółdz. — **Centralna Kasa Spółek Rolniczych** (Dz. U. R. P. Nr 18 poz. 120). Centralna Kasa Spółek Rolniczych, jak z nazwy wynika, była centralą kredytową spółdzielni rolniczych, lecz założona na podstawie ustawy (w roku 1907 we Lwowie a w roku 1919 przeniesiona do Warszawy) wymagała rozwiązania w powyższym trybie. Według *Małego Rocznika Statystycznego* z r. 1939 suma bilansowa Centralnej Kasy w roku 1938 wynosiła złotych 81.7 milionów, w tym czasie suma bilansowa Banku Spółem wynosiła — na podstawie cytowanego źródła — 6.4 milionów złotych.

Ceny, płace, świadczenia socjalne.

Dziennik Ustaw ogłasza ceny artykułów **monopolowych** (tytoń, spirytus, sól) oraz — w ramach przedwojennych ustaw o **regulowaniu gospodarki** niektórych przemysłów np. węglowego, cukrowego — ceny towarów, wytwarzanych przez te przemysły. W okresie sprawozdawczym ogłoszono w Dz. U. R. P. Nr 26 poz. 170 — nowy cennik (węgla, koksu itd. na rynek krajowy z ważnością wstecz od 16 kwietnia 1946 r. Poza tym ogłasza się w Dzienniku Ustaw ceny za towary **reglamentowane** na podstawie cytowanego wyżej dekretu o spekulacji i lichwie wojennej z roku 1944; w okresie sprawozdawczym wydano z tego zakresu przepisy o najwyższych cenach za przemiał zboża (Dz. U. R. P. Nr. 24 poz. 156).

Jeśli chodzi o płace, podlegają ustaleniu w trybie ustawodawczym tylko płace pracowników przedsiębiorstw, których stosunek służbowy ma charakter **publiczno-prawny**. Prawodawca w szeregu dekretów utrzymał różnice między publiczno-prawnym i prywatno-prawnym stosunkiem pracy w przedsiębiorstwach państwowych. Płaca pracowników, których stosunek służbowy ma charakter prywatno-prawny, są dzisiaj ustalane z reguły **w układach zbiorowych** na podstawie ustawy z 14 kwietnia 1937 r. Płace podlegają stałej fluktuacji, wobec czego, jak wspomniano

w jednym z poprzednich „Przeglądów“, nie cytuję się ich na tym miejscu. Jednak wypada wspomnieć o rozporządzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 13 czerwca br. o **tymczasowym ustaleniu wysokości świadczeń rentowych** w ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 26 poz. 172) które „do czasu unormowania stosunków gospodarczych“ ustala wysokość zobowiązań instytucji ubezpieczeń społecznych w stosunku do ubezpieczonych wszystkich kategorii, podwyższając znacznie płacone dotychczas kwoty. Od 1 lipca br. np. renta ubezpieczonego robotnika w ubezpieczeniu emerytalnym wynosi zł 1.000.— miesięcznie, a pracownika umysłowego — zł 1.200.— miesięcznie.

Skarbowość publiczna.

Poniżej przedstawi się oddzielnie przepisy prawa skarbowego, dotyczące **Państwa i samorządu terytorialnego**, tak jak ustawodawca przeprowadza wyraźną granicę pomiędzy tymi dwoma typami gospodarki publicznej. Przedtem jednak omówione będą **przepisy wspólne** dla obu gospodarstw. W okresie sprawozdawczym wydano (w tej dziedzinie dwa bardzo doniosłe akty ustawodawcze:

- a) **Dekret z 16 maja 1946 r. o zobowiązaniach podatkowych** (Dz. U. R. P. Nr 27 poz. 173) i
- b) **Dekret z tegoż dnia o postępowaniu podatkowym** (Dz. U. R. P. Nr 27 poz. 174).

Pierwszy jest „kodeksem zobowiązań“, a drugi — „kodeksem postępowania“ — dla danin publicznych, **państwowych i samorządowych**. Dekret o zobowiązaniach podatkowych określa zakres odpowiedzialności podatnika (osób fizycznych i prawnych m. in. różnych rodzajów spółek handlowych), przywileje władzy podatkowej (np. prawo zastawu na rzeczach), odroczenie i rozłożenie na raty zobowiązania podatkowego, przedawnienie, sposób obliczenia tak zw. należności ubocznych, powstałych na skutek nieuiszczenia w terminie należności ubocznych, powstałych na skutek nieuiszczenia w terminie należności głównej, itd. itd. Zasługuje na podkreślenie przepis o **dopuszczalności potrącenia** należności podatnika z wierzytelnością podatkową także komunalną. Jest to wielki postęp naszego ustawodawstwa podatkowego i przyczyni się do szybszej likwidacji zobowiązań Państwa, a głównie samorządu terytorialnego w stosunku do przedsiębiorstw z tytułu robót, dostaw, odszkodowań itd. Drastyczny jest **przepis art. 21, dotyczący kierowników przedsiębiorstw państwowych, czyniący ich osobiście odpowiedzialnymi za tak zw. „należności uboczne podatkowe“**. Celem przepisu jest wywrzeć nacisk na prowadzących przedsiębiorstwa państwowe w kierunku punktualnego uiszczania podatków.

Dekret o postępowaniu podatkowym zastępuje — z pewnymi wyjątkami — dotychczasową ordynację podatkową z r. 1934. Prawodawca słusznie wprowadza obecnie termin „postępowanie“, zamiast „ordynacja“, na wzór „postępowania sądowego“, „postępowania administracyjnego“. Naczelnymi władzami podatkowymi są: w zakresie danin państwowych — Minister Skarbu, a w zakresie danin samorządowych — Minister Administracji Publicznej, względnie Minister Ziem Odzyskanych. „Podatnikiem“ nazywa ustawa osobę, zobowiązaną do uiszczenia podatku (dotychczas mówiło się „płatnik“), słowo zaś „płatnik“ otrzymało nowe znaczenie i stosuje się obecnie do osoby, która z polecenia władzy podatkowej zajmuje się w pewnych przypadkach zebraniem danin od podatników na rzecz władzy podatkowej. (dawniejszy „poborca podatkowy“). Utrzymane jest

¹⁾ Obecnie działają w kraju następujące banki państwowe: 1) Narodowy Bank Polski. 2) Bank Gospodarstwa Krajowego. 3) Państwowy Bank Rolny i 4) Poczta Kasa Oszczędności.

zastępstwo przez pełnomocników w postępowaniu podatkowym. W dziale, dotyczącym postępowania dowodowego, najważniejsze są przepisy o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych.

Oba, cytowane wyżej akty prawne, są podatkowymi ustawami zasadniczymi.

Skarbowość Państwa.

Ustawodawstwo przedwojenne, dotyczące podatków, przechodzi proces reformy i dostosowania do nowych warunków. Proces nie jest jeszcze ukończony, a wydane nowe ustawy i dekrety bez wątpienia będą podlegały dalszym zmianom wobec ogólnej płynności życia gospodarczego kraju. W poprzednich „Przeglądach” podano o ukazaniu się następujących nowych dekretów, dotyczących podatków państwowych: podatek dochodowy, od wynagrodzeń, obrotowy, od wzbogacenia wojennego. Ponadto omówiono: zniesienie szeregu podatków i opłat, zmiany w podatkach spożywczych (drożdże, cukier, piwo) oraz zmiany w egzekucji skarbowej.

W okresie sprawozdawczym ukazał się jednolity tekst Rozp. Prez. R. P. z dnia 13 września 1927 r. o opodatkowaniu cukru (Dz. U. R. P. z r. 1946 Nr 19 poz. 134).

W związku z zapowiadaniem ukazaniem się w Dzienniku Ustaw noweli do dekretu o podatku od wynagrodzeń władze podatkowe w trybie okólnika wprowadziły w życie 1 lipca 1946 r. nową taryfę podatku od wynagrodzeń.

Zapowiedziane są nowe dekrety, m. in. o podziale zysków i pokrywaniu strat w przedsiębiorstwach państwowych.

b) Cła.

Ukazało się rozporządzenie Min. Skarbu z 16 kwietnia 1946 r. o upoważnieniu urzędów celnych do orzekania w sprawach karnych skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 19 poz. 134) — na podstawie utrzymanych w mocy starych przepisów prawa karnego skarbowego.

c) Kredyt publiczny.

Dekret z 31 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 21 poz. 137) ustala szczególnie sposób uiszczania należności z tytułu dodatkowej subskrypcji Premiovej Pożyczki Odbudowy Kraju 1946 r. (płatność kwitami depozytami). O Pożyczce patrz także Dz. U. R. P. Nr 21 poz. 138 (przesunięcie terminu pierwszego losowania).

Skarbowość komunalna.

a) Finanse.

Dekret z dnia 20 marca 1946 r. o finansach komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 19 poz. 129) wszedł w życie z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 1946 r. i uchylił przedwojenną, wielokrotnie nowelizowaną ustawę z 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. Gospodarkę samorządową oparto na nowych podstawach prawnych. Związki samorządu terytorialnego pokrywają swe wydatki wpływami: z podatków, opłat administracyjnych, przedsiębiorstw samorządowych, dotacji Skarbu Państwa, pożyczek. Według przepisu art. 2 Dekretu — **Ustawy, nakładające na związki samorządowe nowe zadania, powinny im zapewnić odpowiednie źródła dochodu.** Dekret normuje podział wpływów z podatków samorządowych pomiędzy poszczególne (wojewódzkie, powiatowe, miejskie i gminne) związki samorządowe oraz ustala ogólne zasady skarbowej administracji samorządowej. Budżet samorządu terytorialnego wynosił przed wojną prawie 1/3 budżetu państwowego.

b) Podatki komunalne.

W związku z nowym uregulowaniem finansów komunalnych i na miejsce Dekretu z 13. 4. 1945 r. o reformie samorządowego systemu podatkowego wszedł w życie także z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 1946 r. — Dekret z 30 marca 1946 r. o podatkach komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 19 poz. 128). Jest to **kodeks podatków komunalnych**. Stare przepisy o podatkach: gruntowych, od nieruchomości, od lokali, od publicznych zabaw i widowisk, od kopalń przestały obowiązywać. Poza wymienionymi podatkami związki samorządowe mogą nakładać jeszcze podatki „inne”, m. in. od zbytku mieszkaniowego, a w latach 1946 i 1947 — podatek od spożycia. Wspomniane „inne podatki komunalne” mogą być ustanawiane na podstawie uchwał związków samorządowych, zatwierdzonych przez władze nadzorcze. Równocześnie z wejściem w życie nowego Dekretu utracił z dnia 1. I. 1946 r. moc obowiązującą Dekret o podatku wojskowym.

* * *

O ustawodawstwie skarbowym, powojennym, można powiedzieć, iż najszybciej podąża za zmianami gospodarczymi i że pod względem poziomu opracowania ustaw wyprzedza wszystkie inne działy administracji gospodarczej.

UCHWAŁA PREZYDIUM KRAJ. RADY NARODOWEJ

z 25 czerwca 1946 r.

Tygodnik „Rada Narodowa” z 7 bm. ogłosił, co następuje:

W czasie czynności kontrolnych, dokonywanych przez terenowe rady narodowe, stwierdzono, że niektóre urzędy państwowe i część terenowych rad narodowych w sposób niewłaściwy interpretują przepisy ustawy z 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych, dotyczące uprawnień kontrolnych rad narodowych.

Celem usunięcia wątpliwości, powstałych przy stosowaniu ustawy, Prezydium KRN wyjaśnia, co następuje:

I. Kontroli terenowych rad narodowych podlegają wszystkie:

1. hierarchicznie podległy rady narodowe,
2. własne organy wykonawcze rady narodowej i instytucje oraz przedsiębiorstwa im podległe, a także organy wykonawcze rad narodowych niższych stopni wraz z podległymi im instytucjami,
3. rządowe organy wykonawcze, tj. wszystkie władze, urzędy i instytucje rządowe, zarówno zespolone, jak i niezespolone, działające na obszarze rady narodowej, przy czym władze i urzędy I instancji podlegają

kontroli powiatowych rad narodowych, a władze i urzędy II instancji — wojewódzkich rad narodowych; organy, filie, ekspozytury i agentury tych władz i urzędów, działające na obszarze jednej lub kilku gmin, podlegają kontroli właściwych gminnych rad narodowych.

4. przedsiębiorstwa rządowe, mające siedzibę lub zakład pracy na obszarze właściwości rady;
5. spółdzielnie oraz inne instytucje i osoby, wykonujące funkcje zlecone w zakresie administracji i gospodarki publicznej, tj. wszystkie instytucje i osoby, mające siedzibę lub zakład pracy na obszarze właściwości rady, które na mocy decyzji władzy państwowej obowiązane są do wykonywania czynności administracyjnych lub gospodarczych w interesie publicznym, tylko w zakresie czynności zleconych.

II. Terenowe rady narodowe uprawnione są do badania wszelkich aktów i czynności wyżej wymienionych instytucji w zakresie ich:

1. zgodności z prawem.
2. politycznej, społecznej i gospodarczej celowości oraz zgodności z zasadniczą linią działalności KRN.
Uchwała Prezydium KRN. zwraca przy tym uwagę rad narodowych wszystkich stopni, że:
  1. kontroli podlegać winny w pierwszym rzędzie te akty i czynności instytucji rządowych, które wywołać mogą poważniejsze społeczne i gospodarcze skutki; kontrola czynności technicznych i rachunkowych dokonywana jest bowiem również przez rządową kontrolę wewnętrzną oraz organy Biura Kontroli Państwa.
  2. Rodzaj aktów i czynności, dokonanych przez niektóre władze i urzędy państwowe, wymaga ścisłego wskazania granic uprawnień kontrolnych rad narodowych, a mianowicie:

a) kontrola organów wymiaru sprawiedliwości nie może dotyczyć orzecznictwa sądów, w którego zakresie sądy są niezawisłe, ani naruszać tajemnicy dochodzenia i śledztwa, prowadzonego zarówno przez sądy, jak i urzędy prokuratorskie, urzędy Bezpieczeństwa Publicznego i Milicję Obywatelską;

b) kontrola urzędów bezpieczeństwa w zakresie ich czynności winna być prowadzona na wniosek właściwej rady narodowej przez Komisje Specjalne;

c) kontrola aktów i czynności organów, podległych Ministerstwu Obrony Narodowej, może być dokonywana wyłącznie przez KRN. i jej organy; o spostrzeżonych na tym odcinku niedomaganiach winny rady niezwłocznie zawiadamiać Prezydium KRN.

d) kontrola rządowych przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych nie może wkraczać w szczegóły techniczne przebiegu produkcji, ani naruszać normalnej pracy przedsiębiorstwa.

III. Jeśli w wyniku kontroli zajdzie konieczność wydania zarządzeń, zmierzających do zmiany stwierdzonego w toku kontroli istniejącego stanu rzeczy, wówczas Komisja Kontroli zwraca się do prezydium swej rady narodowej, które:

1. wydaje zarządzenia, o ile wnioski dotyczą aktów i czynności organów wykonawczych rad narodowych.
2. zwraca się do władzy przełożonej kontrolowanej instytucji o wydanie odpowiednich zarządzeń, o ile chodzi o czynności władz, urzędów, instytucji i przedsiębiorstw rządowych; o treści wniosków prezydium powiadamia swą radę narodową oraz prezydium rady narodowej wyższego stopnia.

PORTY POLSKIE

Przeładunki w portach Gdańsk—Gdynia wykazują dalszą silną tendencję zwyżkową. Ogólny obrót towarowy w m-cu maju wyniósł 775,1 tys. ton, co wobec 650,7 tys. ton w m-cu poprzednim stanowi wzrost o 125 tys. ton tj. 19,2%. Wzrost ten nastąpił głównie w eksporcie, który wyniósł 514,4 tys. ton i stanowił 65,9% ogólnego obrotu towarowego. W porównaniu z m-cem ubiegłym eksport zwiększył się o 122,6 tys. ton tj. o 31,3%. Import wyniósł 261,3 tys. ton i był o 2,4 tys. ton tj. o 0,9% większy niż w miesiącu poprzednim. Pracę obu portów w rb. ilustruje podane niżej zestawienie:

	import w tys. ton	eksport w tys. ton	ogółem w tys. ton
Rok 1945	376,7	540,7	917,4
1946:			
styczeń	139,0	177,9	316,9
luty	172,8	240,8	413,6
marzec	155,5	378,4	533,9
kwiecień	258,7	391,8	650,5
maj	261,3	514,4	775,7

Obrót towarowy portu Gdańsk osiągnął 382,6 tys. ton — z czego na import przypada 126,5 tys. ton a na eksport 256,1 tys. ton. Obrót towarowy portu Gdynia wyraża się cyfrą 393,1 tys. ton, w czym import stanowi 134,8 tys. ton a eksport 258,3 tys. ton.

W ogólnym imporcie, wyrażającym się cyfrą 261,3 tys. ton przywieziono towarów w ramach dostaw UNRRA — 172,6 tys. ton (66%), na podstawie zaś umów clearingowych — 88,7 tys. ton (34%).

Przywóz towarów w ramach dostaw UNRRA i innych przedstawia się następująco:

	UNRRA w tys. ton	inne w tys. ton
Rok 1945	199,1	177,6
Rok 1946:		
styczeń	84,9	54,1
luty	130,9	41,9
marzec	113,4	22,1
kwiecień	199,2	59,5
maj	172,6	88,7

Poszczególne elementy przywozu w maju przedstawiają się, jak następuje:

Przywóz w maju 1946 r.	Towary UNRRA w tonach	Inne towary w tonach
I. Wytw. rośl.	77 176,2	644,1
II. Zwierzęta	24 169,2	1 615,7
III. Wyt. min.	6 804,4	72 009,1
IV. Woski, tłuszcze . . .	35,7	199,3
V. Przetw. spoż. i tyt. .	11 919,7	1 943,9
VI. Przetw. chem. . . .	39 056,6	5 261,5
VII. Skóry, futra	419,5	44,4
VIII. Surow. włók. . . .	2 428,4	442,6
IX. Kauczuk	269,3	7,4
X. Drewno	6,3	33,0
XI. Papier	2,0	3 289,2
XII. Wyr. kamienne . . .	42,1	9,8
XIII. Met. wyrob.	2 245,6	2 426,2
XIV. Maszyny	2 345,7	338,2
XV. Środ.transp.	5 492,8	124,6
XVI. Wagi, narzędzia . .	16,5	27,3
XVII-XX. Różne	154,2	296,3
	172 584,2	88 711,7

Od początku roku . . . 701 070,4 286 416,0

W ramach transportów UNRRA przybyła rekordowa ilość koni — 3.999 sztuk oraz 1.716 sztuk bydła, tak, że od początku roku przybyło do obu portów 27.780 sztuk koni i 5.868 sztuk bydła, oraz 1.000 sztuk ptactwa przywiezionego w miesiącu poprzednim.

Wywóz w maju przedstawia się jak następuje:

	Gdynia ton	Gdańsk ton	Razem ton	Od po- czątku roku ton
I. Wytw. rośl.	51,2	—	51,2	92,2
II. Zwierzęta	5,9	—	5,9	5,9
III. Wytw. min.	256.091,9	255.957,1	512.049,0	1.680.951,0
V. Przetw. spoż. i tyt. .	100,0	—	100,0	112,2
VI. Przetw. chem. . . .	498,6	155,7	654,3	7.504,6
VIII. Surow. włók. . . .	—	—	—	73,4
X. Drewno	0,2	—	0,2	12,2
XI. Papier	1,8	—	1,8	6,3
XII. Wyr. kamienne . . .	0,4	—	0,4	0,4
XIII. Met. wyrob.	947,4	—	947,4	13.265,8
XIV. Maszyny	—	—	—	53,9
XV. Środ. transp.	1,9	—	1,9	556,6
XVI. Wagi, narzędzia . .	0,2	—	0,2	65,2
XVII-XX. Różne	611,2	—	611,2	616,5
razem	258.310,7	256.112,8	514.423,5	1.703.316,2
w miesiącu poprz. od początku roku	182.143,4 820.139,9	209.698,9 883.176,3	391.842,3 1.703.316,2	188.802,7

Wywóz węgla i koksu wedle krajów przeznaczenia przez porty Gdynia i Gdańsk w miesiącu maju r. 1946 wyniósł:

	Ilość statków	z ładunkiem ton
Szwecja	170	243 307,5
Z. S. R. R.	26	65 680,2
Finlandia	36	60 119,2
Dania	59	59 774,3
Norwegia	22	32 290,1
Francja	4	7 876,5
razem	317	469 047,8
od początku roku	983	1 549 894,1

Cyfry te nabiorą właściwej barwy, gdy uprzytomnimy sobie, że w roku ubiegłym przez Gdynię i Gdańsk ogółem wywieziono 516,4 tys. ton węgla i koksu, w styczniu rb. — 173,9 tys. ton, w lutym 225,9 tys. ton, w marcu 373,3 tys. ton i w kwietniu 381,3 tys. ton.

Ruch statków w portach Gdańsk i Gdynia w maju r. 1946. W maju weszły do portów 493 statki o pojemności 461.152 NRT, wyszło 477 statków o pojemności 448.339 NRT. Ruch ten wykazuje tylko drobną zwyżkę w porównaniu z miesiącem poprzednim.

Następująca tabelka przedstawia udział poszczególnych bander. W maju zjawia się po raz pierwszy bandera francuska, reprezentowana przez 3 statki, które zawinęły po węgiel do Gdańska. W tymże porcie również pojawiła się bandera holenderska, reprezentowana przez statek zaczerterowany dla przewozu obcego.

Bandera	Wejście		Wyjście		Razem	
	ilość	NRT	ilość	NRT	ilość	NRT
szwedzka	236	141 222	224	128 124	460	269 346
fińska	50	40 138	53	42 684	103	82 822
amerykańska	28	126 669	28	126 670	56	253 339
angielska	10	34 415	10	36 803	20	71 218
sowiecka	13	7 723	16	14 388	29	22 111
norweska	33	29 610	23	24 255	56	53 865
duńska	108	50 519	107	44 501	215	95 020
kanadyjska	1	1 656	1	1 656	2	3 312
francuska	3	2 939	2	2 059	5	4 998
holenderska	1	3 248	1	3 248	2	6 496
polska	10	23 013	11	21 575	21	44 588
aliancka	—	—	1	2 376	1	2 376
razem	493	461 152	477	448 339	970	909 491

w mies. poprz. . . 336 452 863 337 448 693 673 901 556
od pocz. roku . . 1604 1 922 019 1582 1 911 774 3186 3 833 793

Ruch statków i pasażerów w porcie szczecińskim w maju r. 1946. Weszło i wyszło 16 statków o tonażu 71.082 NRT, przywożąc 11.995 repatriantów polskich i wywożąc 17.486 obywateli niemieckich.

Rozwój możliwości eksploatacyjnych w portach Gdańsk, Gdynia i Szczecin.

W maju powierzchnia magazynów w porcie gdyńskim eksploatowanych przez G.U.M. wzrosła z 97.028 m², do 99.957 m², z tego na magazyny I. strefy przypada 80.454 m², II strefy — 19.503 m². Powierzchnia magazynów eksploatowanych przez inne przedsiębiorstwa pozostała jak w zeszłym miesiącu, nie wliczając elewatora zbożowego, w wysokości 16.385 m², w tym magazyny rybne 7.656 m². W Gdańsku, dzięki zwolnieniu przez władze radzieckie magazynu Vistula — ok. 3.800 m² i magazynu nr. 23 na Nabrzeżu Kaszubskim — ok. 2.000 m², powierzchnia magazynów eksploatowanych przez G. U. M. wzrosła z 23.359 m² na 29.399 m².

Stan elewatorów zbożowych w Gdańsku i Gdyni bez zmiany: w eksploatacji 10-cio tonowy elewator w Gdyni i 9-cio tonowy w Gdańsku. Mały elewator tranzytowy nad Motławą, wymagający jedynie naprawy torów, będzie dostępny tylko dla małych statków. W Szczecinie, w związku z przejęciem przez władze polskie od władz radzieckich szeregu nowych obiektów, przybył elewator zbożowy 43.000 ton, wymagający znaczącego remontu. Poza tym przejęto także wyremontowaną fabrykę papieru Feldmühle z elektrownią o mocy 5.000 KW oraz nabrzeże dla jednego statku typu Victory na Nabrzeżu „Starówki“, koło Rzeźni Miejskiej.

W Gdyni liczba czynnych dźwigów wzrosła z 23 na 25 sztuk, w Gdańsku pozostała niezmieniona ilość 19 dźwigów, z tym jednak, że oddano do eksploatacji szereg dźwigów wyremontowanych, co umożliwiło wycofanie z pracy do remontu dźwigów uszkodzonych. W związku z tymi przesunięciami zwiększono liczbę dźwigów na zachodnim nabrzeżu Basenu Górniczego, celem zadośćuczynienia ustalonym z przedstawicielami hutnictwa przeładunkom rudy w ilości 130 ton miesięcznie. W remoncie znajduje się 10 dźwigów w Gdyni i 14 dźwigów w Gdańsku.

Pojemność gotowych do eksploatacji zbiorników dla produktów naftowych wzrosła w Gdańsku z 33.400 m³ do 41.200 m³. W Gdyni, po uruchomieniu zbiorników na Oksywiu o pojemności 21.600 m³, pojemność łączna zbiorników wzrosła do 32.200 m³. W Szczecinie 3 stacje zbiornikowe: jedna na 3.000 m³, druga na 4.200 m³ i trzecia na 22.000 m³, znajdują się w remoncie, przy tym termin wykonania pierwszych 2-ch naznaczony jest na lipiec, trzeciej ma być skuteczniejszy w ciągu 8 tygodni.

Przeładunek bydła, skoncentrowany dotychczas w porcie gdańskim, odciążono przez skierowanie mniejszych statków do Gdyni, do basenu P. A. G. E. D.-u.

WOJCIECHOWSKI STEFAN (Warszawa)

Znaczenie rachunkowości w przemyśle państwowym

PORÓWNYWUJĄC rolę i znaczenie, jakie posiadała rachunkowość w przedsiębiorstwach u przemysłowych krajów europejskich lub w Ameryce Północnej ze stanem w Polsce przedwojennej, należy z całą szczerością przyznać, że sytuacja u nas przedstawiała się o wiele gorzej, aniżeli to wynikało z różnic w poziomie technicznym rodzimego przemysłu.

Zadanie, jakie stawiano do spełnienia rachunkowości, w znakomitej większości wypadków ograniczało się jedynie do należytego ujęcia stanu majątkowego przedsiębiorstwa, wykazania jego obrotów i wyliczenia wyników działalności za ubiegły okres gospodarczy. Nieliczne były przedsiębiorstwa, które kalkulację swoich wyrobów opierały o ściśle rozliczenie kosztów w ramach rachunkowości przemysłowej. Ceny sprzedaży były najczęściej wynikiem gry podaży i popytu, kształtowane przez rynek i koniunkturę. Ceny te, zmniejszone o średnią marżę, zyskowności branży i odsetek, odpowiadające wysokości kosztów sprzedaży danego przedsiębiorstwa, były podstawą najczęściej do oszacowania stanu końcowego zapasów. Na tej podstawie wprowadzony przez księgowość wynik działalności — zysk lub strata — świadczył o stopniu opłacalności przedsiębiorstwa przy ówczesnym poziomie cen.

Najistotniejszym w tym okresie warunkiem, jaki stawiano księgowaniu, było przystosowanie ram rachunkowości do wymogów podatkowych.

Sytuacja ta ulega radykalnej zmianie z chwilą objęcia przez państwo tak znacznej ilości przedsiębiorstw we wszystkich gałęziach przemysłu po usunięciu z kraju okupanta.

Przebudowa życia gospodarczego i społecznego kraju nakłada na państwo znacznie większe obowiązki i troski na odcinku przemysłu, aniżeli istniały one uprzednio u przeciętnego przemysłowca.

Aby im sprostać, centralne władze muszą posiadać dokładne dane, których zarówno charakter, jak i wartość jest decydująca dla podejmowanych decyzji. Ciężar dostarczenia tych danych spada w lwiej części na rachunkowość przedsiębiorstwa. Równocześnie zadania, stojące przed nią, ulegają znacznemu powiększeniu i rozszerzeniu.

Pierwszym zadaniem, jakie wysuwa się na czoło, jest konieczność sporządzania periodycznych, stałych sprawozdań finansowych.

Organy i centralne urzędy, kierujące przemysłem, aby spełnić zadania, ciążące na nich, muszą być orientowane stale o stanie majątkowym i finansowym, o działalności i wynikach tej działalności, zarówno w poszczególnych przedsiębiorstwach, jak i w branżach, obejmujących wszystkie przedsiębiorstwa danej gałęzi przemysłu.

Potrzeba posiadania przez czynniki, kierujące przemysłem, tych sprawozdań jest oczywista i nieodzowna. Jest ona zrozumiała dla każdego zdrowo myślącego człowieka, i dalsze wywody na temat jej

konieczności byłyby wyważaniem otwartych na oścież drzwi.

Aby jednak móc osiągnąć zamierzony cel,

sprawozdania finansowe

muszą być jednolite pod względem formy i treści, muszą być w ściśle określonych terminach doręczane i powinny obejmować wszystkie bez wyłączenia przedsiębiorstwa sektora państwowego. Brak w określonym czasie sprawozdań z jednego lub kilku zakładów powoduje przy analizowaniu danych i wyciąganiu wniosków poważne trudności.

Drugim zadaniem, jakie w nowych warunkach staje przed rachunkowością, jest

zagadnienie kontroli.

W przedsiębiorstwach prywatnych w Polsce zagadnienie to nigdzie prawie nie było potraktowane tak poważnie i w takim zakresie, jak np. w Anglii lub Stanach Zjednoczonych. Działalność zarządu oceniali spółnicy najczęściej na podstawie rentowności przedsiębiorstwa i wielkości wypłacanych dywidend. Badanie zakładów przy pomocy rewidentów, delegowanych nawet dość często przez różne organa inspekcji, jakkolwiek ma doniosłe znaczenie, posiada jednak tę wadę, że może być dokonywane za ledwie co pewien czas i zakresem swym obejmuje fakty, dokonane w przeszłości.

Stosowanie profilaktyki w dążeniu do zachowania zdrowia człowieka jest wielokrotnie ważniejsze i donioślejsze w skutkach, aniżeli posiadanie funduszy na najlepszych lekarzy w chwili choroby, kiedy zaś, pomimo środków zaradczych, ten wypadek się zdarzy, prawidłowa diagnoza, postawiona we właściwym czasie, niejednokrotnie decyduje o życiu człowieka.

Racjonalne prowadzenie przedsiębiorstwa wymaga zarówno profilaktyki, jak i w momencie ukazania się pierwszych objawów niedomagania — prawidłowej diagnozy. Obie funkcje mogą być wykonane jedynie przez kontrolę, działającą ustawicznie już w chwili powstawania faktów.

Taką kontrolę, działającą w permanencji, może i powinna wykonywać

rachunkowość przedsiębiorstwa.

Zadanie to spełniać powinna przez krytyczne badanie materiału dowodowego, przez analizę ugrupowanego w księgach materiału i wyciąganie odpowiednich wniosków oraz przez takie zazębianie danych księgowości o prace innych działów przedsiębiorstwa, aby samoczynne działanie kontroli wewnętrznej nie doznało przerwy. Rewizje, dokonywane przez organy inspekcji, winny być jedynie uzupełnieniem i powinny zamknąć w harmonijną całość całokształt zagadnienia kontroli.

Trzecim zadaniem, stojącym przed rachunkowością, jest

prawidłowe rozliczenie kosztów

i ustalenie dokładnego kosztu własnego produkowanych wyrobów.

Istnienie odrębnych wydziałów kalkulacji, których praca biegnie niezależnie od rachunkowości i których wyliczenia nie muszą się pokryć z danymi, wynikającymi z ksiąg handlowych, najczęściej prowadziło do zbyt liberalnego i jednostronnego interpretowania przy zaszeregowaniu nakładów i kosztów, a często nawet do zarachowania odbiegających od rachunkowości kwot kalkulowanych.

Ścisłejsze zespolenie księgowości finansowej z rozliczeniem kosztów w ramach rachunkowości przemysłowej, złączonej wspólnym bilansem i rachunkiem wyników, nie tylko pozwoli na dokładniejsze i pewniejsze obliczenie kosztu własnego wytworzonych artykułów, ale umożliwi porównywanie elementów kosztu w kilku zakładach, wzmagając działanie samoczynnej kontroli na wyższym szczeblu — w organach nadzorczych i kierujących przemysłem.

Czwartym z kolei zadaniem, jakie coraz to silniej występować będzie wobec rachunkowości, stanowią **zagadnienia planowania.**

Planowanie stanowi wprawdzie samo w sobie odrębną całość, niemniej jednak opiera się ono zarówno na wyliczeniach technicznych możliwości na przyszłość, jak i na doświadczeniach, czerpanych z przeszłości. Na tym odcinku w szczególności wszędzie tam, gdzie występować będzie wartość w pieniądzu, źródłem danych dla planowania pozostaje jedynie rachunkowość. Wreszcie cała kontrola finansowa wykonania planu da się przeprowadzić — należyć jedynie przy pomocy rachunkowości. Nie należy bowiem zapominać, że sprawozdawczość periodyczna, dostarczana przez rachunkowość, poza omówionymi poprzednio zadaniami, jakie spełnia, stanowić może równocześnie sprawozdanie o wykonaniu planu. Konieczne do tego celu jest jedynie przy układaniu planów uwzględnienie tej samej formy, jaką posiada sprawozdawczość, sporządzana przez rachunkowość zakładów.

Wreszcie w zakładach drobnych, a nawet w szeregu przedsiębiorstw średniego rozmiaru, w których charakter produkcji pozwoli na utrzymanie skromnej administracji biurowej, jest do przewidzenia, że czynności planowania, jeśli nie w całości, to w części, zawierającej dane finansowe, obarczą pracą rachunkowość zakładu.

Pozostaje wreszcie ostatnie zagadnienie, jakie

również, chociażby w części, powinno być przy organizacji rachunkowości uwzględnione, tj.

zagadnienie statystyki.

Dane statystyczne, otrzymywane od przedsiębiorstw, stają się coraz bardziej niezbędne zarówno dla kontroli wykonania planów, jak i dla szybkich decyzji i interwencji czynników, kierujących przemysłem.

Rachunkowość przedsiębiorstwa, należyć zorganizowana i prawidłowo prowadzona, jest prawdziwą kopalnią danych, których przeseregowanie w innym układzie daje możność wyzyskania ich dla celów statystyki najmniejszym wysiłkiem, bez potrzeby żmudnego zbierania materiału ponownie od początku i wybierania ich z dokumentów. W mniejszych przedsiębiorstwach, analogicznie, jak w pracach planowania, znaczna część prac statystycznych, jeśli nie całość, przypadnie w udziale rachunkowości przedsiębiorstwa.

Zadania, jakie w dobie obecnej wyłaniają się w pracy rachunkowości każdego, niezależnie od jego wielkości, zakładu przemysłowego, wskazują dobitnie na rolę i znaczenie, jaką rachunkowość w przemyśle posiada, zarówno dla samego zakładu, jak i dla organów, kierujących przemysłem. W miarę rozwoju przemysłu polskiego i w miarę doskonalenia się metod zarządzania znaczenie to tylko będzie się potęgować. Wykonanie jednak zadań, jakie stoją już dziś w całej pełni przed rachunkowością, będzie możliwe, o ile zarówno organizacja tego działu administracji, jak i

obsada personalna,

będą stały na odpowiednim poziomie i funkcjonowały bez zarzutu.

Toteż tak, jak w roku 1945, naczelnym hasłem było uruchomienie za wszelką cenę przemysłu, tak w roku 1946 równocześnie z dążeniem do powiększenia i ulepszenia produkcji główną troską każdego kierownika powinno być jak najszybsze i najskuteczniejsze otoczenie opieką tego, bodaj jednego z najważniejszych działów administracji, aby mógł on sprostować ciążącym na nim zadaniom. **Należyć funkcjonowanie rachunkowości jest bezkompromisowym nakazem dla usprawnienia i podniesienia na wyższy szczebel naszej gospodarki w przemyśle.**

UMOWY HANDLOWE

ZAWARTE OSTATNIO MIĘDZY PAŃSTWAMI EUROPEJSKIMI

1. **Umowa polsko-węgierska.** Dnia 28 VI. 1946 podpisano polsko-węgierską umowę handlową. Ze strony polskiej umowę podpisał Wicedyr. Dep. Polityki Handlowej i Traktatów Min. Żeglugi i Handlu Zagr. inż. Franciszek Hofmokr, ze strony węgierskiej — Dyr. Dep. Min. Handlu i Spółdzielczości Michał Szilagyi. Układ przewiduje ze strony polskiej dostawę węgla i koksu, ze strony węgierskiej: nafty, produktów naftowych, artykułów chemiczn., farmaceutycznych, żywnościowych oraz narzędzi mechanicznych i elektrotechnicznych. Łączna suma eksportu i importu w ramach tej umowy na rok 1946/47 wynosi około 10 milionów \$.

2. **Umowa polsko-fińska.** 5 lipca br. ze strony polskiej umowę podpisał wicemin. Żeglugi i Handlu Zagr. Dr Ludwik Grosfeld, ze strony fińskiej — poseł pełnomocny Finlandii p. Järnefelt. Podpisana umowa jest pierwszym układem, zawartym między naszymi obu krajami po ostatniej wojnie. Powodem opóźnienia terminu podjęcia wymiany handlowej

z Finlandią jest fakt, że Finlandia jeszcze niedawno musiała pokonywać poważne trudności gospodarcze w związku z reparacjami i odbudową. Podpisana umowa przewiduje eksport m. in.: mialu koksowego, bieli cynkowej, soli, — z Polski do Finlandii, wzamian za drzewo, tarcicę, celulozę, domki fińskie, urządzenia laboratoryjne, konie, sprzęt elektrotechniczny itp. Ogólna wartość wzajemnych obrotów wyniesie około 3.500.000 dolarów.

Z okazji podpisania umowy handlowej między Polską i Finlandią Min. Dr Stefan Jędrzychowski powiedział na bankiecie, co następuje: „Stosunki handlowe między Polską i Finlandią układały się dobrze już przed wojną. W czasie wojny oba nasze kraje znajdowały się wprawdzie w dwóch przeciwnych obozach, ale przełom, jaki nastąpił w obu naszych społeczeństwach, ma w sobie coś pokrewnego. Przede wszystkim stosunek do Związku Radzieckiego, wpływający z okupacji, spowodowanej przez Rosję carską, zmienił się w obu krajach zasadniczo. Te przemiany sta-

nowią bazę dalszego rozwoju stosunków handlowych polsko-fińskich. Polska weszła na Bałtyk, i jej granica morska wzrosła niemal 5-krotnie. To stanowi podstawę polityczną zbliżenia gospodarczego między Finlandią i Polską. Wznoszą kielich za korzystny rozwój stosunków gospodarczych polsko-fińskich“.

3) Umowa płatnicza między Danią a Holandią. Kurs floren-korona duńska ustalono, jak następuje: 1,809 koron za 1 floren i 55,28 centów za 1 koronę. W celu wyrównania różnic, mogących powstać we wzajemnych zobowiązaniach płatniczych, oba państwa przyznają sobie kredyt w wysokości 20 mil. florenów i odpowiedniej kwoty w walucie duńskiej. Jeżeli saldo ujemne jednego z kontrahentów przekroczy 10 mil. florenów — to będą pobierane odsetki, równe oficjalnej stopie procentowej banku emisyjnego kraju wierzycielskiego. W razie dewaluacji waluty jednego z kontrahentów następuje automatyczne przeliczenie kont. Umowa ta pozwoli na zlikwidowanie zobowiązań płatniczych, powstałych również w czasie wojny.

4) Umowa handlowa między Francją a Unią Belgijsko-Luksemburską. W stosunku do kontyngentów, których jeszcze nie wyczerpano, umowy handlowe z 25. 10. 1945 r. i 25. I. 1946 r. są przedłużone do 30 czerwca 1946 r. Przewidziano ponadto otwarcie nowych kontyngentów, które mają być zrealizowane do 30 czerwca 1946 r. dla następujących produktów: a) eksport francuski do Unii Belgijsko-Luksemburskiej: m. in. skóry surowe, pierze, ostrygi, homary i langusty, daktyl, pieprz, korzenie, olejki farmaceutyczne, perfumy i artykuły kosmetyczne, drzewo, korek, wina, ocet, alkohol przemysłowy, marmur, granit, kaolin, glina ceramiczna, grafit, aluminium, bauksyt, stopy specjalne, chemikalia, artykuły szklane i ceramiczne, porcelana, artykuły mody, tkaniny jedwabne i z rayonu, pończochy jedwabne i z nylonu, aparaty elektryczne, łożyska kulkowe, czcionki drukarskie itd.; b) eksport Unii Belgijsko-Luksemburskiej do Francji: m. in. konie, zioła lecznicze, cegły, cement, wyroby hutnicze, miedź, ołów, cynk, cynę, kadm, kobalt, anody niklowe, rad, artykuły fotograficzne, wyroby ceramiczne, fajans, różne artykuły papiernicze, maszyny rolnicze, różne artykuły mechaniczne i elektryczne, ekwipunek telefoniczny, różne maszyny itd.

5) Umowa płatnicza między Włochami a Unią Belgijsko-Luksemburską. W uzupełnieniu umowy handlowej podpisanej w Rzymie 18 kwietnia 1946 r., podpisano tego samego dnia między obu krajami umowę płatniczą. Umowa ta ustala, że płatności odbywać się będą na zasadzie faktur, wystawionych we frankach belgijskich. Oficjalny kurs wymiany ustalony jest na 5,1337 lirów za 1 frank i może być zmieniony za zgodą obu stron. Oba państwa przyznają sobie wzajemny kredyt w wysokości 100 mil. franków, co pozwoli na pokrycie zobowiązań, wynikających z chwilowego zachwiania równowagi bilansu handlowego. Odsetki dolicza się tylko od salda, które osiąga kwotę 30 mil. franków. Przewiduje się wyrównanie za pomocą złota lub dewiz nadwyżki, która przekroczy tę kwotę. Układ jednak potwierdza, że obie strony porozumieją się uprzednio co do sposobu wyrównania. Globalna wartość towarów, wymienionych na zasadzie układu handlowego, nie jest jeszcze bliżej znana. Ocenia się ją na 10—12 miliardów lirów.

6) Umowa handlowa między Norwegią a Szwajcarią. Protokół, podpisany 1 marca 1946 r. w Bernie, reguluje wymianę towarów między obu krajami na okres roku. Szwajcaria otrzymuje od Norwegii ryby. Transport odbywać się będzie przez Antwerpię.

7) Norwegia — Unia Belgijsko-Luksemburska. Poniżej podajemy dodatkową listę towarów, wchodzących w skład wymiany między Norwegią a Unią Belgijsko-Luksemburską na podstawie umów z 23. 10. 1945 r. i 21. II. 1946 r. Norwegia dostarczy: rudę cynkową, surówkę z vanadium, talk. Dostawy belgijsko-luksemburskie obejmują: przedzę z konopi i juty, litopon, alun, sadze, elektrody, opony, dętki, artykuły telefoniczne, wina mozelskie. Prywatne operacje kompensacyjne są zabronione. Różnica między wartością importu i eksportu belgijsko-luksemburskiego będzie wyrównana przez usługi okrętów norweskich. Komisja mieszana reguluje wykonanie umowy, która może być wypowiedziana na 3 miesiące przed wygaśnięciem (przewidywanym na początek roku 1949). Umowa z dnia 23. 10. 1945 r. przewiduje, że banki emisyjne obu państw będą sobie wzajemnie sprzedawały swą walutę. Konta tych operacji będą zamykane pod koniec każdego miesiąca. Jeżeli zamknięcie takie wykaże saldo, przekraczające 600 mil. franków albo

równowartość tej sumy (w koronach, to państwo wierzycielskie ma prawo żądać wyrównania nadwyżki; tak, że saldo ujemne nie może nigdy przekroczyć 600 mil. franków (albo równowartości w koronach norweskich).

8) Umowa holendersko-portugalska. Na podstawie nowego układu płatniczego, analogicznego do belgijsko-portugalskiego, kurs wymiany ustalono na 1,069 florenów za 10 eskudów. Zawarto zarówno układ handlowy, przewidujący wymianę ograniczonych kontyngentów niektórych towarów.

9) Umowa płatnicza między Portugalią a W. Brytanią. Kurs wymiany jest ustalony na 100 eskudów za 1 funt. Banki W. Brytanii i Portugalii przyznają sobie wzajemnie kredyt w wysokości 500 mil. eskudów (5 milionów funtów). Jeżeli kredyt ten będzie wyczerpany, to wyrównanie zobowiązań odbywa się za pośrednictwem wysyłek złota. Układ ten zawarto na 2 lata i może być wypowiedziany w każdej chwili, przestając obowiązywać po 3-miesięcznym wypowiedzeniu. Jeżeli jedna ze stron przystąpi do jakiegokolwiek międzynarodowej umowy monetarnej, albo zmieni swoją politykę monetarną w sposób, który odbić się musi na obecnym układzie — to układ ten będzie zmodyfikowany.

10) Umowa płatnicza między W. Brytanią a Szwajcarią. Oficjalny kurs wymiany pozostaje na dotychczasowym poziomie 17,35 franków za 1 funt i nie będzie zmieniony przez jedną ze stron bez uprzedniej konsultacji. Bank Anglii i Bank Narodowy Szwajcarski przyznają sobie wzajemnie kredyt w wysokości 5 mil. funtów i 86.750.000 franków szwajcarskich. Szwajcaria zobowiązuje się podwyższyć kredyt do wysokości, która będzie ustalona przez obie strony w zależności od bilansu płatniczego między Szwajcarią, i strefą funta szterlinga (w/g Statest z dn. 16 marca 1946 r. wysokość tego kredytu dodatkowego wynosić ma corocznie 5 mil. funtów). Bank Anglii ze swej strony zobowiązuje się dostarczyć Bankowi Narodowemu Szwajcarskiemu za funty szterlingi walutę jakiegokolwiek państwa, wchodzącego w skład bloku szterlingowego. Umowa ta zawiera klauzulę, przewidującą wprowadzenie odpowiednich poprawek, gdyby jedna ze stron przystąpiła do międzynarodowej umowy monetarnej albo zmieniła w sposób zasadniczy swoją politykę monetarną. Umowa ta jest zawarta na 3 lata i może być po 3-miesięcznym wypowiedzeniu przez jedną ze stron w każdej chwili unieważniona.

11) Umowa między Czechosłowacją a Unią Belgijsko-Luksemburską. Dnia 3. IV. 1946 r. zawarto umowę handlową, ważną na 6 miesięcy i obejmującą wymianę następujących towarów: a) eksport czeski: pierze, sól, jęczmień, kaolin, grafit, piwo, cukier, magnezyt kalic., potas, aceton, barwniki, produkty farmaceutyczne, różne artykuły tekstylne, drzewo (kopalniaki i budulce), meble gięte, beczki, papier, porcelana i artykuły szklane, specjalne stopy stalowe, maszyny do szycia, maszyny rolnicze, motory Diesla, auta, motocykle, chemikalia itd. Eksport belgijsko-luksemburski: filc kapeluszowy, kopal, len i artykuły lniane, artykuły kolonialne, jajka w proszku, żużle Thomasa, ruda manganowa, różne artykuły fotograficzne, sadze, przedza rayonu, miedź, cyna, cynk, maszyny, artykuły elektrotechniczne, tlenek uranu, tlenek kobaltu, arsenik (czerwony), chinina itd. Kurs wymiany ustalono na 876,55 franków za 1000 koron i nie może być zmieniony bez uprzedzenia. Jeżeli kredyt, przyznany przez jedną ze stron, przekroczy 20 mil. franków — to nadwyżkę tę będzie można obrócić na zakup krótkoterminowych bonów skarbowych, które z kolei będą mogły być w każdej chwili sprzedane. Jeżeli saldo przekroczy 10 milionów franków, to państwo wierzycielskie może żądać pokrycia tej nadwyżki w złocie albo w dewizach.

12) Umowa duńsko-francuska. W kwietniu r. b. zawarto umowę między Rządem duńskim a francuskim, na której mocy Dania zobowiązała się dostarczyć Francji: artykułów rolniczych o wartości 70 mil. koron, wzamian za co Francja dostarczy Danii chemikali i artykułów tekstylnych za 80 mil. koron.

13) Umowa duńsko-fińska. Nowa umowa handlowa, wygasająca 1. I. 1947 r., przewiduje dostawy duńskie do Finlandii następujących towarów o łącznej wartości 80 mil. koron: mięso wołowe, wieprzowe i końskie, masło, sery, ryby, mleko w puszkach, cukier, melasa, nasiona, produkty farmaceutyczne, wyroby metalowe, maszyny, aparaty i artykuły elektrotechniczne. Wzamian za to Finlandia dostarczy Danii: budulec, dykty, baraki i domki drewniane, celulozę, masę drzewną, papier.

PRZEMYSŁ DLA WSI

Bodaj najważniejszą troską Państwa jest to, aby ludności wiejskiej zapewnić **dostawę artykułów przemysłowych pierwszej potrzeby** w tych rozmiarach i w takich asortymentach, jakich ona potrzebuje.

Wiadomo, że podczas długotrwałej okupacji dopływ wielu artykułów i półartykułów przemysłowych był zupełnie wstrzymany. Wieś słusznie skarży się na brak tego, co jej jest niezbędne do życia, a więc: materiałów żelaznych, włókienniczych, skórzanых, pochodnych od ropy itp.

W związku z tym Rząd zapowiedział **masową akcję sprzedaży artykułów przemysłowych dla tej kategorii ludności**. W rozumieniu tej roli Minister Przemysłu wydał 5 czerwca rb. zarządzenie, które wyraźnie ujmuje tę sprawę.

W planie muszą być uwzględnione **szczegółowe asortymenty i jakości produkcji** według zapotrzebowania wsi. Plany produkcji będą dlatego uzgodnione dokładnie i szczegółowo z poszczególnymi Centralami Zbytu, z siecią sprzedażą „Spółem” i z innymi masowymi odbiorcami artykułów, przeznaczonych dla ludności wiejskiej.

Ogólny plan produkcji obejmuje zarówno asortymenty dla wsi, jak i asortymenty dla ludności miejskiej.

W trosce o właściwe i możliwie szybkie zaspokojenie potrzeb wsi Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów wyłonił **specjalną Komisję** pod przewodnictwem inż. Róžańskiego, która będzie kontrolowała i dokonywała inspekcji wykonania zaplanowanych asortymentów. Zarazem będzie zabiegała o wszelką możliwą pomoc w zrealizowaniu planów produkcyjnych. Komisja ta będzie ściśle współpracowała z Departamentem Planowania Min. Przemysłu, aby uniknąć wszelkiego rodzaju zwłoki lub nieporozumień.

Nie dość jest jednak wyprodukować artykuły, niezbędne dla wsi, trzeba również dopilnować, aby wyprodukowany towar **jak najszybciej i najsprawniej trafił pod właściwym adresem**, odpowiednio skontrolowany, rozdzielony i skierowany na właściwe drogi transportu. Towar, idący od poszczególnych Central Zbytu lub też od zakładów i przedsiębiorstw do odpowiednich Spółdzielni Powiatowych, winien trafić tam niezwłocznie. Biuro Organizacji Dostaw (BOD) i Wydział Aktywizacji przy Departamencie Ekonomicznym M. P. dopilnują tych spraw.

Równie ważnym zagadnieniem jest **szczegółowe opracowanie i przyspieszenie transportu** i to przewidziane za wczasu. Do akcji transportowej wciągnięto: — Państwowe Przedsiębiorstwo Transportowe i firmę „Elabor”, przedsiębiorstwo handlowe, podległe Ministerstwu Przemysłu. Ich doświadczenie i dobra organizacja winny przyczynić się do polepszenia warunków transportu.

Poza wymienionymi szczegółami akcji, którą przeprowadzi Min. Przemysłu w sprawie przygotowania odpowiednich ilości artykułów przemysłowych dla ludności wiejskiej, będą przeprowadzone liczne konferencje z reprezentantami ludności wiejskiej. Min. Przemysłu pragnie naprawdę dać wsi towar taki, jakiego ona potrzebuje.

Jak widać z powyższego, Min. Przemysłu uczyniło wiele, aby zadowolić wiejskich odbiorców swojej produkcji i do- wieść tym, że współdziałanie Państwa ze wsią polega także na wysiłku mas pracujących w miastach. Robotnik na pewno nie zawiedzie oczekiwań braci swoich ze wsi i zdobędzie się na taki wysiłek, który raz jeszcze podkreśli solidarność całego świata pracy w Polsce: zarówno wiejskiego, jak i miejskiego.

AKTYWIZACJA WSI

Celem aktywizacji wsi projektowana była na koniec lipca konferencja, w której mieli wziąć udział przedstawiciele resortów ministerialnych, zainteresowanych instytucji oraz przedstawiciele wsi. Niestety, na skutek oświadczenia Min. Rolnictwa, że nie będzie ono przygotowane do konferencji w tym terminie, datę konferencji, zgodnie z propozycją Ministerstwa Rolnictwa, przesunięto na początek września. Na konferencji omówiony będzie całokształt spraw, związanych z zaopatrzeniem wsi w artykuły przemysłowe, asortymentem artykułów, których wieś najbardziej potrzebuje oraz możliwościami przemysłu zaspokojenia całkowitego tych potrzeb. W czasie obrad przedstawiciele rolnictwa będą mogli wypowiedzieć się w sprawach, związanych z dostawami artykułów przemysłowych dla wsi ujawnić dotychczasowe niedociągnięcia i podać ewentualne sposoby usunięcia ich. Wszyscy zainteresowani proszeni są o skomunikowanie się z Biurem Organizacji Dostaw Min. Przemysłu, Warszawa, Wilcza 71, które udzieli wszelkich potrzebnych informacji. BOD prosi równocześnie o wcześniejsze zgłaszanie wniosków w najistotniejszych zagadnieniach wsi. Prace organizacyjne są w pełnym toku, dowodem czego jest powołanie 14 komisji.

Materiał prac Komisji podzielono na następujące działy:

1. Organizacja i finansowanie wymiany między producentem a wsią.
2. Odbudowa i rozbudowa osiedli i gospodarstw wiejskich.

3. Elektryfikacja i radiofonizacja.
4. Odbudowa dróg komunikacyjnych oraz inne potrzeby komunikacyjne wsi.
5. Nawozy sztuczne.
6. Walka ze szkodnikami (roślinnymi i zwierzęcymi).
7. Melioracja.
8. Zaopatrzenie wsi w wyroby tekstylne i skórzanе.
9. Zaopatrzenie wsi w traktory, samochody ciężarowe i inne środki transportowo-komunikacyjne.
10. Zaopatrzenie rolnika w maszyny, narzędzia, sprzęt gospodarski.
11. Zaopatrzenie rolnika w sprzęt domowy, meble i sprzęt kuchenny.
12. Zaopatrzenie rolnika w opał, naftę, artykuły monopolowe.
13. Zagadnienie kultur przemysłowych:
  - a) rośliny włókniste i oleiste, hodowla zwierząt wełnistych.
  - b) cukrownictwo i inne spożywcze kultury przemysłowo-rolnicze.
  - c) warzywnictwo, owocarstwo, hodowla zwierząt mięsnych oraz przemysł przetwórczy.
14. Zagadnienie dostawy elementów walki o zdrowie wsi.

We wszystkich tych komisjach weźmie udział Związek Samopomocy Chłopskiej i naświetli je od strony potrzeb wsi.

DUŻE KREDYTY INWESTYCYJNE

Naczelny Komisarz Odbudowy Wsi przewiduje na rok 1946 odbudowę 50 tysięcy budynków wiejskich na terenach masowych zniszczeń wojennych.

Gospodarstwa, wyznaczone do odbudowy, korzystać będą z pomocy kredytowej, która udzielona będzie w lecie rb. w powiatach województw: warszawskiego, kieleckiego, krakowskiego, rzeszowskiego, lubelskiego, białostockiego, łódzkiego i pomorskiego. Jako formy pomocy kredytowej przewidziane są: 10-letni państwowy kredyt materiałowy, który będzie udzielany na zakup materiałów budowlanych z sum budżetowych Ministerstwa Odbudowy oraz kredyt gotówkowy z Państwowego Banku Rolnego. Do korzystania z kredytu uprawnione będą tylko gospodarstwa, wyznaczone przez powiatowych Komisarzy Odbudowy Wsi na wniosek Powiatowego Komitetu Odbudowy Wsi i Powiatowego Zarządu Związku Samopomocy Chłopskiej. Pożyczki bankowe zarówno gotówkowe, jak i materiałowe spłacane będą w 8 równych ratach rocznych, płatnych 1 grudnia każdego roku, po upływie 2-ch lat od dnia wypłaty pierwszej części pożyczki. Od udzielonych pożyczek Państwowy Bank Rolny pobierać będzie odsetki w wysokości 2 procent rocznie. Poza tym uruchomiono w Państwowym Banku Rolnym kredyt w wysokości 105.000.000 zł dla wytwórni i przedsiębiorstw przemysłu

budowlanego: państwowych, spółdzielczych, samorządowych i prywatnych, produkujących materiały, maszyny i narzędzia budowlane oraz dla przedsiębiorstw, trudniących się transportem i magazynowaniem materiałów budowlanych. — Przedsiębiorstwom i wytwórniom mogą być udzielane dwa rodzaje kredytu, a mianowicie: kredyt inwestycyjny oraz produkcyjno-obrotowy. Oprocentowanie wynosi dla kredytów inwestycyjnych dwa procent, a dla kredytów produkcyjno-obrotowych — dwa i pół procent oraz jedną ósmą prowizji obrotowej kwartalnie, płatnej z dołu, a w razie braku obrotu jedną czwartą procent prowizji obrotowej. Prowizja jednorazowa za otwarcie kredytu wynosi 3 procent. Łącznie koszty obsługi pożyczki nie przekroczą jednak 8,5 procent rocznie dla kredytów produkcyjno-obrotowych, a dla kredytów inwestycyjnych — 7 procent. Pierwszeństwo w przyznawaniu pożyczek przysługiwać będzie przedsiębiorstwom niezniszczonym, a cierpiącym na brak kapitału obrotowo-produkcyjnego oraz przedsiębiorstwom, wymagającym kredytu inwestycyjnego. Kredyty te mogą być udzielone również na uruchomienie nowych wytwórni. — Ponadto przewidziany jest w bieżącym roku kredyt Państwowego Banku Rolnego w wysokości 100.000.000 zł na odbudowę osiedli wiejskich na pozostałych terenach, zwłaszcza na Ziemiach Odzyskanych.

KRONIKA ROLNICZA

NAWOZY SZTUCZNE NA OKRES JESIENNY 1946 R.

W roku bieżącym na jesieni będą mieli rolnicy do rozporządzenia około 300.000 ton nawozów sztucznych. Przed wojną w tym samym okresie rolnicy zużywali nie całe 200.000 ton. Obecnie mamy daleko mniej inwentarza, a więc mniej obornika. Zamiast niego musimy dawać więcej nawozów sztucznych.

Wysiłki Związku Samopom. Chłopskiej szły w kierunku umożliwienia rolnikowi nabywania nawozów sztucznych po przystępnej cenie (za gotówkę lub na kredyt) i bez żadnych ograniczeń.

Na skutek interwencji Z. S. Chł. w całej Polsce i w ciągu całego sezonu obowiązywać będą jednolite ceny na nawozy sztuczne. Ceny nawozów sztucznych płacone przez rolnika nie mogą przewyższać w którymkolwiek z punktów sprzedaży w Polsce, ceny za 100 kg z opakowaniem:

azotniaku 22% z opak. 650 zł, saletrazaku 20,5% z opak. 612 zł, saletry 15,5% z opak. 683 zł, wapnamonu 15,5% z opak. 605 zł, superfosfatu 18% z opak. 378 zł, superfosfatu 16% z opak. 307 zł, siarczanu amonu 20,5% luzem 585 zł, soli potasowej 40% 450 zł.

Przewiduje się sprzedaż za gotówkę, sprzedaż kredytową na okres 3—6 miesięcy (spłata może nastąpić albo

w gotówce albo w zbożu do dnia 15 grudnia rb.), sprzedaż kredytową na okres do 14 miesięcy. Spłata nastąpi do dnia 15 października 1947 r. w zbożu lub gotówce. Przy kredycie 3—6 miesięcznym i płatności zbożem obowiązuje następujący stosunek za 100 kg:

azotniaku 60 kg, saletrazaku 57 kg, saletry 64 kg, wapnamonu 56 kg, superfosfatu 18% 35 kg, superfosfatu 16% 29 kg, siarczanu amonu 54 kg, soli potasowej 42 kg żyta.

Przy kredycie do 14 miesięcy, obowiązuje stawka w zbożu o 15% wyższa. Przy spłacie kredytu gotówką dolicza się 6% w stosunku rocznym. Rolnik, korzystający z kredytu nawozowego wystawia skrypt dłużny..

Zasadniczym aparatem rozprowadzenia nawozów pozostaje sieć spółdzielni rolniczych „Społem”, w której skład wchodzi Spółdzielnie Gminne S. Chł. Nawozy pochodzące z dostaw UNRRA i importu można nabywać tylko za pośrednictwem „Społem”. Za gotówkę nawozy produkcji krajowej bezpośrednio z fabryk mogą nabywać związki plantatorów, cukrownie, spółdzielnie, w poszczególnych wypadkach koncesjonowane firmy prywatne, jak również poszczególni rolnicy zbiorowo lub indywidualnie. W każdym z tych wypadków marża zysku (rabat) aparatu handlowego będzie odpowiednio niższa niż stosowana dla spółdzielczości.

Kredyt żniwny dla Rolników. Państwowy Bank Rolny uruchomił kredyt żniwny w wysokości 100 milionów złotych. Kredyt jest zwrotny w terminie do lutego 1947 roku i przysługuje przede wszystkim osadnikom oraz tym rolnikom, których gospodarstwa ucierpiały na skutek działań wojennych. Kredyt ten rozprowadzają Komunalne Kasy Oszczędności.

500 żniwiarek nadeszło ze Szwecji. Wydział Handlu Zagranicznego „Społem” zakupił w Szwecji i sprowadził do kraju 500 sztuk żniwiarek. Żniwiarki te już rozprowadzono po kraju.

300.000 kos z Austrii. Związek Gospodarczy Spółdzielni „Społem” zakupił w Austrii 300 tys. kos, które będą rozprowadzone w całym kraju, ze szczególnym uwzględnieniem Ziemi Odzyskanych i terenów zniszczonych przez działania wojenne.

Wystawa w Zakopanem. Instytut Przemysłu Ludowego w Zakopanem urządził retrospektywną wystawę eksponatów przemysłu ludowego w Zakopanem pod nazwą: „60 lat Sztuki Zakopiańskiej”. Celem wystawy było wykazanie okresów rozwojowych, przez które przechodził podhalański przemysł ludowy od 1886 r., tj. od czasu przybycia na teren ten głównego inspiratora stylu zakopiańskiego, St. Witkiewicza.

Abonujcie

i zachęcajcie do abonowania „Życia Gospodarczego“

tych, z którymi obcuje. Znajomość obecnych wydarzeń gospodarczych to wielka rzecz, a o nich dowiecie się z „Życia Gospodarczego“.

ZJAZD RZEMIESLNICZY W BYDGOSZCZY

W związku z obchodem sześćsetlecia Bydgoszczy odbył się tam w dniach 14 i 15 lipca kongres Rzemiosła z udziałem przedstawicieli z całego kraju. Każda z Izb Rzemieślniczych zgłosiła na Kongres jeden referat. Jednocześnie dokonano otwarcia Wystawy Przemysłowej. Po zagajeniu kongresu i przemówieniach przedstawicieli Rządu oraz organizacji rzemieślniczych toczyły się obrady w sekcjach. Czynne były sekcje: szkolenia, administracyjna, planowania i zaopatrzenia, spółdzielcza, socjalna, Ziemi Odzyskanych, organizacyjna i ogólna.

Na kongresie przedstawione były sprawy: stworzenia specjalnego zakładu ubezpieczeń socjalnych dla rzemieślników, zakładania spółdzielni pracy i spółdzielni zdrowia, uzyskania nieodpłatnych warsztatów rzemieślniczych na Ziemiach Odzyskanych nie tylko dla repatriantów, ale i dla tych rzemieślników, którzy utracili swe warsztaty pracy podczas wojny.

Obecny na obradach minister przemysłu H. Minc wygłosił przemówienie, w którym stwierdził, iż Rząd uważa zagadnienie rzemiosła za jeden z **centralnych problemów gospodarczych Polski**. W nowym życiu ekonomicznym kraju mamy do czynienia z dwoma wielkimi maszynami ludzi pracy — mówił min. Minc: ludźmi przemysłu i rzemiosła. W liczebności swojej oba te masywy zbliżają się do siebie. Następnie minister przemysłu podkreślił, iż plan odbudowy gospodarki państwowej bez uwzględnienia odbudowy i rozwoju rzemiosła byłby płynny i utopijny. Dlatego Rząd docenia znaczenie inicjatywy prywatnej, czego dowodem jest rozważana obecnie sprawa utworzenia w Ministerstwie Przemysłu specjalnego podsekretariatu stanu, poświęconego tym zagadnieniom. Mówca zakończył stwierdzeniem, że przed rzemiosłem polskim stoją wielkie perspektywy rozwoju.

OGÓLNOPOLSKI ZJAZD GOSPODARCZY PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO W ŁODZI

Od 12 do 15 lipca odbył się w Łodzi Ogólnopolski Zjazd Gospodarczy Przemysłu Włókienniczego. Zjazd poświęcony był omówieniu dotychczasowego do robku i rzuceniu planów na najbliższą przyszłość.

Po wstępnych przemówieniach powitalnych obrady rozpoczęły się referatem Generalnego Dyrektora inż. Wendego na temat „Praca przemysłu włókienniczego”. Referat ten zogniskował w sobie całość zagadnień, którym poświęcony był zjazd. Dyr. Wende oświadczył m. innymi:

— *Centralnym punktem, stojącym przed nami, jest osiągnięcie rentowności w przemyśle włókienniczym. Obecnie ceny sztywne na nasze towary są deficytowe, choć w granicach tylko od 2 do 5 proc. Do tego przyczyniła się zwyżka plac. Musimy tak pracować, ażeby ten deficyt w przeciągu najbliższych 2—3 miesięcy zlikwidować i ażebyśmy przed końcem bież. r. mogli dać robotnikom nową podwyżkę. Rząd Jedności Narodowej dąży do stałego podwyższania stopy życiowej robotnika i my musimy nasze plany odpowiednio do tego opracowywać. Źródłem dalszej zwyżki płac nie może być jednak zwyżka cen na wyroby włókiennicze. A zatem musimy zwiększyć rentowność i zmniejszyć koszty własne.*

Walka o zwiększenie rentowności dotknie niejednego. Uderzy ona w tych, co mało i źle pracują, marnują surowce i chemikalia. Te elementy będą się usiłowały bronić. Musimy wyjaśnić robotnikom, że jedyną drogą do dobrobytu jest wzrost wydajności, że marnowanie surowca odbija się przede wszystkim na kieszeni robotnika.

Obecnie przed przemysłem włókienniczym wyrasta zasadnicze zadanie: kalkulacja. Muszą się jej nauczyć i stosować ją dyrektorzy fabryk. Wstępem do tego będzie odpowiednie wykorzystywanie parku maszynowego. W tej chwili bolączką przemysłu włókienniczego są zbyt wygórowane koszty własne, które trzeba będzie w najbliższych miesiącach obniżyć w granicach 15 do 20 proc. Bez realizacji tego postulatu nie można byłoby myśleć o nowej podwyżce płac. Jakże są drogi obniżenia kosztów własnych? Są trzy zasadnicze źródła tej obniżki: 1) zwiększyć wydajność maszyn, co się da osiągnąć przez: a) zniesienie zbyt wielkiego odsetka postojów, b) zwiększenie obrotów maszyn; 2) wydajność pracy robotnika musi wzrosnąć, gdyż dotychczas jest zbyt niska; 3) zmniejszenie ilości odpadków, co się da uzyskać przez dokładną kontrolę surowca.

Postoje w normalnym procesie produkcji nie powinny przekraczać 5 do 8 proc. Tymczasem u Poznańskiego stanowią one 37 proc. u Geyera 32 proc. itd. Za postoje płacimy 75 proc. zarobku. Olbrzymie sumy wyrzucamy w ten sposób zupełnie nieproduktywnie. Dobra organizacja pracy

musi przyczynić się do zlikwidowania postojów. Musimy podnieść produkcję przypadającą na jednego robotnika. Znamy wypadki, że płaci się ludziom nie za to, że pracują, ale za to, że siedzą w domu. Te wypadki muszą być zlikwidowane, a ludzie muszą być posłani na te fabryki, gdzie robotników brak. Trzeba rozpocząć walkę o zwiększenie norm obsługi maszyn. Na bawełnie trzeba raz na zawsze zlikwidować „dwójki”, jeśli u Horaka robotnicy pracują na sześciu krosnach, a u Dierieja na ośmiu. Do końca bież. roku minimalną normą obsługi będą czwórki, a normalną winny się stać szóstki. Na „dwójkach” nawet już w Chinach nie pracują. Na wełnie musimy zlikwidować „jedynki” i przejść przynajmniej na „dwójki”. To samo musimy przeprowadzić na przedziałach i na oddziałach przygotowawczych.

Ażeby ruch wielowarsztatowców pchnąć na nowe tory, trzeba im zapewnić odpowiednie zarobki, trzeba zmniejszyć współczynnik zrywności z 25 przynajmniej na 6—7, trzeba do nich przydzielić najlepszych majstrów, ażeby nie dopuścić do skompromitowania tej nowej u nas idei.

Na razie wydajność pracy jest u nas mniejsza o 33 proc. niż w r. 1937, 2 razy mniejsza niż w ZSRR i 4 razy mniejsza niż w Stanach Zjednoczonych. Wleczermy się na szarym końcu narodów cywilizowanych. Musimy w najbliższym czasie zrównać się przynajmniej z Europą, nie mówiąc na razie o Ameryce. Z REAKCJĄ TECHNICZNĄ, która nam w tym przeszkadza, będziemy bezwzględnie walczyli. Od dyrektora nie żądamy przyjmowania interesantów w gabinecie. Obecnie musi on wykazać się wiedzą i myślą techniczną, które będą się ujawniały w stałych postępach w pracy. Ten postęp musi być wykazany co miesiąc, co kwartał, co rok w zwiększającej się rentowności przedsiębiorstwa.

Upaństwowiliśmy przemysł włókienniczy i dlatego, dzięki możliwości prowadzenia gospodarki planowej, tempo wzrostu może być i u nas wyższe, aniżeli w Ameryce. Trzeba tylko chcieć mocno tego i pracować.

Po przemówieniu dyr. Wendego zabrał głos inż. Landkopf, który omówił pracę nowopowstałego „Zjednoczenia Budowy Maszyn Włókienniczych”, oraz profesor Dowkont, który w obszernym i bogato ilustrowanym faktemi referacie zobrazował postęp myśli konstruktorskiej w przemyśle włókienniczym w Europie i Ameryce.

Po przerwie zabrali głos wynalazcy, którzy omówili te ulepszenia i wynalazki, które już wypróbowano i nadają się do zastosowania w przemyśle. Delegaci interesowali się bardzo tymi sprawami, zadając liczne pytania.

Dalszymi referatami, które stanowiły kościec obrad i zasługują na wymienienie, były te, które omawiały osiągnięcia fabryk w walce o rentowność, m. in. „Laboratorium Konfekcyjne” dyr. Olszewskiego i „Surowce odpadkowe” cb. Knapińskiego; „Plan finansowo-gospodarczy” omówił dyr. Bajer, Naczelny Dyrektor Handlowy C. Z. P. Wł a „Rentowność i system premiowania” — Nacz. Dyr. Techniczny, Kłopotowski.

Zagadnienie człowieka w ramach pracy przemysłu włókienniczego znalazło odbicie w trzecim dniu obrad, kiedy wręczono nagrody zasłużonym pracownikom i propozycje dla zwycięzców w branżowym wyścigu pracy w przemyśle

bawełnianym, wełnianym, dziewiarskim, jedwabniczym i konfekcyjnym. Poza tym wręczono Sztandar Pracy i nagrodę najlepszej fabryce w pierwszym półroczu 1946 r. oraz Sztandar Wyścigu Repolonizacji, za pracę repolonizacyjną na Ziemiach Zachodnich.

W czasie zjazdu czynne były dwie wystawy. Jedna z nich zamknięta w Państwowej Szkole Włókienniczej obejmowała tkaniny i wzory, druga w parku Sienkiewicza poświęcona była przemysłowi konfekcyjnemu; była ona urozmaicona pokazem mód i konfekcji modelowej.

Na zakończenie zorganizowano wycieczki po fabrykach włókienniczych Łodzi i najbliższej okolicy.

KRONIKA PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO

NA NOWYCH DROGACH PRODUKCJI. Polski przem. konfekc. uległ w ramach przebudowy gospodar. przemianom bardzo istotnym. Fabryki konfekc. były w Polsce przedwrz. śniowej rzadkością. Co najmniej 70% produkcji wytwarzały warsztaty chałupnicze. Największe ich skupiska znajdowały się w okolicach Tarnowa i w Brzezinach pod Łodzią. Robotnik-chałupnik pracował często po 18 godzin na dobę, otrzymując za swoje trudy — grosze. Ani państwo, ani przedsiębiorcy prywatni nie interesowali się tym katastrofalnym stanem, gdy za granicą, szczególnie w Niemczech, istniały fabryki, w których nieustannie wzmagano produkcję, dokonywano wynalazków, racjonalizowano pracę. Dzięki temu koszt gotowego ubrania, koszuli czy pyjamy był w Polsce o wiele wyższy, niż gdziekolwiek zagranicą, co doprowadziło do powstania przemysłu konfekcyjnego. W czasie okupacji Niemcy, dążąc do uzyskania jak największej wydajności produkcyjnej, łączyli zespoły maszynowe mniejszych warsztatów konfekcyjnych. Działając jednak wyłącznie w swoim interesie i dążąc do całkowitego zniszczenia choćby najmniejszych zakładów przemysłowych, Niemcy utworzyli sieć fabryk, które natychmiast po oswobodzeniu naszych terenów objęło Państwo Polskie. Obecnie, gdy od tej chwili dzieli nas przeszło rok wytężonej pracy, warto wspomnieć o jej rezultatach. Uruchomiono 114 fabryk, w tym 18 na Ziemiach Odzyskanych. W fabrykach tych mamy obecnie 4.796 maszyn czynnych i 2.424 nieczynnych (w marcu 1945 r. mieliśmy 2007 maszyn uruchomionych i 2.806 nieczynnych). We wszystkich większych zakładach przemysłu konfekcyjnego wprowadzono system produkcji taśmowej. Pracę potrzebną do wykonania każdej, najmniejszej nawet sztuki konfekcji rozdzielono na szereg elementów. Czas wykonania każdej z nich nie może trwać dłużej, niż 5 minut.

FABRYKI „TAŚMOWE”. Współczynnik wydajności pracy podniósł się o 25%. Towary z tych fabryk odznaczają się lepszą, niż inne, jakością, dzięki specjalizacji robotnika, którego wąski zakres pracy zmusza do dokładnego wykonania elementu. Jednocześnie, wyłączając czynności specjalnie trudne, których przy zastosowaniu produkcji taśmowej jest bardzo niewiele, do wytworzenia poszczególnych elementów nie są niezbędni robotnicy wysokokwalifikowani. Jest to ułatwienie ogromne, jeśli weźmiemy pod uwagę wielki brak fachowców w przemyśle konfekcyjnym.

LABORATORIUM KONFEKCYJNE. Do dalszej racjonalizacji pracy, podniesienia estetyki i wartości użytkowej wyrobów konfekcyjnych przyczyni się w znacznej mierze utworzone w kwietniu rb. w Łodzi Laboratorium Konfekcyjne, którego zadaniem jest wytwarzanie wzorów ubrań, koszul, kombinezonów roboczych i wszelkich innych artykułów konfekcyjnych, celem oddania ich masowej produkcji. Modele planowane są przy zastosowaniu jak największej oszczędności materiałów. Już w najbliższym czasie wszystkie fabryki produkować będą wyłącznie modele, według wzorów planowanych przez laboratorium.

60% PRODUKCJI DLA MIAST I WSI. Do chwili obecnej jedynie niewielka część produkcji przemysłu konfekcyjnego przeznaczona była dla zaspokojenia potrzeb ludności cywilnej. Wykonywano głównie mundury dla wojska, kolei, milicji itp. Dyrekcja Przemysłu Konfekcyjnego sygnalizuje jednak, że już w 3-cim i 4-tym kwartale rb. 60% produkcji przemysłu konfekcyjnego przeznaczona będzie dla ludności miast i wsi.

WZROST PRACOWNIKÓW. O stałym rozwoju polskiego przemysłu konfekcyjnego świadczy najlepiej zwiększenie się ilości pracowników, i tak: w roku 1945 w zakładach konfekcyjnych pracowało 21.318 osób; w roku 1946 — 28.580. W/g ustalonego planu w roku 1947 polski przemysł konfekcyjny zatrudniać będzie 38.790 osób, a w roku 1948 — 47.175.

POLSKA KONFEKCJA DLA ZAGRANICY. Zagadnienie eksportu, szczególnie ważne dla rozbudowującego się polskiego przemysłu konfekcyjnego, będzie w najbliższym czasie rozwiązane całkowicie. W chwili obecnej nawiązuje się już kontakty z Bliskim Wschodem, w szczególności zaś z Palestyną, która w przyszłości będzie jednym z naszych poważniejszych odbiorców. Jeśli chodzi o wyniki osiągnięte na tym polu dotychczas, to w roku 1945 wysłano poważne ilości artykułów konfekcyjnych do Związku Radzieckiego. W 1946 r. polskie fabryki konfekcyjne wykonały dla ZSRR ponad 1.000.000 szt. artykułów konfekcyjnych dla ludności cywilnej.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY ŁÓDZKI. Łódź jako najważniejszy ośrodek polskiego przemysłu konfekcyjnego pochwalić się może dobrymi wynikami wytężonej pracy swoich fabryk. Wyciąg ze sprawozdania urzędowego stwierdza, że w lutym 1945 r. Zjednoczenie Łódzkie miało zarejestrowanych 47 firm. Stan zatrudnienia na 1. III. 1945 r. wynosił 3.553 ludzi. Sytuacja surowców była wówczas bardzo ciężka, gdyż pozostawione przez Niemców materiały nie nadawały się do racjonalnej produkcji. Brak częsty prądu elektrycznego bardzo utrudniał wykonywanie zamierzonej produkcji, gdyż większość maszyn konfekcyjnych ma napęd elektryczny. Mimo tych trudności, stan zatrudnienia na 1.7.45 r. wynosił już 9.017 ludzi, a średnia wydajność wzrosła w lipcu do 110%. Przejście na gospodarkę ściśle planową nastąpiło w czerwcu 1945 r. Do czerwca 1945 r. obowiązywała stara umowa zbiorowa bez premii i punktów. Poczynając od lipca 1945 r. wprowadzono nową umowę zbiorową, uwzględniając wydajność indywidualną każdego robotnika, wskutek czego robocizna wzrosła, dzięki wyścigowi pracy poszczególnych załóg fabrycznych (od 20—100%). W pierwszej połowie 1945 r. stosowano tylko dożywianie robotników. Od lipca powstały przy wszystkich fabrykach stołówki, świetlice, izby chorych i żłobki. Jedyną trudnością w utrzymaniu żłobków — brak planowanych kredytów.

WYSTAWA KONFEKCYJNA W ŁODZI. Niedawno odbyło się uroczyste otwarcie pierwszej wojennej ogólnopolskiej Wystawy Konfekcyjnej. Zgromadzono na niej eksponaty, przedstawiające całokształt dotychczasowych osiągnięć Polskiego Przemysłu Konfekcyjnego. Na specjalne wyróżnienie zasługują wzory wystawione przez Krakowskie Zjednoczenie Konfekcyjne. Odznaczały się one estetyką i pomysłowością wykonania. Między innymi pokazano mundury wojskowe, garnitury męskie, wełniane i jedwabne suknie damskie oraz ubrania robocze, które wyróżniały się specjalną starannością wykończenia. Na drugim miejscu tak co do ilości, jak i co do jakości wystawionych modeli znalazło się Zjednoczenie Łódzkie, którego wyroby odznaczały się pięknymi wzorami tkanin. Zjednoczenie to, jak zaświadczyły eksponaty, przoduje również w produkcji bielizny damskiej i pościelowej. Wrocławskie Zjednoczenie konfekcyjne wystawiło modele, których ilość i jakość pozwala stwierdzić, iż przemysł konfekcyjny na Ziemiach Zachodnich rozwija się co najmniej należycie.

ZBYT PRODUKTÓW PRZEMYSŁU METALOWEGO

Na III. kwartalnej Naradzie Wytwórczej Zjednoczeń Centralnego Przemysłu Metalowego omówione były sprawy, związane ze zbytem wyrobów metalowych. Pomimo piętrzących się trudności produkcja przemysłu metalowego wykazuje ciągły wzrost wartości. Aby jednakowoż ten olbrzymi wysiłek i samopoświęcenie aparatu wytwórczego w całej pełni mogło być wyzyskane przez społeczeństwo, musi proces zbytu artykułów przemysłu metalowego ulec w chwili obecnej poważnym przeobrażeniom.

Zbyt produkcji metalowej przeprowadzają poszczególne Centrale Zbytu. Naczelnym zadaniem tych Central było rozprawienie produkcji ze składów fabrycznych między odbiorców tak spółdzielczych, jak i prywatnych hurtowników. W niektórych wypadkach, jak na przykład, w przemyśle maszyn rolniczych, tworzą punkty sprzedaży także i w fabrykach — kierowano się zaś tu przyzwyczajeniem odbiorców, zwłaszcza ze sfer rolniczych do nabywania towaru bezpośrednio w fabryce.

Praktyka jednego roku wykazała, że Centrale winny się stać organem nie tylko mechanicznego rozprawienia, ale zarazem powinny rozwiązywać zagadnienia ekonomiczne. Okazało się bowiem, że towar, przeznaczony dla konsumenta, przechodzi zupełnie niepotrzebnie przez szereg rąk, stając się w ten sposób nieproporcjonalnie drogi w stosunku do ceny fabrycznej. W pewnym okresie gwoździe w Warszawie w detalu kosztowały trzy razy tyle, co w Centrali. Z okoliczności, że towar, wypuszczony przez Centralę, nie dociera bezpośrednio, a tylko drogą okreśną do konsumenta, — korzystają spekulanci, nabywający poważne partie towarów pierwszej potrzeby i rzucają je na rynek, gdzie nabywca zapłacić musi dyktowaną mu cenę. Otóż właśnie w tym kierunku musi nastąpić radykalna zmiana.

Przez oszczędną i racjonalną kalkulację oraz dobrze zorganizowane placówki rozdzielcze musimy dotrzeć do klienta, dając mu towar najlepszej jakości i po cenie jak najniższej. To jest naczelnym naszym zadaniem w chwili obecnej.

Przy jak najszerszym rozprawieniu towaru nie należy zaniedbać żadnych możliwości. Centrale muszą dążyć do stałej intensywnej penetracji rynku, dążyć muszą do jak najszerzej sprzedaży, przy równoczesnym dbaniu o dobro klienta, mając poza tym możliwości zbytu i informowania o nich w czas producenta. Przy tym szukaniu możliwości zbytu należy w szerokiej mierze wyzyskać reklamę. Dotychczas sprawa reklamy nie była poważnie

traktowana, albowiem centrale zbytu stały na stanowisku, że nie jest ona potrzebna, uważały, że klient i tak musi do nich trafić. Otóż ta interpretacja jest błędna. Odbiorca prywatny, a nawet państwowy musi być dostatecznie zorientowany, gdzie dany artykuł jest do nabycia. Reklama musi być przeto informatorem szerokich mas odbiorców, musi być ścisła i rzeczowa, podawać powinna — jak towar, w jakich ilościach i gdzie można go nabyć. Zagadnienie to stanie się jeszcze bardziej aktualne z chwilą, gdy powstaną własne składy hurtowe. Reklamować się powinien tylko faktyczny dostawca, a więc Centrale zbytu wzgl. Zjednoczenia, sprzedające dane artykuły. Poważną również formą reklamy jest udział w wystawach i targach krajowych oraz międzynarodowych.

Centrale stać się muszą w rękach rządu narzędziem polityki ekonomicznej, sprawnie normującym rynek towarowy, a zarazem muszą być aparatem, wpływającym na wzrost produkcji przez swoją ożywioną działalność rozdzielczą. Fabryki zaś w swoim dobrze zrozumiałym interesie nie będą się starały omijać Centrali, lecz przeciwnie — widzieć w niej będą kupca, upłynniającego dla nich zawsze całą produkcję.

Centrale obowiązane są dopilnować, aby ostateczna cena artykułu ustalona była z góry z wystarczającą dokładnością. Cenniki sprzedażne detaliczne powinny być oficjalnie podane do wiadomości odbiorców i przestrzegane przez sprzedawców. W realizacji tego celu musimy równocześnie wykonać utworzenie w ośrodkach gospodarczych jak najbardziej czułych dla danej gałęzi przemysłu własnych składów hurtowych, bogato wyposażonych we wszelkie asortymenty towarów, zasilających detalistów w danym rejonie, ponadto zaś stworzyć u siebie fachowe i odpowiedzialne grupy inspektorów, pozostających w stałym kontakcie z uznanymi hurtownikami, detalistami i konsumentami. Składy hurtowe oraz grupy inspektorów muszą być wprowadzone szybko i równocześnie, co doprowadzi do tego, że odbiorca będzie mógł rzeczywiście otrzymywać towar po cenach z góry ustalonych, które nie będą wynikiem spekulacji kombinatorów, podszywających się pod dobre imię kupiectwa — przeważnie wychowanków szkoły okupacyjnej. Akcja ta stanie się zarazem dźwignią do uzdrowienia naszego handlu prywatnego. Wyżej poruszone zagadnienia muszą centrale jeszcze w bieżącym roku zrealizować i doprowadzić do pożądaných rezultatów.

J. K.

SPÓŁDZIELCZOŚĆ

LEON REINSCHMIDT (Warszawa)

NOWA ERA SPÓŁDZIELCZOŚCI KREDYTOWEJ

GOSPODARKA spółdzielcza, obejmująca ponad 7 tysięcy spółdzielni różnych typów (spożywców, rolniczo-handlowych, przetwórczych, przemysłowych, spółdzielni pracy, budowlanych, komunikacyjnych, mieszkaniowych, wydawniczych, księgarskich, pożyczkowo-oszczędnościowych i innych), skupionych w kilku Centralach gospodarczych ze „Społem” — Związkiem Gospodarczym Spółdzielni Rzeczypospolitej Polskiej na czele i zrzeszających ponad dwa miliony członków, korzystała dotychczas z kredytów w 2-ch bankach: w Banku „Społem” i w Centralnej Kasie Spółek

Rolniczych. Akcja kredytowa była prowadzona przez Centralną Kasę Spółek Rolniczych w kierunku finansowania potrzeb produkcyjnych rolnictwa za pośrednictwem spółdzielni oszczędnościowo - pożyczkowych. Finansowała nadto przetwórstwo rolne w drodze kredytowania spółdzielni przetwórczych i wytwórczych oraz towarowe obroty rolnicze spółdzielni rolniczo-handlowych i ich Centrali gospodarczej. Centralna Kasa Spółek Rolniczych finansowała przetwórstwo mleczne, mięsne, warzywne i ogrodnicze. Kredyty, przyznane na te cele, przekraczały kwotę 46 milionów złotych.

W dziedzinie obrotu towarowego finansowany jest zarówno skup ziemiopłodów w trybie świadczeń rzeczowych rolnictwa, jak też obrót towarowy z wolnego rynku i po cenach komercyjnych. Zagospodarowanie resztówek po parcelacyjnych, przejmowanych przez spółdzielnie gminne Samopomocy Chłopskiej, włączone obecnie w orbitę działania „Społem” — wymaga specjalnej pomocy kredytowej.

Ilość członków Banku „Społem” przed wojną wynosiła 459, na koniec okupacji 3060, na dz. 28 lutego 1946 r. 3828. Kapitały własne przed wojną 723.000,— zł, na 28. 2. 1946 r. — 3.150.000,— zł, wkłady przed wojną 5.300.000,— zł, a w końcu lutego br. 1.111.900.000,— zł, kredyty udzielone przedwojenne 4.400.000,— zł i na 28 lutego 1946 r. zł 1.849.200.000,—.

Z pomocy kredytowej Banku korzystało prócz Związku „Społem” 896 spółdzielni. Dominują kredyty na zwiększenie środków obrotowych w dziale wymiany UNRRA, na import towarów ze Związku Socjalistycznego Republik Radzieckich, na uruchomienie zakładów przemysłowych, przekazanych spółdzielczości, na działalność wydawniczą, dla S. P. B., na pracę przy odbudowie kraju itd. Bank „Społem”, w miarę normalizacji stosunków na ziemiach odzyskanych, starał się zagęszczać tam sieć placówek Banku. Spółdzielczość na tych ziemiach przyłączonych wymaga szczególniejszej opieki.

Bank również zabiegał o spotęgowanie zbiórki wkładów i o rozszerzenie obrotu czekowego ze spółdzielniami. Wznowić również należy zbiórkę wkładów oszczędnościowych, stanowiących najlepszą podstawę dla działalności kredytowej. Stworzone być nadto winny podstawy dla kredytu średnioterminowego, którego brak jest tak bardzo odczuwany przez spółdzielczość. Bank zabiega o realizację tych spraw.

I właśnie te dwie poważne placówki spółdzielczości kredytowej — Centralna Kasa Spółek Rolniczych i Bank „Społem” — połączyły się na zebraniu założycielskim 22 grudnia 1945 r. i nadal prowadzić będą swą działalność łącznie, jako Bank Gospodarstwa Spółdzielczego.

Bank Gospodarstwa Spółdzielczego przejmie dorobek dwu znanych w kraju i cieszących się zaufaniem instytucji kredytowych, ogarniających zasięgiem swojego działania całość gospodarki narodowej, prowadzonej na zasadach spółdzielczych. Na czele Banku, który obecnie przystąpił do finalizowania aktu połączenia organizacyjnego tych dwu placówek kredytowych spółdzielczych, stanął wiceminister skarbu, długoletni dyrektor naczelny i prezes zarządu Banku „Społem” *ob. Daniel Kuszewski*, przewodnictwo w Radzie nadzorczej Banku objął prezydent m. st. Warszawy, *Stanisław Tolwiński*.

ŻYCIE GOSPOD. PRZECHODZI DO RENTOWNOŚCI

Życie gospodarcze w miarę stabilizacji stosunków i rozwoju produkcji w odrodzonej Polsce musi przechodzić do opłacalności i rentowności w różnych odcinkach.

Rozwój gospodarczy kraju, a w szczególności poważny wzrost wytwórczości przemysłowych towarów, potrzebnych dla wsi oraz rozbudowa aparatu spółdzielczego umożliwiły wprowadzenie nowych form wymiany pomiędzy wsią i miastem. System kontyngentowy, obowiązujący gospodarstwa rolne do świadczeń rzeczowych, jest usunięty. Jedynie ściągane będą zaległości od gospodarstw rolnych ponad 2 ha. pozostałe od niezłożonych w określonych terminach norm kontyngentowych.

Rada Ministrów postanowiła, poczynając od 1 sierpnia 1946 r., znieść całkowicie wszystkie obowiązujące świad-

Przed zjednoczonym finansowym aparatem spółdzielczości stoją rozległe zadania. Bank działa na całym obszarze Rzeczypospolitej z prawem otwierania Oddziałów i Zastępstw, również może otwierać Oddziały Banku za granicą. Art. 4 statutu Banku wskazuje, że zadaniem Banku jest współudział w organizacji i rozbudowie gospodarstwa spółdzielczego, a w szczególności: 1) planowe organizowanie spółdzielczej gospodarki pieniężnej, 2) gromadzenie wolnych środków pieniężnych spółdzielni, ich central, instytucji społecznych, instytucji prawa publicznego oraz oszczędności świata pracy, 3) racjonalne finansowanie potrzeb gospodarstwa spółdzielczego i społecznego.

Na czoło zadań Banku wysuwa się pomoc finansowa organizacjom rolników, nade wszystko reprezentowanym przez Komisję Wiejską Związku „Społem”, a poprzez te organizacje — indywidualnym gospodarstwom rolnym. Rozwój produkcji rolnej, odbudowa zniszczonych przez wojnę warsztatów pracy na wsi, szybkie zwiększenie obszarów, przeznaczonych pod zasiew, podniesienie wydajności ziemi, rozbudowa hodowli bydła i drobiu, popieranie rozwoju sadownictwa i rybołówstwa ze specjalnym uwzględnieniem rozbudowy spółdzielczych warsztatów produkcji rolnej i hodowlanej oraz przemysłu rolnego na resztówkach, dostarczenie na wieś narzędzi pracy i produktów przemysłowych — stanowić winno przedmiot najżywszego zainteresowania.

Dalszej rozbudowie winny ulec kredyty dla spółdzielczości miejskiej. Istniejące spółdzielnie spożywców cierpią na niedostatek środków obrotowych, nie posiadając zazwyczaj funduszy na niezbędne inwestycje, jak odbudowa i urządzenie sklepów, organizowanie warsztatów przetwórczych itp. W podobnej sytuacji znajdują się spółdzielnie księgarskie i wydawnicze. Rozbudowująca się ostatnio w miastach spółdzielczość przemysłowa i spółdzielczość pracy skupia w swoich szeregach fachowców, nie rozporządzających środkami na przejęcie i uruchomienie warsztatów pracy i potrzebuje częstokroć pomocy ze strony aparatu bankowego.

Wreszcie Centrale Gospodarcze ze Związkiem „Społem” na czele, przed którymi stoją odpowiedzialne, przeważnie zlecone im przez czynniki państwowe zadania, nie mogą liczyć na szybki przyrost kapitałów własnych, działalność swoją opierać muszą na kredytach, dostarczanych przez Bank Gospodarstwa Spółdzielczego.

Dla spółdzielczości kredytowej w Polsce przez dokonaną fuzję dwu placówek i powstanie Banku Gospodarstwa Spółdzielczego nastaje nowa era.

czenia rzeczowe zarówno w zakresie produktów roślinnych, jak również hodowlanych i nabiałowych, a zaopatrywanie miast oprócz na systemie wolnorynkowych zakupów po cenach rynkowych.

Uchwała Rady Ministrów z 6 czerwca 1946 r. w sprawie zniesienia dotychczasowego systemu świadczeń rzeczowych stwierdza, iż Rząd jest świadom, że system świadczeń rzeczowych rolnictwa, obowiązujący dotychczas, stanowił duży ciężar dla tej części wsi, która do obowiązku świadczeń ustosunkowała się po obywatelsku. tym bardziej, że nasza młoda administracja nie we wszystkich wypadkach umiała rozkład i pobór świadczeń rzeczowych przeprowadzić w sposób możliwie nieuciążliwy dla obywateli i dostatecznie uwzględniający trudne poło-

zenie olbrzymiej części gospodarstw chłopskich, wyniszczonych w czasie wojny i okupacji hitlerowskiej.

Związek „Społem” i cała spółdzielczość, zwłaszcza rolnia, wzięły na siebie ciężar zbierania kontyngentów, kierując się poczuciem obowiązku wobec państwa i zdając sobie sprawę z niepopularności tej akcji oraz nie pytając o jej rentowność. Akcja ta przyczyniła się w dużej mierze do depopularyzacji spółdzielczości i obciążyła niepomiarnie aparat spółdzielczy, utrudniając mu zajęcie się innymi, bardziej związanymi z charakterem spółdzielczości przedsięwzięciami! Związek „Społem” wykonał wszystkie akcje zlecone w r. 1945. Akcje te pochłonęły ponad 90 % obrotu „Społem”.

Spółdzielczość jest i pozostanie narzędziem gospodarczym świata pracy w każdych warunkach. W warunkach znormalizowanych na długą metę zadanie spółdzielczości podlega na zaspokajaniu codziennych potrzeb gospodarczych człowieka pracy zgodnie z interesami całości narodu i państwa.

Decyzja Rządu zniesienia świadczeń rzeczowych jest przejściem do polityki wolnorynkowej. Ale ten wolny rynek będzie zorganizowany zgodnie z zasadami gospodarczymi państwa demokratycznego i interesami świata pracy i podporządkowany kierownictwu mas pracujących.

Spółdzielczość jest jednym z głównych narzędzi świata pracy. Obecnie centrala gospodarcza spółdzielczości Rzeczypospolitej „Społem” rozporządza pełną siecią skup i rozprowadzenia artykułów rolnych i przemysłowych. Ma w swoim ręku całe młynarstwo, a więc kluczową pozycję na rynku zbożowym. Młynarstwo w ręku „Społem”

stanie się podstawowym instrumentem gospodarki zbożowej. Nadto „Społem” rozporządza podstawową siecią magazynów. Posiada również wszystkie elewatory zbożowe, (w portach, całkowity aparat technicznego wykonania importu zbóż, rozbudowaną na województwa jednolitą centralę rolniczą, powiązaną z własną produkcją i z aparatem zaopatrzenia spożywców. Spółdzielczość nie ma zamiaru uchylać się od współpracy z solidnym kupiectwem i będzie współpracowała z poważnymi firmami kupieckimi z branży zbożowej, oraz dążyć będzie do opłacalności produkcji polskiego chłopa.

Zadaniem, jakie stoi przed spółdzielczością, jest nadto obecnie rozprowadzenie artykułów przemysłowych po wsi polskiej w sumie około 50 miliardów złotych. Akcja ta nie ma nic wspólnego z dawnymi niepopularnymi akcjami premiovymi, gdyż nie jest związana ze świadczeniami rzeczowymi i będzie oparta na cenach komercyjnych. W imieniu odbiorców wiejskich wystąpią z zamówieniami spółdzielnie i P. C. H. Zamówienia te niewątpliwie przyczynią się do przystosowania produkcji do potrzeb wsi. Ponadto zaprowadzona będzie kontrola jakości towarów, przeznaczonych dla wsi.

Znacznym krokiem naprzód ku normalizacji gospodarczej jest nowy kierunek polityki aprowizacyjnej. Spółdzielczość ma przed sobą niezmiernie ważne zadania do spełnienia. Trzeba pamiętać, że miarą wartości ustroju gospodarczego jest ilość inicjatywy ludzkiej wyzwolonej i skierowanej na cele dobra wspólnego. Nowy ustrój podniósł spółdzielczość do stopnia podstawowego elementu ustrojowego.

Z. S.

KRONIKA SPÓŁDZIELCZA

O jednolitość ruchu spółdzielczego.

W ostatniej konferencji aktywistów spółdzielczych PPS, której to konferencji przewodniczył ob. Chromik, dyr. Okręgu „Społem” w Katowicach, wzięło udział około 120 delegatów, wygłoszono szereg referatów, nad którymi wywiązała się żywa dyskusja, po czym zebrani uchwalili poniższą rezolucję: „Zebrani na konferencji aktywistów PPS, piastujący mandaty członków rad nadzorczych i zarządy spółdzielni zamkniętych, przewodniczący rad zakładowych oraz sekretarze powiatowych i miejscowych komitetów PPS, zważywszy, że spółdzielnie zamknięte są częścią składową ogólnokrajowego ruchu spółdzielczego w Polsce, wypowiadają się za przystąpieniem wszystkich spółdzielni zamkniętych na członków „Społem”. Również konferencja zaleca pogłębienie współpracy pomiędzy spółdzielniami zamkniętymi a pracownikami Związku Gospodarczego Spółdzielni „Społem”. Konferencja ponadto stwierdza konieczność utrzymania jednolitości ruchu spółdzielczego w Polsce oraz stwierdza, że w swej pracy gospodarczej spółdzielnie zamknięte powinny oprzeć się na placówkach Związku Gospod. Spółdzielni „Społem”.

„Społem” rozszerza produkcję. Związek Gospodarczy Spółdzielni RP. „Społem”, rozszerzy w rb. produkcję we własnych zakładach przemysłowych, których ilość będzie wzrastała w 2-giej połowie br. — Według opracowanych już całkowicie planów

wartość produkcji zakładów „Społem” wyniesie ok. 400 milionów złotych; z tej sumy największe wpływy osiągnie produkcja młynów i kaszarni — 150 milionów złotych, przetworów owocowych — 30 milionów zł, przetworów rybnych — 15 milionów złotych itd. Ilościowo zakłady „Społem” wyprodukują m. in. marmelady — 4.000 ton, kapusty kwaszonej — 3.000 ton, ogórków i korniszonów — 1.000 ton, płatków owsianych — 800 ton, dżemów — 700 ton, soków i cukierków — po 500 t, proszków do prania i szorowania — 200 ton, konserw rybnych — 100 ton, baterii elektrycznych — 500 tys. szt., lalek 20 tys. szt.

Na Ziemiach Odzyskanych spółdzielczość nasza może się pochlubić znacznym dorobkiem, posiada tam bowiem już 1080 spółdzielni i 1424 sklepy spółdzielcze. Uruchomiono 54 zakłady wytwórcze. W ogólnym obrocie „Społem” oddziały tej instytucji na Ziemi. Odzysk. uczestniczą w wysokości 12%. Czynione są starania celem uzyskania dla wzmiankowanych spółdzielni kredytu w sumie miliarda zł, projektuje się zarazem powiększenie sieci spółdzielni o 600 jeszcze w roku bieżącym.

Spółdzielczość w wojsku. Powołany do życia w rb. Dział Spółdzielni Wojskowych wykazuje żywą działalność i ma już do zanotowania szereg poważniejszych osiągnięć, które świadczą o tym, że ruch spółdzielczy w wojsku zatacza coraz szersze kręgi. Powstają spółdzielnie wojskowe przy pułkach, samodzielnych batalio-

nach oraz przy sztabach większych jednostek wojskowych. Rozkazem Ministra Obrony Narodowej zarządzono reaktywizację spółdzielni wojskowych jak również likwidację Głównego Urzędu Handlu Wojskowego, którego majątek przejmie nowo zorganizowana Centrala Zaopatrywania Spółdzielni Wojskowych. Akcja organizowania spółdzielni wojskowych jest prowadzona przez Władze Wojskowe przy współudziale Okręgów Związku Rewizyjnego Spółdzielni R. P. Działu Spółdzielni Wojskowych.

Sklepy spółdzielcze. Istnieje ich obecnie około 12.000, a liczba ta ma być powiększona do 22.000.

„Społem” prowadzi 174 fabryki artykułów spożywczych. Na cyfrę tę składają się: 9 octowni i 9 makaroniarni; liczące po 7 przedsiębiorstw wytwórnie przetworów owocowo-warzywnych, kwaszarnie i browary; 6 wytwórni wyrobów cukierniczych oraz 6 fabryk kawy i cykorii; 4 wytwórnie przetworów owocowych i cukierniczych; 2 wytwórnie konserw rybnych i mięsnych; 2 olejarnie; 2 zakłady wyrobów odżywczych; 1 drożdżownia, 1 krochmalnia oraz 11 innych przedsiębiorstw; przede wszystkim zaś aż 100 młynów, o zdolności przemiałowej 766.780 t rocznie. Jeśli chodzi o terytorialne rozmieszczenie tych fabryk, to na pierwsze miejsce wysunął się okręg poznański z 29 zakładami; na drugie — okręg mazurski (26 zakładów); na trzecie — łódzki (22 przedsiębiorstwa) itd.

Gorzej przedstawia się Pomorze — 7 zakładów i Pomorze Zachodnie — 3 zakłady. W okręgu białostockim nie ma ani jednej spółdzielczej placówki przemysłowej.

Rada Wychowania Spółdzielczego w Łodzi. W Łodzi ostatnio odbyło się posiedzenie organizacyjne Rady Wychowania Spółdzielczego. Rada będzie miała za zadanie inicjowanie i opiniowanie prac, wchodzących w zakres oświaty spółdzielczej oraz wpływania ideologii spółdzielczej na

ogólne wychowanie społeczeństwa. W wyniku obrad po ożywionej dyskusji powołano 12-osobową Komisję Organizacyjną, która prowadzić będzie prace badawcze w zakresie wychowania spółdzielczego.

Szkoły Spółdzielcze. Jednym z naczelných zadań ruchu spółdzielczego jest obok prac gospodarczych prowadzenie prac szkoleniowo-wychowawczych. Zadanie to spełniają w pierwszym rzędzie szkoły spółdzielcze. Szkół tego typu jest na terenie kraju

61. Okręg śląski ma 8 szkół — dwa licea: w Cieszynie i Katowicach oraz 6 jednorocznych szkół przysposobienia spółdzielczego: w Bielsku, w Cieszynie, w Glińcach, w Katowicach, w Opolu i w Tychach. Szkoły te są państwowe, subwencjonowane przez ruch spółdzielczy.

Studium Spółdzielcze Uniw. Jagiellońskiego ma się już w najbliższych dniach ostatecznie usamodzielnic jako pełna szkoła akademicka w ramach uniwersytetu.

Z KRAJU

AKCJA OSZCZĘDNOŚCIOWA.

Akcja oszczędnościowa w instytucjach podległych Ministerstwu Przemysłu, objęła wszystkie Centralne Zarządy, Zjednoczenia, Zakłady i przedsiębiorstwa państwowe. Dotyczy ona wszystkich działów produkcji, zbytu i zaopatrzenia. Największy nacisk położono na potaniecie kosztów własnych produkcji przy jednoczesnym zachowaniu jakości produkowanych artykułów. Ponadto dużą wagę przywiązuje się do walki z wszelkim marnotrawstwem. Nie pominięto nawet i drobnych oszczędności, jak np. zmniejszenie kosztów kancelaryjnych. Specjalną sprawą jest obniżenie marży zarobków w organizacjach dystrybucyjnych i doprowadzenie do konsumenta artykułów po cenach najbardziej zbliżonych do kosztów produkcji. O wadze zagadnienia oszczędności w przemyśle świadczy fakt zwołania przez Ministerstwo Przemysłu szeregu konferencji w tej sprawie. Ostatnio odbyła się odprawa Naczelných Dyrektorów Centralnych Zarządów Przemysłowych, podczas której uwidoczniło pierwsze rezultaty akcji oszczędnościowej. A oto kilka danych szczegółowych: CZP Metalowego stwierdził, że niewspółmiernie wiele kosztują niektóre materiały pomocnicze, nabywane częstokroć przez fabryki na wolnym rynku. Ażeby obsłużyć fabryki materiałami, produkowanymi przez przemysł państwowy, stworzono Centralę Techniczną z oddziałami w Gdańsku, Łodzi, Krakowie, Lublinie i Warszawie. Spełnia ona funkcję Centrali Zaopatrzenia przemysłu metalowego w dostawie wielu drobnych artykułów technicznych, potrzebnych do produkcji. Zwrócono również uwagę na konieczność czynienia oszczędności w zakupach. Fabryka Brevillier i Urban w Ustroniu zaoszczędziła 3.700.000 zł, ponieważ zużytkowała stare matryce kuzienne odpowiednio je przerabiając, zamiast wykonywać matryce z nowego drogiego materiału (stal wysokostopowa). Zjednoczenie Polskich Fabryk Drutu, Gwoździ i Wyrobów z Drutu w Bytomiu osiągnęło oszczędności 1.500.000 zł kwartalnie dzięki wynalezieniu odpowiednich poddostawców lin konopnych. Oszczędności w inwestycjach przeprowadzane są drogą dokładnej analizy planów inwestycyjnych fabryk. Plany inwestycyjne jednej fabryki kontrolowane są przez drugą o produkcji pokrewnej.

Sposób ten dał doskonałe rezultaty np. w Fabryce wagonów osobowych w Poznaniu, dzięki krytyce pierwotnego projektu osiągnięto oszczędności przeszło 7 milionów zł. Poważne oszczędności w inwestycjach osiągnięto dzięki utworzeniu „Centralnego Biura Obrotu Obrabiarkami”. Działalność jego polega na zorganizowaniu wymiany obrabiarek pomiędzy fabrykami. Biuro otrzymało już od różnych fabryk zgłoszenia na przekazanie innym fabrykom 2.295 obrabiarek, z tego przydzielono już 1.717. Na Ziemiach Odzyskanych Biuro utworzyło 5 okręgowych składów obrabiarek spalonych i zdekompletowanych: we Wrocławiu, Zielonej Górze, Szczecinie, Gdańsku i Olsztynie. Przez składy te przeszło już 1.217 obrabiarek, które następnie przydzielono przeważnie fabrykom na Z. O., przeprowadzających ich remont dla własnych celów. Poważnych oszczędności oraz uproszczenia administracji spodziewa się CZP Metalowego z przeprowadzenia akcji komasacji fabryk. Przemysł metalowy, posiadający obecnie 300 zakładów czynnych, w tym wiele drobnych, zamierza w ciągu trzech lat wszystkie mniejsze zakłady państwowe w tej, czy w innej formie zlikwidować i dojść w roku 1949 do liczby 150-ciu zakładów. Konkretny plan likwidacji zakładów produkcyjnych jest już opracowany. CZP Cukrowniczego dąży przede wszystkim do powiększenia produkcji, co wydatnie wpłynie na zmniejszenie kosztów wyprodukowania jednostki. Dużą oszczędność, bo wynoszącą ok. 450 milionów zł uzyskają cukrownie Świdnica i Pastuchów za przebielenie cukru żółtego na cukier biały. Zwołano również specjalną Komisję dla opracowania wzorowego schematu przerobowego w czasie kampanii. Akcja oszczędności, jak widzimy z podanych przykładów, osiągnęła już pewne rezultaty. Jedno bowiem w akcji tej jest ważne — musi ona być powszechna. Nie może istnieć jeden zakład przemysłowy i nie powinno być jednego człowieka, dyrektora czy robotnika, zatrudnionego w przemyśle, który by nie zastanowił się nad możliwościami przeprowadzenia oszczędności na swoim odcinku pracy, pomyślnego nie przedstawił odpowiednim czynnikiem, dokładając tym swoją cegiełkę do zasadniczej akcji jaką jest — oszczędność w przemyśle.

ZARZĄDZENIA MIN. PRZEMYSŁU.

Inspektor Biurowości w Min. Przemysłu. Minister Przemysłu powołał do życia przy Departamencie Ogólnym Inspektora Biurowości, S. Tomaszewicza, do którego zadań należy usprawnienie urzędowania na terenie Ministerstwa Przemysłu. Inspektor Tomaszewicz opracował normy organizacyjne dla Departamentów i Samodzielnych Biur, instrukcję kancelaryjną oraz regulamin biurowy, które z 1 lipca rb. weszły w życie. Dla łatwiejszego, prędszego i sprawniejszego wprowadzenia nowego systemu biurowego, opartego na zasadach naukowych, we wszystkich departamentach wyznaczni są urzędnicy o uzdolnieniach organizacyjnych.

W trosce o zdrowie robotnika Min. Przemysłu wydało zarządzenie, aby w każdym zakładzie pracy uruchomiono w dostatecznej ilości urządzenia, zapewniające pracownikom chłodne napoje do picia przy pracy, wychodząc z założenia, że niezaspokojenie pragnienia podczas pracy wpływa ujemnie na zdrowie pracownika i zmniejsza jego wydajność. Zarządzenie Ministerstwa Przemysłu obejmuje dostarczenie pracownikom czystej wody do picia, a tam, gdzie brak odpowiedniej wody, ma być dostarczona woda, przegotowana należycie, ochłodzona lub inne napoje, jak lekka herbata, kawa, wywar mięty itp. W zarządzeniu nie pominięto również pracowników, zatrudnionych w wysokiej temperaturze, jak np. w hutach szkła, żelaza i stali, gdzie zamiast wody, ma być dostarczona woda gazowa, kawa itp. Zarządzenie to obowiązuje do natychmiastowego realizowania, aby jeszcze w obecnym okresie upałów letnich pracownicy mieli zabezpieczony napój podczas pracy.

PRZEMYSŁ WĘGLOWY.

W czerwcu wydobyto 3¹/₂ miliona ton węgla. W ciągu 22 dni (8 świąt) czerwca polski przemysł węglowy wykonał plan państwowy przekraczając go o 5,1%. Plan państwowy na miesiąc czerwiec przewidywał wydobyć 3.359.400 ton, wydobyto 3.530.396 ton. W okresie pierwszego półrocza 1946 r. wydobyto 21.607.597 ton. Cyfra ta stanie się wymowniejsza, gdy przypomnimy sobie, że w ciągu 9-ciu miesięcy 1945 r. wydobyto 20.168.642 ton, a w ciągu 2-go półrocza ubiegłego roku (od 1. VII. 45)

16.031.733 ton. W skali półrocznej więc wydobyte wykazuje wzrost o 34,78%, przeto więcej niż o $\frac{1}{3}$. Pierwsze miejsce pod względem przekroczenia planu państwowego zajęło zjednoczenie gliwickie, drugie — bytomskie, trzecie — dolnośląskie. Wszystkie zjednoczenia przekroczyły plan. Przeciętna dzienna wydajność przypadająca na jednego robotnika wynosiła 0,976 t.

Konferencja Pełnomocników Węglowych. W Biurze Organizacji Dostaw odbyła się miesięczna konferencja Pełnomocników Węglowych. Konferencje te mają na celu omówienie całokształtu spraw dostaw węgla. Zapotrzebowanie przemysłu na węgiel zaczyna się ustalać. W styczniu wynosiło ono 800 tys. t, w lutym 650 tys. t, w marcu 950 tys. t. Na tym poziomie zapotrzebowanie utrzymuje się w dalszym ciągu.

PRZEMYSŁ HUTNICZY

Produkcja hutnicza w maju osiągnęła następujące wyniki (w tonach):

Grupa materiałowa	Plan	Wykonanie	0/0	Produkcja w kwietniu
Koks	71 000	76 990	108	74 378
Surówka	53 800	63 955	118	64 656
Stal surowa	88 235	104 848	119	101 652
Wyroby walc., kute, przetw. i odl.	75 090	81 345	108	78 401

Produkcja Zjednoczenia Przemysłu Cynkowego w maju rb. wykazała w porównaniu z kwietniem wzrost w wydobywaniu rudy, w koncentraty cynku, kwasie siarkowym, cynku i blasze cynkowej.

ARTYKUŁY	Produkcja w kwietniu ton	Produkcja w maju ton	Procent wykonania planu
Ruda surowa	47 367	51 582	120,0
Piryt	2 056	1 802	117,8
Koncentraty cynku	9 055	9 510	121,1
Kwas siarkowy 100%	7 801	8 220	118,3
Siarka	530	405	101,4
Cynk	4 178	4 312	110,3
Blacha cynkowa	2 110	2 131	118,7
Ołów rafinowany	709	704	118,3
Kadm rafinowany	10,4	9,4	105,4

Zjednoczenie Kopali Rudy Żelaznej planowało produkcję 35.000 t rudy surowej i 16.200 ton rudy prażonej. Osiągnięto produkcję 35.484 t rudy surowej i 17.176 t rudy prażonej, zwiększając w porównaniu z miesiącem poprzednim produkcję rudy surowej o 4083 tony i rudy prażonej o 5701 ton. Prowadzone były nadal prace remontowe, jak odmulanie kopali itd.

Zaopatrzenie Hutnictwa Żelaznego. Dostawy złomu w maju wyniosły 38.037 ton przy planie 30.000 ton. Dostawy rud krajowych osiągnęły 21 tys. ton, rud szwedzkich 70.825 ton. Z zagranicy dostarczono hutom żelazostopów: 800 ton bauksytu węgierskiego i 426 ton fluorytu szwedzkiego. W maju rb. podpisano umowę na dostawę rud rosyjskich: 150 tys. ton z Krzywego Rogu, 3 tys.

ton rudy chromowej i 40 tys. ton rudy manganowej.

Zbyt produktów hutnictwa żelaznego w maju 1946 roku. Główne pozycje zbytu produktów hutnictwa żelaznego w maju przedstawiają się następująco:

	ton
Ministerstwo Komunikacji	9 350
Ministerstwo Żeglugi i Handlu Zagr.	771
Instytucje samorządowe	117
Zjedn. Przemysłu Odlewniczego	3 298
Zjedn. Przemysłu Taboru Kol.	10 183
Zjedn. Przemysłu Maszyn Rolniczych	1 304
Zjedn. Przemysłu Obrabiarkowego	1 346
Zjedn. Śrub i Nitów	2 936
Zjedn. Wyrobów z Blachy	1 915
Zjedn. Przemysłu Mebli Stalowych	349
Mostostal	430
C. Z. P. Węglowego	5 152
C. Z. P. Paliw Płynnych	1 159
„Spółem”	1 091
Eksport	6 454
Ogółem zbyt wyniósł	106 164

Zbyt cynku planowany był w maju na 1200 ton w kraju i 1500 ton na zagranicę. W rzeczywistości zbyt w kraju wyniósł 1344 tony, na eksport 1611 ton. Blachy cynkowej sprzedano w kraju 1457 ton, eksportowano 331 ton, ołowiu w kraju 496 ton, na eksport 1100 ton.

OBNIŻKA CEN KOMERCYJNYCH NA WYROBY HUTNICZE.

Od 1. VII. rb. obowiązuje obniżka cen wyrobów hutniczych, wprowadzona na podstawie decyzji Min. Przemysłu. Niżej podajemy porównanie obowiązujących poprzednio dopłat procentowych (komercyjnych) w stosunku do dopłat, które obowiązują od 1 lipca:

	komercyjne dopłaty procentowe	
	obow. poprzednio %	obow. od 1.7. br. %
surówka	100	30
żelazo	—	—
półwyroby, szyny	—	—
akcesoria, stal budowlana	—	—
żelazo uniwersalne	60	30
walcówka	60	30
bednarka g. ręco walcowana	60	30
bednarka zimno walcowana	150	80
blacha czarna — 5 mm i powyżej	60	30
blacha czarna — 3 mm i poniżej 5 mm	100	40
blacha czarna — pow. 0,75 mm do pon. 3 mm	100	50
blacha czarna — od 0,35 mm do 0,75 mm wym.	150	80
blacha czarna — od 0,35 mm do 0,75 mm niewymiarowa	135	50
blacha czarna — pon. 0,35 mm do 0,20 mm	125	50
blacha prądnicowa i przetwórcza	125	50
rury bez i ze szwem	25	15
blacha — zimno walcowana	20	20
wyroby gotowe	25	20

Jednocześnie ustalono jednolitą dla całego państwa stawkę z tytułu różnych kosztów przy dostawie od huty do franco skład, oraz jednolitą marżę zarobkową, co umożliwi wprowadzenie w całym kraju w najkrótszym czasie jednolitych cen na poszczególne wyroby hutnicze. Cen-

trala Żelaza i Stali oświadczyła jednocześnie, że w zakresie cen nastąpiła pełna stabilizacja na dłuższy okres czasu. Podane wyżej dopłaty komercyjne do cen urzędowych były i są przeznaczone na Fundusz Apropizacyjny.

Uruchomienie wielkiego pieca w Zakł. Starachowickich. D. 2 lipca rb. w zakładach Starachowickich uruchomiono wielki piec do wytapiania rudy żelaznej. Zaznaczyć należy, że Zakłady Starachowickie, które przed wojną należały do najbardziej nowoczesnych przedsiębiorstw, ucierpiały w toku tej wojny niezmiernie wiele. Wystarczy powiedzieć, że Niemcy wywieźli literalnie wszystkie obrabiarki i urządzenia zakładowe w liczbie ponad 4.500 wagonów, (15 tonowych) a tak samo i inne urządzenia zakładowe. Szybko jednak potrafiły się Zakłady Starachowickie dźwignąć z tego stanu. Już dzisiaj zatrudniają ponad 2.200 osób, produkują hamulce kolejowe, przyczepy samochodowe, szosowe i leśne, narzędzia pneumatyczne i kompresory. Poza tym wytwarza zakładowa stolarnia mechaniczna duże ilości pomocy szkolnej (tablice, ławki, biurka, szafy i itp.). Obecne uruchomienie wielkiego pieca stanowi dalszy poważny etap w odbudowie Zakł. Starachowickich.

Zapotrzebowanie hutnictwa. W zakresie zaopatrzenia hutnictwa uzyskano poprawę w dostawach drzewa, skóry i pasów. Poprawiają się również inne dostawy. Trudności przysparza dokonanie zakupów inwestycyjnych, dotyczących maszyn i urządzeń inwestycyjnych z zagranicy. Ta sprawa zależy od traktatów handlowych Polski z innymi krajami. W dziedzinie dostawy rud szwedzkich, będących podstawą surowcową wysokiej jakości, zachodziły trudności przeładunkowe w naszych portach. Hutnictwo potrzebuje miesięcznie wyładunku portowego 100 tys. ton rudy. Dzięki pomocy C. U. P. otrzymano dodatkowe urządzenia portowe, które poprawiają sytuację i na tym odcinku. Dopiero wtedy, gdy zostaną zagwarantowane w dostatecznej ilości rudy dla polskiego hutnictwa, będzie można prowadzić przez nasze porty tranzyt rud dla hut czeskich. W zakresie dostaw węgla należy podkreślić fakt, że trudności przysparza pogarszająca się jakość koksu. Koksoownie bowiem, podlegające C. Z. P. H. nie korzystają z tak dobrych gatunków węgla koksującego, jak koksoownie, podlegające Centralnemu Zarządowi Przemysłu Węglowego. Pożądanym natomiast byłoby, aby hutnictwo jako przemysł kluczowy otrzymywało koks pierwszej jakości, co ma wpływ na jego rentowność. W zakresie dostaw rudy ustało korzystanie z zapasów, które były przeznaczone na pokrywanie bieżących niedoborów, wywołanych mniejszymi, niż tego wymagała produkcja, dostawami. Obecnie zaczynają gromadzić się nadwyżki z dostaw, które powiększają zapasy. Zamówione w Związku Radzieckim rudy manganowe są wysokiej jakości i po korzystnej cenie. Natomiast zamówione w Rumunii rudy manganowe

we nie nadchodzą, toteż zachodzi potrzeba zawarcia ewent. dodatkowej umowy. Umowy na dostawę metali w ciągu 1946 roku obejmują ze Związku Radzieckiego 500 ton aluminium, 100 ton antymonu, 150 ton niklu, 30 ton miedzi fosforowej, a z Jugosławii 500 ton miedzi. W zakresie łożysk i płyt uszczelniających otrzymano z zagranicy dostawy łożysk kulowych szwedzkich, klingerytu angielskiego i azbestowych płyt radzieckich. Powiększenie produkcji powoduje powstawanie przejściowych wąskich przekrojów. Objaw ten zaobserwowano w dostawach kwasu siarkowego, na który zgłosił wzmożone zapotrzebowanie przemysł superfosfatu. Wystąpiło także zwiększone zapotrzebowanie na grafit, potrzebny dla odlewni. Podjęcie przez Narodowy Bank Polski bezpośredniego finansowania hutnictwa rozwija się pomyślnie, jak tego dowodzą pierwsze doświadczenia. Wystąpiło to szczególnie dodatnio w zakresie zapłaty zobowiązań importowych. Rozbudowa obrotu wekslowego postępuje naprzód.

PRZEMYSŁ PALIW PŁYNNYCH.

Wytwórczość i zbyt. Wydobywanie ropy naftowej w maju br. wyniosło w Polsce 9.975 ton, czyli o 699 ton więcej niż w miesiącu ubiegłym. Rafinerie krajowe przerobiły 9.940 ton ropy krajowej, tj. o 1.000 ton więcej aniżeli w kwietniu br. Ze wspomnianej ilości ropy oraz przeróbki 1.593 ton półproduktów, po domieszanu 366 ton benzolu i 207 ton gazoliny — otrzymano łącznie 11.222 ton produktów końcowych — wobec poprzedniego miesiąca zwyżkę o 1.084 ton, czyli 11%.

Wytwórczość produktów naftowych w rafineriach krajowych w maju br. przedstawiała się następująco:

benzyna motorowa	3.499 t
gazolina	207 t
benzol	336 t
nafta	1.360 t
olej gazowy	3.048 t
oleje lekkie	304 t
oleje smarowe	1.612 t
parafina	178 t
wazelina	50 t
asfalt	943 t
koks	103 t
półprodukty i pozostałości	1.593 t
produkty uboczne	83 t
smary	34 t

Dostawy importowe produktów naftowych w maju były znacznie mniejsze niż w miesiącach poprzednich. Na łączną sumę 16.306 ton składały się dostawy: ZSRR — 5.099 ton (benzyna lotnicza, nafta traktorowa i oleje), Rumunia — 864 ton oleju gazowego, Węgry — 3.826 ton ropy i nafty świetlnej, dostawy UNRRA — 6.517 ton nafty świetlnej. Poza tym Związek Radziecki na podstawie umowy wymiennej za wyeksportowane do Radzieckiej strefy okupacyjnej w Niemczech 600 ton benzolu dostarczył w tym miejscu 1.151 benzyny syntetycznej. Dokonane przez Centralę Produktów Naftowych sprzedaże wyniosły łącznie

33.672 ton, wzrosły w stosunku do mies. ub. o 456 ton.

Sprzedaż produktów naftowych w maju:

benzyny i miesz. b. b.	15.478 t
nafty	6.267 t
oleje gazowe i oleje lekkie	7.735 t
oleje smarowe	2.950 t
smary i wazelina	322 t
parafina	188 t
asfalt	673 t
inne produkty	42 t
gaz płynny	17 t

Głównymi odbiorcami produktów naftowych były: benzyny — instytucje państwowe (24%), nafty — rolnictwo (79%), olejów gazowych — rolnictwo (57%), olejów smarowych — przemysł (43%). W zużyciu ogólnym przoduje nadal rolnictwo (11.530 t — 34%) za którym dopiero postępuje przemysł (5.977 t. — 17%) z zużyciem o połowę od niego mniejszym. W spożyciu 5.977 ton produktów naftowych udział poszczególnych gałęzi przemysłu był następujący:

węglowy	16,30%
chemiczny	13,30%
spożywczy	12,70%
budowlany	10,60%
hutniczy	9,50%
włókienniczy	8,30%
metal. przetw.	8,10%
drzewny	5,10%
energetyczny	4,60%
elektrotechniczny	3,30%
monopole	2,70%
min. przetw.	1,80%
papierniczy	1,60%
skórzano-garb.	1,50%
poligraficzny	0,60%

Z porównania powyższych cyfr z identycznymi za mies. ub. wynika, że w miesiącu sprawozdawczym zaznaczył się wzrost spożycia (a zatem rozwój przedsiębiorstw) w przemyśle: budowlanym i włókienniczym, spadek zaś w energetycznym i mineralno-przetwórczym. Uzyskany ze sprzedaży paliw płynnych utarg — wyniósł łącznie 474.617.150. — zł.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY.

Uruchomienie nowych fabryk. Przemysł Chemiczny notuje wszędzie nowej produkcji: w Nowej Soli uruchomiono fabrykę kleju skórniego; Zakłady „Elektryczność” w Zabkowie wszczęły produkcję podchlorynu sodowego. Zdolność maksymalna produkcji wynosi 60 ton miesięcznie, wysokość produkcji uzależniona będzie od zapotrzebowania na ten artykuł.

PRZEMYSŁ CEMENTOWY.

Centralnemu Zarządowi Przem. Mater. Budowlanych w Warszawie podlega m. in. Zjednoczenie Fabryk Cementu z siedzibą w Sosnowcu. Zjednoczenie to posiada 12 czynnych cementowni. Największe możliwości produkcyjne ma cementownia „Grodziec”, posiadająca 5 pieców. Po uruchomieniu nowego kamieniołomu w Rogoźniku i przeprowadzeniu koniecznych inwestycji na sumę ok. 15 milionów zł, roczna zdolność produkcyjna zakładu wyniesie 376.200 ton klinkru. Również cementownia „Szczakowa” po zainwestowaniu 36 mil. zł

uzyska w r. produkcję 285.000 ton klinkru. Ogółem Zjedn. Fabryk Cementu powinno włożyć w remonty główne i inwestycje ponad 150 mil. zł obiegowych — wtedy w r. osiągniemy przewidzianą produkcję.

Jak dotychczas CZIP Materiałów Budowlanych nie otrzymywała kredytów, wystarczających dla przeprowadzenia inwestycji. W związku z tym nie zdołano jeszcze uruchomić wielu zakładów na Ziemiach Odzyskanych: Opole-Port, Nowa Wieś, Silesia, Wróblin i Szczecin i in. Zjedn. Fabryk Cementu zatrudnia ok. 8 tys. pracowników, w tym 650—700 umysłowych. Odczuwa się duży brak fachowców przy produkcji cementu; w związku z tym otwarte będzie w Sosnowcu liceum cementowe, w którym nauka rozpocznie się już we wrześniu br. Zjednoczenie pokrywa swe zapotrzebowanie na surowce (wapien, kamień gipsowy, węgiel) dostawami krajowymi. Produkcja zakładów cementowych wzrasta nieustannie: w styczniu wyprodukowano 49.594 ton cementu, w lutym 53.159 t. w marcu — 88.920 ton, w kwietniu — 92.338 t. W maju wyprodukowano 114.498 t. klinkru, w czerwcu zaś — 121.345 t. klinkru.

Na 1946 r. przewiduje się wyrób 1.464.200 t cementu, 72 tys. szt. płyt budowlanych „Suprema” (cem. Szczakowa) i 144 tys. szt. płyt azbestowocementowych „Eternit” (cem. Górka). W roku 1947 Zjednoczenie po otrzymaniu dalszych kredytów wyprodukuje 2 mil. ton cementu, w roku 1948 — 2,5 mil. ton, a w r. 1949 ponad 3 mil. ton cementu. Poza pokryciem zapotrzebowania wewnętrznego Zjednoczenie eksportuje cement do Związku Radzieckiego, Anglii i Szwecji, np. w okresie od 11-VI do 20-VI br. wysłano do ZSRR — 19 tys. ton cementu, do Anglii 4 tys. ton i do Szwecji ponad 1 tys. ton.

PRZEMYSŁ PAPIERNICZY.

Nowe Zjednoczenie W Łodzi utworzono zgodnie z zarządzeniem Min. Przemysłu Zjednoczenie Przemysłu Materiałów Piśmiennych i Biurowych. Zjednoczenie obejmować będzie zakłady, znajdujące się pod zarządem państwowym, oraz te zakłady prywatne, które w myśl ustawy o nacjonalizacji przemysłu podlegają upaństwowieniu. Zadaniem Zjednoczenia jest zaopatrywanie Urzędów Państwowych, Szkół, Instytucji Komunalnych oraz wolnego rynku w materiały piśmienne i biurowe.

PRZEMYSŁ CUKROWNICZY

Plany cukrownictwa na kampanię 1946/47. Na kampanię 1946/47 przewidywano pod uprawę buraka cukrowego 170 tys. ha, a obecnie można podać, że zakontraktowano 183 tys. ha, osiągając w ten sposób 108% planu. Cyfra ta nie jest zupełnie ścisła, bowiem z jednej strony wiele kontraktów nie jest jeszcze objętych statystyką, a z drugiej — w poszczególnych cukrowniach następują przesunięcia odnośnie kontraktów, lub zmniejsza się nieco obszar plantacyjny ze względu na brak wschodów i

późniejsze trudności przy powtórnych siewach; w żadnym wypadku jednak liczba 183 tys. ha nie ulegnie zmniejszeniu. W porównaniu z kampanią r. ub. (117.138 ha) kampania bieżąca roku daje o 56% więcej terenów pod uprawę buraka cukrowego. W roku ubiegłym zebrano 13.153.761 kwintali buraków, czyli średnio 125 q z 1 ha. W obecnej kampanii cukrowniczej, licząc się z realnymi możliwościami plantatorskimi, kontrakty zawiera się ostrożnie: średnio 135 q na 1 ha, przez co zbiór buraków będzie się wyrażał cyfrą 23.980.000 q. Obecny rok uważa się za suchy i niekorzystny dla uprawy buraka cukrowego (szczególnie dotknęło to woj. gdańskie i obszar Kutna); warunki atmosferyczne mogą się jednak zmienić i wtedy można być pewnym osiągnięcia i przekroczenia planu. Na najbliższą kampanię uruchamia się kilka cukrowni: i tak w okręgu Toruń — cukrownię Unisław, w okręgu gdańskim — Pelplin, a na Ziemiach Odzyskanych: w okręgu poznańskim — Góra i Wschowa; w okręgu gdańskim Malbork, Stare Pole - Gumieniec; na Śląsku Opolskim — Baworów, Wroblin, Strzelin i Ziemlice; na Śląsku Dolnym — Jawor, Pastuchów, Pietrzykowice, Pustków i Sulkowice. W bieżącym roku pokryto w zupełności zapotrzebowanie na nasiona, mimo wzrostu obszaru plantacji. Produkcją i dostawą nasion do cukrowni zajmuje się Zrzeszenie Polskich Hodowców Buraka Cukrowego; ponadto nasion dostarczają Państwowe Zakłady Hodowli Roślin oraz Polska Spółdzielnia Nasienna w Poznaniu. W bieżącym roku firmy te dostarczyły cukrowniom ogółem 24.810 q nasion. Remanenty w cukrowniach wynosiły 18 tys. q, a więc ogółem do dyspozycji cukrownictwo miało 42.810 kwintali nasion. Według planu z cyfry tej na zasiewy buraka miało pójść około 35 tys. kwintali a ponadto na przesiewy zużyto pewne nieznaczne ilości. Produkcja nasion w bieżącym roku przypuszczalnie osiągnie 35.000—40.000 kwintali, czyli w rezultacie do dyspozycji cukrownictwa na przyszły zasiew (1947 r) wraz z remanentem będzie około 40.000 kwintali nasion, gdy wg. planu 3-letniego obszar plantacji buraka cukrowego w przyszłym roku ma osiągnąć 250.000 ha, na co potrzeba ok. 50 tys. kwintali nasion; w rezultacie więc nasze zapotrzebowanie na nasiona w roku 1947 musi być uzupełnione przez dostawy z zagranicy w ilości ok. 15 tys. kwintali. Sprawa b. ważną przy uprawie buraka cukrowego jest odpowiednia ilość nawozów sztucznych. Mimo dużych osiągnięć w tej dziedzinie krajowe fabryki nie są jeszcze w stanie pokryć zapotrzebowania wewnętrznego. Najwięcej pomocy udzielił nam tu ZSRR, przydzielając ze swej strefy okupacyjnej w Niemczech sól potasową. Jest to jedyne źródło dostarczające nam tego, najbardziej nam potrzebnego, na wozu sztucznego. Poza tym niewielkie ilości saletry otrzymaliśmy z transportów UNRRA.

PRZEMYSŁ DRZEWNY.

Nowa produkcja. W Geninie na Dolnym Śląsku uruchomiono fabrykę płyt spłasnionych miękkich (z odpadków drzewnych, wiórów i trocin), używanych jako doskonały materiał izolacyjny, przewyższający wartością płyty korkowe. Produkcja wynosi obecnie 300 m kw. płyt na dobę.

PRZEMYSŁ SKÓRZANY.

Rozbudowa fabryk. Prace nad odbudową oddziału robót wstępnych tzw. warsztatu mokrego w fabryce garbarskiej „Fortuna“ w Krakowie postępują szybko naprzód, przyczem prace budowlane nie powodują przerw w bieżącej produkcji fabryki. Uruchamia się nieczynną dotychczas fabrykę garbarską „Sola“ w Oświęcimiu. Szkody poczynione w niej przez okupantów usuwa specjalny zespół fachowców zorganizowany z pracowników innych fabryk Zjednoczenia. Po uruchomieniu zakładu będą w nim wykonywane próbnie garbunki skór garbnikami żelazowymi. W próbie tej chodzi o częściowe przestawienie garbunku skór na garbunki zastępcze wobec braku garbników roślinnych.

PRZEMYSŁ WIKLINIARSKI

Przemysł wikliniarski był przed wojną w Polsce szeroko rozbudowany. Świadczy o tym choćby fakt, że przed wojną wartość eksportu wikliny, obręczy i koszyków łącznie sięgały sumy 6.000.000 zł. Poza tym zaznaczyć należy, że Polska obecnie posiada największe w Europie obszary plantacyjne, których powierzchnia z Ziemią Odzyskanymi wynosi ok. 3.100 ha. W obecnych warunkach łącznym prawie dostawcą wikliny jest okręg wielkopolski, a w szczególności powiaty nowotomyski, międzychodzki i przyległe. Plantacje wikliny zaniedbane były w czasie okupacji niemieckiej, a i obecnie nie są jeszcze odpowiednio eksploatowane, wskutek braku odpowiednio wykwalifikowanych plantatorów i przetwórców, trudności kredytowych, trudności zbytu itd. Centralną komórką reprezentującą całość interesów produkcji i przetwórstwa wikliniarskiego jest Ogólnopolski Związek Zrzeszeń Wikliniarsko-Koszykarskich z siedzibą w Krakowie. Ostatnio w Krakowie odbył się Zjazd, który zgromadził przedstawicieli zainteresowanych ministerstw, samorządów gospodarczych, spółdzielni, plantatorów oraz przetwórców wikliny, wytwórców obręczy i wyrobów koszykarskich z całej Polski. Zjazd dał możność zebraniom zapoznania się z całokształtem sytuacji w przemyśle wikliniarskim, zarówno na odcinku produkcji i przetwórstwa wikliny, jak i możliwości zbytu. Wysłunęto też szereg kwestii, które mogłyby wyprowadzić przemysł wikliniarski z trudności, w jakich się obecnie znajduje. Przede wszystkim chodzi o zapewnienie opłacalności eksportu, a co za tym idzie i opłacalności produkcji wikliny, co jest możliwe, jeśli się weźmie pod uwagę, że w okresie powojennym dokonano już transakcji eksportowej do Szwecji, a

dalsze są w przygotowaniu. Drugim punktem byłoby uruchomienie odpowiednich kredytów dla przetwórców, trzecim wreszcie — zorganizowanie akcji instruktorskiej wśród drobnych rolników.

Produkcja przemysłowa Ziemi Odzyskanych. Odbudowa przemysłu na Ziemiach Odzyskanych postępuje stale naprzód i stale wzrasta rola, jaką odgrywają one w bilansie ekonomicznym Polski. Poniżej podajemy dane, dotyczące wartości produkcji, stanu zatrudnienia i zapotrzebowania pracowników na Z. O. w miesiącu kwietniu 1946 r. Statystyka opracowana jest na podstawie sprawozdań tygodniowych, co powodować może jednak pewne nieścisłości:

PRZEMYSŁY	Zakłady czynne	Wartość produkcji *)	Ogólny stan zatrudnienia	Zapotrzebowanie pracowników
Chemiczny . . .	35	3 889 354	4 836	2 473
Cukrowniczy . .	5	1 345 000 ¹⁾	5 855	6 503
Drzewny . . .	61	888 147	3 148	999
Elektrotechniczny . . .	5	— ²⁾	650	—
Energetyczny . .	77	28 475 300	8 691	2 049
Hutniczy . . .	24	6 644 603	11 082	3 753
Mater. Budowlanych . .	64	4 587 315	10 962	3 689
Metalowy . . .	74	4 159 154 ³⁾	9 541	—
Papierniczy . . .	36	18 520 810	4 516	1 445
Skórzany . . .	44	10 169 221	1 866	1 017
Węglowy . . .	78	122 968 010	77 531	7 904
Włókienniczy . .	177	38 417 533	33 943	9 681

Uwaga: *) ogólna wartość produkcji z wyjątkiem CZP Włókienniczego i Papierniczego podana w złotych z 1939 r.

¹⁾ CZP Cukrowniczego — wartość produkcji dotyczy tylko cukrowni Świdnica.

²⁾ CZP Elektrotechn. — dane w/g sprawozdań Delegata Min. Przem. na Śląsk Dolny.

³⁾ CZP Metalowego — dane dla 49 zakładów.

Porównanie cyfr tego zestawienia z odpowiednim zestawieniem z marca wykazuje wzrost zarówno ilości czynnych zakładów, jak stanu zatrudnienia i wartości produkcji. W ciągu miesiąca wzrosła o 57 liczba czynnych zakładów na Z. O., z tego najwięcej, bo 29 zakładów uruchomiono w przemyśle materiałów budowlanych, w przemyśle włókienniczym — 11, w przemyśle węglowym — 7, metalowym — 3, papierniczym — 2, w chemicznym — 1, drzewnym — 4 zakłady. Ogółem na dzień 1 maja br. czynnych było 67 zakładów przemysłu państwowego. W związku z uruchomieniem nowych zakładów wzrósł również i stan zatrudnienia. Z ogólnej liczby zatrudnionych w marcu 162.664 pracowników podniósł się do 172.616 pracowników, a więc o 10.000 ludzi, zmniejszyło zaś zapotrzebowanie z 50.692 ludzi w marcu do 39.513 pracowników w kwietniu br. Wartość produkcji w kwietniu przewyższyła znacznie wartość wyprodukowanych artykułów w marcu br. Najwydatniejszy wzrost zaznaczył się w przemyśle włókienniczym — przeszło 6 mil. zł wartości przedwojennej, w przemyśle materiałów budowlanych — ok. 3 mil. zł zwyżki i w skórzanym — 2,5 mil. zł.

EKSPORT — IMPORT.

Eksport wyrobów odlewniczych do krajów skandynawskich. Z objazdu po Szwecji, Norwegii i Danii powróciła delegacja Centrali Odlewów, której zadaniem było zorganizowania eksportu wyrobów odlewniczych z Polski do krajów skandynawskich. Delegaci nasi stwierdzili, że i dziś w krajach skandynawskich istnieje nadal duża chłonność na artykuły sanitarne i kanalizacyjne. W związku z tym zamierza Szwecja jeszcze w r.b. zakupić w Polsce 6.000 ton rur zlewowych i kształtek oraz 3.000 sztuk wanien — za ogólną sumę 3.060.000 koron szwedzkich, na poczet czego Szwecja już zakupiła u naszych delegatów 300 ton rur kanałowych za 126.000 koron szw. — W Norwegii sprzedali delegaci nasi 200 ton rur zlewowych i 8.500 sztuk zlewów, przy czym Norwegia ma jeszcze w tym roku od nas zakupić 5.000 ton rur zlewowych, 2.000 szt. wanien oraz 15.000 szt. zlewów — za cenę 3.040.000 koron szw. — Dania pragnie jeszcze w tym roku zakupić od nas 3.000 ton rur zlewowych, 750 ton kształtek, 2.000 szt. wanien i 6.000 szt. zlewów na sumę 1.966.000 koron duńskich. Z powyższego wynika, że możemy się stać poważnym eksporterem na rynkach skandynawskich, gdzie towary nasze mają z dawną dobrą markę. Wymagać to jednak będzie wzmożenia produkcji naszych fabryk odlewniczych ze specjalnym uwzględnieniem wymagań eksportowych. Kraje skandynawskie poszukują bowiem wyrobów tylko najprzedniejszej jakości, odpowiadających ściśle określonym technicznym warunkom odbioru. Mamy na tamtejszym rynku poważną konkurencję w wyrobach belgijskich, holenderskich, angielskich a nawet czeskich. Czesi, rozporządzający silnie rozwiniętym przemysłem odlewniczym, mając ponadto, wobec zawarcia z Polską umowy tranzytowej, ułatwiony dostęp do krajów północnych, stają się obecnie bardzo poważnym dostawcą na rynku skandynawskim. Nakoniec jedna uwaga. Wszystkie firmy zagraniczne, z którymi nasi delegaci stykali się, stwierdzają zgodnie, że trudno jest prowadzić z Polską stosunki handlowe, ponieważ listy, wysyłane do Polski i otrzymana stamtąd korespondencja idzie co najmniej kilka tygodni. Nawet i depesze przychodzą z dwutygodniowym opóźnieniem. W tej kwestii zwrócili się nasi delegaci do polskich placówek dyplomatycznych w Kopenhadze, Oslo i Sztokholmie z propozycją, by placówki te przyjmowały listy naszych przedstawicieli handlowych do wysyłki drogą dyplomatyczną. Na przyszłość podobne fakty opóźnień korespondencji w sprawach dla polskiego życia gospodarczego pierwszorzędnych, nie mogą się powtarzać, i odpowiednie nasze czynniki powinny tej anomalii skutecznie zapobiec. Wymienieni delegaci, chcąc wyzyskać podróż jak najwszechstronnie, nawiązali kontakt z skandynawskimi fabrykami chemicznymi, celem sprowadzania do kraju różnych niezbędnych nam chemikaliów, których brak obecnie utrudnia nam

produkcję naczyń i odlewów emaliowanych.

Dla Przemysłu Energetycznego. Rokowania handlowe polsko-francuskie mają przede wszystkim na celu sfinalizowanie dużego zamówienia ze strony Polski na kotły, turbogeneratory, turbozespoły wodne, transformatory oraz aparatury do linii wysokiego napięcia dla Centralnego Zarządu Przemysłu Energetycznego. Całość zamówienia, wynosząca w przybliżeniu wartość około 4 miliardów fr. (34 milionów dolarów), wykonana być miała partiami w okresie 1938—1950 r. Zamówienie płatne byłoby ratami, przy czym wykonanie jego uzależniono od udzielenia przemysłowi francuskiemu przez jego rząd znacznego kredytu finansowego oraz od przydzielenia temuż przemysłowi odpowiedniej ilości surowców i półfabrykatów (łącznie około 35.300 ton żelaznych i 1.650 ton nieżelaznych.) Trudności istnieją przy ustaleniu sprawy spłaty kredytu, gdyż rząd francuski nie podejmuje się udzielić przemysłowi daleko idących gwarancji finansowych, a to wobec ograniczenia dla Francji kredytu ze strony St. Zjednoczonych. Istnieje więc koncepcja spłacenia tego kredytu przez Polskę dodatkowymi dostawami węgla, poczynając od r. 1947/48. Dostawa poprzez i umożliwi zainstalowanie aparatury dla następujących linii: a) Śląsk — Łódź — Warszawa, b) Rzeszów — Stalowa Wola — Lublin, c) Poznań — Gniezno — Bydgoszcz — Gdynia oraz d) Mościce — Rzeszów.

KOMUNIKACJA.

Warszawa—Paryż—Warszawa. W wyniku ostatniej międzynarodowej konferencji w sprawie rozkładu jazdy ekspresów europejskich uruchamia się bezpośrednią komunikację Warszawa—Paryż i Warszawa—Praga. Z Warszawy do Paryża kursuje wagon specjalny I i II kl. pośpiesznym pociągiem praskim. Odjazd z Warszawy o g. 23.30 we wtorki, czwartki i soboty (w pozostałe dni tygodnia wagon kursuje w relacji Warszawa—Praga), przyjazd do Paryża czwartego dnia w piątki, niedziele i wtorki. Odjazd z Paryża o godz. 21.15 w poniedziałki, środy i piątki, przyjazd do Warszawy czwartego dnia we czwartki, soboty i poniedziałki o godz. 7.58.

Warszawa—Sztokholm. Nowozakupiony samolot szwedzkich linii lotniczych ABA, typu Douglas DC-4 „Skymaster“, dokonał pierwszego lotu z pasażerami na trasie Sztokholm—Warszawa. Na pokładzie przybyło 18 pasażerów i 8 osób załogi. Lot był kontrolowany przez inż. z ramienia Tow. A. B. Aerotransport. Loty na tej trasie odbywać się będą raz w tygodniu w obydwie strony.

Pospieszne przesyłki drobnicy. Min. Komunikacji wprowadziło pociągi towarowe, pospieszne, przeznaczone dla transportu przesyłek ekspresowych i pospiesznych przesyłek drobnicy. Pociągi te są ważnym czynnikiem w dziedzinie uspra-

wnienia wymiany towarowej na terenie kraju.

Podwyżka cen biletów. Przejazdy osobowe na trasie ponad 50 km zdrożały od 1 lipca o 10—60 procent, w zależności od odległości. Zreformowano również korzystanie z wagonów służbowych. Uniemożliwiono korzystanie z przejazdów w przedziałach służbowych osób postronnych oraz ustalono przydział miejsc dla pracowników Min. Komunikacji i pracowników innych ministerstw i władz.

GOSPODARKA KOMUNALNA

Preleminarz budżetowy Warszawy od 1. IV. do 31. XII. 1946 r. Budżet Warszawy w pierwszym półroczu 45/46 r. wynosił 276 milionów złotych, w drugim 434 miliony zł. Nowy preleminarz 9-miesięczny zamyka się kwotą 808 milionów zł. W stosunku do ostatniego budżetu przedwojennego (110 milionów zł) aktualny preleminarz, biorąc pod uwagę niepełny okres roczny, wykazuje mniej więcej wzrost dziesięciokrotny. W strukturze budżetu ubiegłego okresu, jak i zgłoszonego preleminarza w stosunku do ostatniego budżetu przedwojennego zaszły zasadnicze zmiany. Budżet z 1939 r. zawiera 24% wydatków na Opiekę i Zdrowie, 12% wydatków na Oświatę i Kulturę, 64% stanowiły pozostałe wydatki Zarządu Administracyjnego Warszawy. W budżecie 1945—46 Opieka i Zdrowie Publiczne stanowiły 43,7% wydatków, Oświata i Kultura 12%. Pozostałe wydatki administracyjne 44,3%. Dochody własne zapreliminowane na 303 milionów zł, co stanowi 37,5% budżetu. W stosunku do budżetu drugiej połowy roku budżetowego 45/46, w którym dochody własne wynosiły 25%, — jest to niewątpliwie postępek. Następnym źródłem dochodów są celowe dotacje Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Oświaty, przewidziane do 157 milionów. Na pokrycie niedoborów wykazano w preleminarzu 332,8 miliona złotych, jako dotacje ze Skarbu Państwa. Do kwietnia br. miasto otrzymało z Ministerstwa Administracji Publicznej 344 miliony zł, a więc około 28 milionów złotych miesięcznie. Od kwietnia dotacje zmalały do 15 milionów miesięcznie, co w przeliczeniu wyniosłoby w ciągu 9 miesięcy 135 milionów złotych.

Połączenie Gdańska, Gdyni i Sopotu. Połączenie tych trzech miast w jedną całość administracyjną zapoczątkowano konferencją, jaka odbyła się w listopadzie ub. roku. Odpowiednie postanowienie wydał gdański urząd wojewódzki 11 lutego r.b. 9 lipca na posiedzeniu Miejskiej Rady Narodowej w Gdańsku powzięto uchwałę, której mocą Gdańsk, Gdynia i Sopot stanowiąc będą jeden organizm samorządowo-administracyjny. Zamiast przedwojennej konkurencji między obu portami zacieśniona będzie współpraca. Gdańsk, mający zniszczone dzielnice mieszkalne i Gdynia, której port ucierpiał bardziej niż w Gdańsku, będą wydzielone jako miasto wojewódzkie,

którego wydział odbudowy będzie podlegał bezpośrednio Ministerstwu Odbudowy. Te wszystkie czynniki wpłyną na zagadnienie gospodarki komunalnej w sensie pozytywnym.

WYSTAWY GOSPODARCZE.

Ogólnopolska wystawa w Gliwicach. Dowiadujemy się, iż projektowaną na sierpień rb. wystawę gospodarczą Śląska Opolskiego przekształcono na wystawę ogólno-krajową. Wystawa ta ma być otwarta w drugiej połowie października rb.

Na Wybrzeżu Komitet Organizacyjny Międzynarodowych Targów Gdańskich urzęduje od 25 do 30 sierpnia br. „Wystawę Dorobku Gospodarczego Wybrzeża”. Największy nacisk położony będzie na przedstawienie osiągnięć na terenie portów, które pozwoliły nam na nawiązanie stosunków gospodarczych i kulturalnych z całym światem. Wiele miejsc poświęca się również naszym stocznicom, dzięki którym poglądy Anglików, Amerykanów i Szwedów na naszą gospodarkę uległy rewolucyjnym zmianom. Przemysł okrętowy jest bardzo skomplikowany i wymaga prócz specjalnych sił fachowych, odpowiednich surowców i wyrobów pomocniczych. Wystawa pokaże w całej wyrazistości poszczególne etapy budowy statków i prace podjęte przez cały nasz przemysł, celem dostarczenia materiałów pomocniczych dla stoczni. Przemysłem typowym dla naszego Wybrzeża jest przemysł konserwowy. Tu Państwowe Zjednoczenie Przemysłu Konserwowego przygotowuje „niespodziankę” dla zwiedzających Wystawę. Będą nią próbki wyrobów, które zasłynęły w całej Polsce.

NOWE WYNALAZKI.

Urząd Patentowy udzielił patentów na nowe wynalazki następującym osobom: 1. Walenty Dominik (Warszawa) i Wspólnota Interesów Górniczo-Hutniczych Sp. A. (Katowice) — Sposób wytwarzania brykietów koksowych. 2. Piotr Pruski (Kraków) — Sposób otrzymywania steżonych roztworów wodnych witaminy H. 3. Karol Bryjak (Kraków) — Kocioł do centralnego ogrzewania. 4. Paweł Lebek (Katowice) — Sposób zabezpieczania murów od wilgoci. 5. Władysław Detko (Kraków) — Sposób łączenia gotowych elementów konstrukcyjnych betonowych lub żelbetonowych oraz wkładka, służąca do wykonywania tego sposobu. 6. Piotr Bromblik (Wolbrom) — Wąż parcianny do przewodzenia wody dla celów pożarniczych. 7. Michał Dragosz (Kraków) — Koło łopatkowe do poruszenia pojazdów wodnych. 8. Adolf Szwaidler (Kraków) — Ręczne krosno tkackie z bidłem członkowym. 9. Stanisław Jaroszkiewicz (Wrocław) — Klucz do nakrętek. 10. Inż. Zygmunt Wusatowski (Gliwice) — Urządzenie do walcowania płynnego metalu. 11. Jan Strak (Kraków) — Szyna kolejowa składana. 12. Witold Starkiewicz (Warszawa) — Stereoskop. 13. Józef Beck (War-

szawa) — Wieczne pióro z wymiennym zbiornikiem z atramentem. 14. Antoni Weryho-Darowski (Myszków) — Polewa do przedmiotów szamotowych i ceramicznych. 15. Albin Ziałkowski (Milanówek) i Jerzy Rundo (Warszawa) — Sposób wyrobu sztucznego miodu.

RÓŻNE.

Rada Narodowego Banku Polskiego. Wkrótce ma być powołana Rada Narodowego Banku Polskiego. Rada zajmie się najpierw m. in. przestudiowaniem bilansu Banku i zdecydować, kiedy bilans ten będzie ogłoszony.

Rewindykacja zrabowanego mienia polskiego. Biuro Rewindykacji i Odszkodowań Wojennych odnalazło w amerykańskiej strefie okupacyjnej w Austrii, na terenie zakładów azotowych w Linzu 90 wagonów brakujących części maszyn, należących do fabryki związków azotowych „Mościce”. Między odnalezionymi rzeczami znajdują się części turbin parowych, generatory, przetwornia prądu, itp. Wartość odnalezionych przedmiotów wynosi ok. 20 mil. zł przedwojennych. Ponadto w strefie okupacyjnej francuskiej w Austrii odnaleziono drogie instrumenty precyzyjne i maszyny w liczbie 22, — własność Obserwatorium Astronomicznego poznańskiego, urządzenia fabryki broni w Radomiu, 23 wagony maszyn, należących do fabryki „Kryształ” w Krakowie (wytw. ciukierków i czekolady), cały szereg maszyn m. in. 28 motorów elektrycznych, 380 liczników i 150 skrzyń z materiałami, należącymi do firmy Jerzy Szwalbe w Bielsku oraz urządzenia fabryki Szulc (fabryka kartonów).

Należności finansowe repatriantów pozostawione za granicą. W związku z zastosowaniem restrykcji dewizowych repatrianci przybyli z różnych krajów nie mogli niejednokrotnie uregulować swych spraw finansowych. Nie otrzymali oni zwrotu wkładów ulokowanych w zagranicznych instytucjach kredytowych, lub też nie otrzymali papierów wartościowych i innych walorów zdeponowanych za granicą. Min. Skarbu, dążąc do ochrony interesów obywateli państwa zarządziło obecnie rejestrację wszystkich powyższych lub podobnych faktów i wzywa zainteresowanych do złożenia zgłoszeń w oddziałach Narodowego Banku Polskiego do dnia 31 grudnia br.

Procenty od zaległości w podatkach państwowych. Od 1 lipca obowiązuje nowy dekret o zobowiązaniach podatkowych. Należności podatkowe mogą być odraczane lub rozkładane na raty, od zaległości jednak pobiera się podatek za zwłokę i to w następującej wysokości: do 14 dni 1 procent, do jednego miesiąca 2 proc., do 3 miesięcy 6 proc., do 5 miesięcy 10 procent, a przy zwłoce lub ratach dłuższych niż 5 miesięcy — 20 procent kwoty zaległej odroczonej lub

rozterminowanej. Równocześnie z dekretem o zobowiązaniach podatkowych ukazał się w „Dzienniku Ustaw” dekret o postępowaniu podatkowym.

Państwowa Centrala Handlowa. Powołana do życia przed rokiem Państwowa Centrala Handlowa może się poszczycić poważnym sukcesem. Oto w ciągu stosunkowo krótkiego czasu osiągnęła ona już obrót miliard złotych. Ze sprzedaży w miesiącu maju osiągnięto przeszło 480 milionów co w stosunku do miesiąca ubiegłego stanowi wzrost o 50%. Dyrekcja tej instytucji zapowiada poza tym, że w ciągu najbliższego kwartału spodziewane jest osiągnięcie drugiego miliarda obrotu. Osiągnięcie tak poważnej cyfry obrotu w okresie organizacji w artykułach przemysłowych i spożywczych, dostarczanych do handlu prywatnego, świadczy o znacznym ożywieniu handlu prywatnego, którego głównym dostawcą hurtowym ma być Państwowa Centrala Handlowa. Państwowa Centrala Handlowa jest przez swą sieć już zorganizowanych 100 placówek poważnym czynnikiem interwencyjnym w rękach Rządu.

Rada Gospodarcza Ziemi Lubuskiej w Gorzowie. Z inicjatywy Izby Przem. Handl. w Poznaniu powołano Radę Gospodarczą Ziemi Lubuskiej. Jest to instytucja współpracy Samorządu Gospodarczego, władz państwowych, samorządu terytorialnego oraz zainteresowanych instytucji i zrzeszeń. Zadania jej streszczają się w gromadzeniu wszelkich materiałów, mających znaczenie dla spraw gospodarczych Ziemi Lubuskiej, opracowywaniu sprawozdań z objawu działalności wszystkich dziedzin życia gospodarczego, występowaniu z wnioskami, dot. osiedlenia i zagospodarowania Ziemi Lubuskiej, propagowaniu w tym kierunku i prowadzeniu akcji oświatowej. Na zebraniu organizacyjnym członków Rady powzięto szereg rezolucji, zmierzających do ożywienia życia gospodarczego na Ziemi Lubuskiej przez celową akcję osiedleńczą, ugruntowanie położenia prawnego wszystkich przedsiębiorstw niepaństwowych, ugruntowanie i pogłębienie ulg podatkowych, wydanie rozszerzenie dotychczasowych źródeł kredytowych, prowadzenie akcji oświatowej, celem zaznajomienia osiedlających się z warunkami w terenie, uruchomienie nieczynnych zakładów przemysłowych, uregulowanie sprawy tytułów własności, upraszczanie procedury administracyjnej, usprawnienie żeglugi i komunikacji, odbudowę gospodarstw rolnych, modyfikację zakazu wywozu itd. Biuro Rady Gospodarczej skodyfikuje poruszone zagadnienia i zwróci się do właściwych władz i instytucji z odpowiednimi memoriałami. Posiedzenia Rady Gospodarczej odbywać się będą w odstępach miesięcznych w zasadzie w Gorzowie, jednakże przewidziane jest urządzenie posiedzeń w każdym mieście powiatowym Ziemi Lubuskiej.

APROWIZACJA

FUNDUSZ APROWIZACYJNY.

Fundusz Apropowizacyjny ma zadanie uzupełniania aprowizacji kartkowej świata pracy i w tym celu dokonywa zakupów żywności na wolnym rynku na uzupełnienie niedoborów kartkowych oraz na tworzenie niezbędnych zasobów towarowych. W maju Fundusz Apropowizacyjny udzielił dotacji na uzupełnienie aprowizacji kartkowej na sumę przeszło 980 milionów złotych, z czego 48% gotówką, a 52% artykułami spożywczymi. Dotacje otrzymały: 1) Zjednoczone Centrale Apropowizacyjne (górnicy, hutnicy i Komunikacja) zł 528.484.941.—, przemysł włókienniczy zł 143.466.012.—, przemysł metalowy zł 32.524.981.—, przemysł chemiczny zł 20.762.888.—, 6) przemysł zbrojeniowy zł 13.000.000.—, 7) materiały budowlane zł 12.348.211.—, 8) papierniczy zł 9.000.000.—, 9) Min. Zdrowia zł 52.208.775, 10) Min. Oświaty zł 24.471.709.— i różni 32.688.— zł. Najpoważniejszą pozycją w zakupach Funduszu Apropowizacyjnego stanowi mięso i tłuszcz zwierzęcy, którego zakupiono w maju za sumę przeszło 500 milionów złotych. W związku z pomyślnymi połowami ryb morskich dokonano poza tym próbnego zakupu 11.420 kg filetów z dorszy wartości zł 742.200.—, które skierowano do Łodzi. Zboża zakupiono w tym okresie przeszło 4.000 ton i udzielono zezwoleń na zakup dalszych 22.300 ton ziemiopłodów na wolnym rynku. W związku jednak ze spodziewaną obniżką cen na ziemiopłody, na skutek importu większych partii zboża z ZSSR i wprowadzenia wolnego handlu ziemiopłodami, d. 17 maja rb. Fundusz Apropowizacyjny wstrzymał dalsze zakupy zboża. Na zakup ziemniaków przez własny aparat zakupów przemysłów i instytucji, objętych działalnością Funduszu Apropowizacyjnego, wypłacano w maju 95 milionów zł i Sztabowi Zaopatrzenia Śląska 15 milionów zł. Poza tym otwarto dla szeregu dużych miast znaczne kredyty na ten cel. Techniczną stronę zakupu ziemniaków Biura Funduszu Apropowizacyjnego zleciło przeważnie aparatowi spółdzielczemu. Wobec zniesienia świadczeń rzeczowych, od 1 sierpnia należy się spodziewać w następnym roku gospodarczym poważnego rozszerzenia działalności Funduszu Apropowizacyjnego.

KONTROLA APROWIZACJI I HANDLU.

Jak wynika ze sprawozdania Departamentu Kontroli Ministerstwa Apropowizacji i Handlu za miesiąc ubiegły, wykonano ogółem 5.571 kontroli, które objęły niemal wszystkie ośrodki powiatowe i wojewódzkie kraju. Przede

wszystkim zwrócono uwagę na akcję wykonywania uchwał Nadzwyczajnej Komisji dla Spraw Apropowizacyjnych oraz rozpoczęto — na zlecenie Nadzwyczajnej Komisji — kontrole centrali aprowizacyjnych i jednostek, zaprowiantowanych centralnie, magazynów „Społem“, poddając badaniom sposób magazynowania i przechowywania towarów reglamentowanych, przy czym zażądano od centrali „Społem“ wprowadzenia w wielu magazynach ulepszeń w gromadzeniu i przechowywaniu zapasów. Na terenie województwa łódzkiego i śląsko-dąbrowskiego, współpracując ściśle z Komisją Specjalną do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym, przeprowadzono energiczną akcję zwalczania spekulacyjnych cen na artykuły żywnościowe, szczególnie cen cukru. Oddział Depart. w Katowicach wprowadził szeroko zakrojoną akcję kontrolną w związku z ukazaniem się na rynku (w wolnej sprzedaży) orzeszków arrachidowych, w wyniku czego skierowano 36 doniesień do władz prokuratorskich. Sprawozdanie wykazuje w sumie 515 spraw, ujawnionych w czasie dokonywanych kontroli, zakwalifikowanych do ukarania. Najwięcej z nich to przekroczenia w związku z wprowadzeniem w życie uchwał restrykcyjnych, co do ograniczeń w obrocie artykułami i wyrobami cukierniczymi. Drugą kategorię przekroczeń stanowią sprawy o przywłaszczenie lub usiłowania przywłaszczenia artykułów reglamentowanych w zamiarze przysporzenia sobie korzyści materialnych.

KONCESJONOWANIE PRZEMYSŁU GASTRONOMICZNEGO.

W Nr 8 „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Apropowizacji i Handlu“ zamieszczono instrukcję w sprawie koncesjonowania przemysłu gastronomicznego. W myśl tej instrukcji Urzędy Wojewódzkie, a w Warszawie i Łodzi Zarządy Miejskie sporządzają w ciągu 30 dni od daty jej wydania plany, ustalające ilość koncesji na wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwa gastronomiczne na obszarze województwa oraz podział ogólnej ilości koncesji na poszczególne rodzaje przedsiębiorstw przemysłu gastronomicznego. Plan ten ma być przedstawiony Ministerstwu do zatwierdzenia i, dopiero po uzyskaniu zgody Ministerstwa Urzędy Wojewódzkie lub Zarządy Miejskie mogą przystąpić do wydawania koncesji. Instrukcja wyjaśnia, że nie należy uważać za przedsiębiorstwa gastronomiczne sklepów spożywczych, budek, straganów itp., które zajmują się nielegalnie (bez uprawnienia) czynnościami gastronomicznymi.

Z CAŁEGO ŚWIATA

ORGANIZACJA NARODÓW ZJEDNOCZONYCH.

Zmiany w sekretariacie. John Hudson, zastępca sekretarza generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych, który prowadzi sprawy administracyjne i finansowe O. N. Z. ma opuścić swoje stanowisko, które obejmuje Owe, dotychczasowy chargé d'affaires St. Zj. w Anglii.

Szkolenie w krajach wyzwolonych. Podkomisja techniczna ONZ dla spraw wychowania, nauki i kultury (UNESCO) zaleciła udzielenie pomocy finansowej narodom wyzwolonym w celu rozwoju szkolnictwa ogólnego i technicznego. Finansów miałyby dostarczyć kraje, mające mniejsze trudności gospodarcze niż narody, którym ma być udzielona pomoc.

UNRRA.

Polska na konferencji w Genewie. Dnia 5 sierpnia rb. odbędzie się w Genewie posiedzenie V sesji rady UNRRA z udziałem przedstawicieli 48 państw. Sesja ta będzie miała bardzo doniosłe znaczenie zarówno dla

samej instytucji UNRRA, jak i jej przyszłej działalności.

SPRAWY MORSKIE.

Światowa produkcja tonażu obecnie i przed wojną. Według statystyki ogłoszonej przez Lloyd tonaż handlowy na 31. III. rb. w Danii obniżył się w porównaniu z r. 1939 ze 133.000 ton do 104.000, w Holandii z 243.000 t do 142.000 t, w Italii z 217.000 t. do 156.000 t. Natomiast produkcja Norwegii wzrosła z 45.000 t do 67.000 t, a Szwecji ze 128.000 t. do 205.000 t. Stany Zjednoczone powróciły prawie do poziomu przedwojennego, mając obecnie w budowie 587.000 ton w porównaniu do 420.000 ton w 1939 r.; produkcja ich wykazuje znaczny spadek w stosunku do okresu wojennego. Chociaż większość państw nie osiągnęła jeszcze poziomu przedwojennego w zakresie produkcji tonażu handlowego, to jednak zaznacza się znaczny postęp w tym kierunku.

Nowa Unia Ubezpieczeniowa. W maju br. w Sztokholmie zebrali się

przedstawiciele głównych rynków ubezpieczeń morskich Europy oraz Stanów Zjednoczonych i Chin, w celu stworzenia podstaw reorganizacji Międzynarodowej Unii Ubezpieczeń Morskich. Za inicjatywą C. Brinera z Szwajcarskiego Towarzystwa Asekuracyjnego, b. przedwojennego prezesa Unii, zwołano konferencję w Sztokholmie, na którą zaproszono nie tylko członków rady wykonawczej dawnej Unii, lecz również przedstawicieli towarzystw ubezpieczeniowych różnych państw. Wchodzi tu w grę raczej reorganizacja Unii niż jej odbudowa. Na konferencji przyjęto projekt nowego statutu. Wg. tego projektu członkami mają być w przyszłości nie poszczególne towarzystwa, ale grupy towarzystw o wspólnej przynależności państwowej. W tym wypadku wszelkie postanowienia przyjęte na konferencjach Unii byłyby równocześnie przyjęte przez przedstawicieli krajowych rynków, a nie, jak przed wojną, przez poszczególne firmy. Projektowany statut pozwala

jednak na branie udziału w konferencjach i wyrażenie opinii, bez prawa głosu jednak, członkom indywidualnym, z nikim nie związanym. Na następnej sesji, mającej się odbyć w Szwajcarii jesienią br., podjęte będą ostateczne kroki, zmierzające do ukonstytuowania zreorganizowanej Unii.

Radar i ubezpieczenia morskie. Broszura wydana przez Związek angielskich oficerów marynarki handlowej stwierdza, że zastosowanie radaru w żegludze wpłynie na zmianę rynku ubezpieczeń morskich. Większość firm ubezpieczeniowych zgadza się z tym, że w związku z użyciem radaru liczba zderzeń statków zmniejszy się. Sam fakt zainstalowania radaru nie wpłynie natychmiastowo na obniżenie stawek ubezpieczeniowych, dopiero jego efektywne zastosowanie powodując mniejszą liczbę wypadków, usprawiedliwi z kolei zmniejszone koszty asekuracji. Jest to zresztą zgodne z polityką towarzystw ubezpieczonych, które zanim zgodzą się na przyznanie pewnych koncesyj w związku z jakimś wynalazkiem, muszą mieć dowody jego wartości praktycznej.

Sytuacja amerykańskiej żeglugi pasażerskiej. Wg. danych Biura Ekonomiczno-Statystycznego amerykańskiej Komisji Morskiej Stany Zjednoczone posiadały przed r. 1939 — 166 statków pasażerskich o tonażu od 1.600 BRT wzwyż, łącznie 1.385.414 BRT. Z tej floty na skutek działań wojennych utracono 74 jednostki o łącznym tonażu 561.1686 BRT. W międzyczasie stocznie amerykańskie wybudowały 56 nowych statków tego typu o łącznym tonażu 674.146 BRT. Wszystkie one były natychmiast przejęte przez władze wojskowe, jako statki transportowe, szpitale itd., obecnie jednak wiele z nich znajduje się w stocznicach, gdzie dokonuje się przystosowania ich do pierwotnych zadań. — W ciągu najbliższych 6 miesięcy kilkadziesiąt dalszych statków ma wrócić do służby pasażerskiej. M. in. w jesieni br. rozpocznie rejsy pasażerskie na północnym Atlantyku wielki liniowiec „Ameryka“ (35.000 BRT), zbudowany w r. 1940. Równocześnie znajduje się w planowaniu lub w budowie 90 nowych statków pasażerskich, które mają zająć miejsce utraconych w czasie wojny. Wśród nich znajdują się dwa statki przeznaczone na szlaki Oceanu Spokojnego, o szybkości 29 węzłów i tonażu 27.500 BRT każdy.

Agencja żeglugaowa Kanału Kilońskiego. Międzyalianska Komisja Kontroli dla Niemiec i Austrii ogłosiła, że towarzystwo United Baltic Corporation, Ltd. z siedzibą w Londynie wyznaczono jako wyłączną agencję żeglugaową na Kanał Kiloński (brytyjska strefa okupacyjna) od dn. 1 maja br. Towarzystwo spełnia rolę agentów wobec wszystkich statków, korzystających z Kanału, z wyjątkiem niemieckich statków żeglugi przybrzeżnej, pobierając na rzecz Komisji

Kontroli wszelkie opłaty od statków w Kanale.

Pomoc wojennej marynarki francuskiej dla floty handlowej. Francuski Minister Uzbrojenia ogłosił, że francuskie doki marynarki wojennej przystępują do budowy statków towarowych, trawlerów, tankowców i statków rzecznych o łącznej pojemności ok. 200.000 ton. Pomoc udzielona w ten sposób flocie handlowej u-motywowana jest pragnieniem zaoszczędzenia złota francuskiego. Francja wydała bowiem 30 miliardów zł. franków na zakup tonażu za granicą, a 60 milionów wydaje rocznie na opłacenie frachtów armatorom cudzoziemcom.

Włochy wyeliminowane jako potęga morska. W wyniku wojny Włochy wyeliminowano z rzędu potęg morskich. W końcu r. 1938 włoska marynarka handlowa składała się z 3.609 statków o pojemności brutto 3.433.869 ton, z których 1.346 statków o poj. 3.294.897 ton było o napędzie mechanicznym. Włochy zajmowały wówczas szóste miejsce między morskimi państwami świata, po Anglii, Stanach Zjednoczonych, Japonii, Norwegii i Niemczech. Obecnie zaś w posiadaniu Włoch znajdują się 193 parowce i motorowce o pojemności brutto 531.000 ton. Dodawszy do tego mniejsze jednostki i statki zaczerpnięte za granicą, włoska marynarka handlowa obejmuje 1.850 jednostek. Władze włoskie rozporządzają obecnie tylko częścią tego tonażu.

Flota handlowa Szwecji przekroczyła stan przedwojenny. Na skutek nowych nabytków, które w marcu br. wyniosły 33.000 BRT, flota handlowa Szwecji wzrosła do 1.647.000 BRT, przekraczając poziom przedwojenny (1.617.000 BRT w dn. 1 września 1939 r.). O stopniu jej modernizacji świadczy ilość statków motorowych — 1.013.000 BRT.

Zastosowanie metali lekkich do budownictwa okrętowego. W Oslo utworzona została komisja, mająca opracować w porozumieniu z Biurem Standaryzacji normy dla konstrukcji okrętowych z metali lekkich. Zastosowanie aluminium i pokrewnych stopów lekkich do budownictwa statków od dawna było dyskutowane. W praktyce zaczęto tworzyć te stosować niedawno, przede wszystkim w konstrukcji pokładu nadbudówek, zyskując w ten sposób znaczne oszczędności w ciężarze kadłuba. Dotychczasowe pomyślne wyniki prób i fakt powołania komisji dla norm pozwalają przewidywać, że nowy materiał znajdzie szerokie zastosowanie.

ZWIĄZEK RADZIECKI.

Budżet Federacji Rosyjskiej. Najwyższa Rada Federacji Rosyjskiej wysłuchiwała sprawozdania budżetowego za rok ubiegły i planu budżetowego na rok 1946. Referentem był minister finansów, Safronow. Wydatki i dochody zamykają się sumą 33 miliardy 201 milionów rubli. Budżet jest wyższy niż w r. ub. o 6 miliardów 121 milionów. Prze-

szło 22 miliardy rubli przeznaczone na cele społeczno-kulturalne. Wydatki na oświatę zwiększono o przeszło 2 miliardy. Jednocześnie Najwyższa Rada Federacji Rosyjskiej Republiki Radzieckich zatwierdziła ustawę o pięcioletnim planie odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej. Prasa donosi, że sprawozdanie z pierwszego półrocza pierwszego powojennego planu pięcioletniego wykazuje, iż wiele fabryk, kopalń i hut wykonało przypadające na nie zadania w terminie wcześniejszym, niż planowano.

Żniwa zapowiadają się w Związku Radzieckim pomyślnie, jak ogłoszono z początkiem lipca br.

Nowe złoża soli. W Baszkirii przy wierceniach naftowych odkryto wielkie złoża soli kamiennej. Ciągą się one od gór Karatanu stukilometrowym pasem do południowej granicy republiki Baszkirskiej. Pokłady oceniane są na setki miliardów ton. W roku 1936 światowa produkcja soli wyniosła 34 miliony ton. Udział w niej Związku Radzieckiego wyrażał się kwotą około 2.5 milionów ton. Na Dolnym Powołżu grubość pokładów soli wynosiła przeszło 40 metrów.

Bawełna. W produkcji bawełny osiągnięta jest stała poprawa. O ile w roku 1933 długie włókno stanowiło do 5 procent produkcji, o tyle obecnie osiąga ona 90%. Ulepszenie gatunku uzyskano przez krzyżowanie różnych odmian, między innymi bawełny egipskiej i peruwiańskiej. Prowadzone są także na znaczną skalę doświadczenia nad otrzymaniem bawełny kolorowej, uzyskiwanej również przez odpowiednie krzyżowanie.

STANY ZJEDNOCZONE.

Kontrola cen i groźba inflacji. Prezydent Truman założył veto przeciwko powziętej przez Kongres uchwałę o zniesieniu kontroli cen, wyrażając obawy przed możliwością inflacji. Oświadczenie to poprzedziły wypowiedzi przemysłowców amerykańskich, z których zwraca uwagę stwierdzenie dyrektora United Steel Corporation, że okres ożywienia w przemyśle, jaki nastąpił po zakończeniu wojny, ustąpi prawdopodobnie niebawem miejsca depresji gospodarczej, pogłębionej przez spodziewaną inflację. Okres poprzedzający bezpośrednio zniesienie kontroli cen zaznaczył się wstrzymaniem sprzedaży produktów rolnych i hodowlanych, szczególnie bydła, przez farmerów. Zamknięto niektóre fabryki konserw w Chicago. W ciągu pięciu dni ubój bydła we wszystkich fabrykach konserw w Chicago wyniósł zaledwie 4 tysiące sztuk bydła, co jest uważane za najniższą cyfrę od czasów rozwinięcia się tego przemysłu. W ciągu ostatniego roku konsumenci zapłacili na wolnym rynku o 1 miliard 250 milionów dolarów za mięso więcej niż w normalnych warunkach. W ciągu pierwszej dekady po zniesieniu kontroli ceny hurtowe za artykuły pierwszej potrzeby

podskoczyły o 11.1%. W sprzedaży detalicznej ceny żyta podniosły się o 47%, pszenicy o 10%, kawy o 39%, mięsa o 50%.

Obce kapitały. Wysuwane jest zagadnienie zwolnienia kapitałów obcych, zablokowanych 14 czerwca 1941 roku. Były to kapitały zdeponowane lub zainwestowane w Stanach Zjednoczonych i wynosiły ogółem 12 miliardów 739 milionów dolarów. Kapitały angielskie wynosiły w tym 3 miliardy 200 milionów dolarów, w czym 970 milionów dol. w zdeponowanych papierach wartościowych. Ministerstwo skarbu w Waszyngtonie ustaliło, że z całej wspomnianej na początku sumy 6 miliardów 948 milionów przypada na depozyty i efekty, 3 miliardy należą do firm zagranicznych, współpracujących z przedsiębiorstwami amerykańskimi, 1300 milionów stanowiły własność obywateli amerykańskich, pracujących zagranicą, a reszta stanowi zobowiązania i kredyty, pochodzące z transakcji handlowych i bankowych. Zablokowane kapitały pochodzą z kontynentu europejskiego (4.8 miliardów), Wielkiej Brytanii (3.2 miliardów), Kanady (1.25 miliarda), Ameryki Łacińskiej (1.4 miliarda) wreszcie z innych krajów (1.5 miliarda). W chwili zablokowania do krajów nieprzyjacielskich należało 488 milionów dolarów (Niemcy 198 mil., Japonia 160 mil., Włochy 130 mil. dol.).

Rozmiary pomocy w ramach Lend and Lease. Prezydent Truman złożył Kongresowi sprawozdanie, stwierdzające, że pomoc różnym krajom w ramach Lend and Lease wyniosła prawie 50 miliardów dolarów. Z sumy tej przeszło 60 procent przypadło na rzecz Wielkiej Brytanii, która z otrzymanej kwoty 30 miliardów 753 mil. dol. zwróciła 6 miliardów 306 milionów dol. Inne kraje zwróciły 1 miliard 39.6 milionów dol. Przy sposobności prez. Truman podał, że koszty transportu lotniczego czterech armii chińskich, poniesione przez Stany Zjednoczone, wynosiły 300 milionów dolarów. Operację tę przeprowadzono po zakończeniu akcji pomocy wszystkim innym krajom w ramach Lend and Lease i miała ona na celu rozbrojenie wojsk japońskich, które skapitulowały. Poniżej podajemy wysokość otrzymanej od Stanów Zjednoczonych pomocy przez poszczególne kraje (w milionach dolarów):

Imperium Brytyjskie	30.753
Związek Radziecki	11.141
Francja i jej posiadłości	2.377
Chiny	1.336
Holandia	178
Belgia	83

Pomoc żywnościowa dla Anglii. Szef brytyjskiej misji żywnościowej w Stanach Zjednoczonych otrzymał zapewnienie, iż Stany Zjednoczone dostarczą Wielkiej Brytanii w najbliższym czasie 456 tys. ton pszenicy, która ma być uzupełnieniem zapasów zboża, uszczuplonych przez brytyjskie dostawy dla krajów, zagrożonych głodem

Sprawozdanie Hoovera. Były prezydent Hoover oświadczył, że do krajów, posiadających deficyt zbożowy, wysłano już 10 milionów ton żywności i że klęski głodu będzie można uniknąć we wszystkich krajach, poza Chinami, pod warunkiem, że zostanie utrzymane racjonowanie spożycia ze szczególnym uwzględnieniem oszczędności w tłuszczach.

Podpisanie umowy pożyczkowej z Francją. W Waszyngtonie podpisano umowę między Francją a Stanami Zjedn., której mocą Bank Eksportowo-Importowy udziela Francji kredytu w sumie 650 mil. dolarów. Kredyt ten przeznaczony jest na odbudowę Francji i kolonii francuskich, na zakup materiałów, sprzętu i surowców, przewidzianych przez plan Manna. Zakupy mogą być realizowane nie tylko przez rząd francuski, lecz także przez prywatnych importerów francuskich. Kredyt spłacany będzie w równych ratach półrocznych przez lat 20 począwszy od 1952 r.

Anglia otrzymała pożyczkę od USA. Izba Reprezentantów uchwaliła pożyczkę 3 miliardów 750 milionów dolarów dla Anglii 219 głosami przeciw 155, czyli większością 64 głosów. Senat zaaprobował uprzednio pożyczkę większością 12 głosów. Opozycja, która przez 120 dni robiła wszystko, by utracić pożyczkę, przedstawiła 5 poprawek, domagając się zwiększenia oprocentowania, ustępstw terytorialnych od W. Brytanii itp., wszystkie jednak poprawki odrzucono. Nie przydała się również na nic obstrukcja. Radość Anglików zmniejsza trochę okoliczność, że wskutek obniżenia się wartości dolara pod wpływem inflacji otrzymają oni efektywnie o 25% czyli o około 800 mil. dol. mniej. Pożyczka będzie płatna od r. 1951 w 650 rocznych ratach przy oprocentowaniu 2%.

WIELKA BRYTANIA.

Wzrost produkcji. Porównanie produkcji angielskiej w poszczególnych miesiącach pierwszego półroczia br. wykazuje dalszy jej wzrost. Tak np. w marcu wyprodukowano 179 milionów cegieł, w kwietniu — 200 milionów, samochodów osobowych wyprodukowano w marcu 12.278, w kwietniu 15.231, (poza służbowymi), z czego przeznaczono na eksport 7.357. Samochodów ciężarowych wyprodukowano w marcu 10.612, w kwietniu 12.923, z czego na eksport 3.995; radioodborników na rynek prywatny w styczniu 37 tys., w lutym 55 tysięcy; produkcja zegarków w pierwszym kwartale wyniosła przeciętnie 83 tysiące i przekroczyła poziom 1935 r. Produkcja papieru dla prasy wzrosła do najwyższego poziomu od 1940 r. i wyniosła 7200 ton tygodniowo.

Eksport w maju przekroczył po raz pierwszy od końca wojny poziom z 1938 roku, jeżeli chodzi o wyniki miesięczne. Jego wartość wyniosła 85 mil. 200 tys. funtów szterlingów (340 mil. 800 tys. dolarów). Wzrost w porównaniu z kwietniem wynosi

15 mil. 800 tys. funtów (63 mil. 300 tys. dolarów). Eksport angielski przed 6 miesiącami wynosił 50% poziomu z 1938 r., a obecnie wynosi 115%. Liczba robotników, pracujących dla eksportu, wyniosła w maju milion 236 tys. ludzi, a w końcu roku ma przekroczyć półtora miliona. W roku 1938 na potrzeby eksportowe pracowało pół miliona ludzi. Eksport włókienniczy do Argentyny i Brazylii osiąga poziom 1938 r., przy czym nie napotyka na konkurencję innych krajów europejskich.

Handel międzynarodowy. Minister Dalton oświadczył, że Wielka Brytania osiągnęła połowę drogi, przewidzianej w handlu międzynarodowym do 1947 roku włącznie. Na pierwszym miejscu wśród odbiorców znajdują się Stany Zjednoczone. Rynek amerykański, który przyjmował przed wojną towarów angielskich za 30 milionów funtów rocznie, obecnie osiągnął poziom trzykrotnie wyższy. (Należy wziąć jednak pod uwagę zmniejszenie wartości pieniądza zarówno w Anglii, jak i w Stanach Zjednoczonych).

Rokowania ze Związkiem Radzieckim. W Londynie odbyła się pierwsza wstępna rozmowa między szefem delegacji radzieckiej i przedstawicielami brytyjskimi w sprawie zawarcia układu handlowego. Anglia chce kupować w Związku Radzieckim drewno, natomiast Związek Radziecki wykazuje zainteresowanie dla maszyn, obrabiarek, materiałów elektrotechnicznych.

Przed układem handlowym z Polską. „Manchester Guardian” zwraca uwagę na pożyteczność podjęcia obrotów handlowych między Wielką Brytanią i Polską. Zapotrzebowanie brytyjskie na wytwory polskie jest duże, choć możliwość zaspokojenia go jest jeszcze niewielka. Dziennik angielski wyraża nadzieję, że po zbiorach Polska mogłaby dostarczyć pewnej ilości żywności do Anglii. Dotychczas zawarto dwie umowy na dostawy z Polski: meblową i cementową.

Układ finansowy z Polską. W Londynie ogłoszono treść „białej księgi” rządu brytyjskiego, dotyczącej szczegółów układu polsko-angielskiego co do polskich długów wojennych wobec Wielkiej Brytanii. Układ przewiduje, iż Wielka Brytania nie będzie żądała zwrotu 73 milionów funtów, wydanych na materiał wojenny dla polskich sił zbrojnych. Płatność dalszego długu, wynoszącego 47.5 miliona funtów za utrzymanie polskich sił zbrojnych, zawieszono. W związku z sumą 32 milionów funtów, udzieloną przez Wielką Brytanię polskiej administracji cywilnej, postanowiono, iż Polska wpłaci z tej sumy 3 miliony funtów w złocie, dalsze zaś 10 milionów będzie spłacała w rocznych ratach w ciągu 15 lat.

Zwiększenie powierzchni uprawnej. Powierzchnia uprawna w Anglii powiększona będzie w 1947 roku o 2.5 miliona akrów i osiągnie 11.25 mil. akrów. Obecny stan uprawy pozwoli na zwiększenie zbiorów jęczmienia o

100%, owśa o 50% w porównaniu z okresem przedwojennym. Dodatkowe tereny oddane będą przede wszystkim pod zasiew pszenicy. 99% zasiewów będzie dokonanych w jesieni.

Wzrost kosztów utrzymania. Koszty utrzymania wzrosły w Anglii o 32% w porównaniu z okresem przedwojennym.

Podwyżka cennika kolejowego. Od lipca obowiązuje podwyżka cen biletów kolejowych o około 15%. Przyzniesie ona w ciągu roku 30 milionów funtów, jednakże nie pokryje deficytów towarzystw kolejowych, którym skarb przyjdzie z pomocą w wysokości 10 milionów funtów. Podwyżka cen biletów w porównaniu z okresem przedwojennym wynosi 33%, taryfy towarowej 25%. Spodziewane jest podwyższenie cen biletów autobusowych i tramwajowych.

Guma. Nastąpiło zniesienie reglamentacji handlu oponami samochodowymi. Do Londynu przybyła delegacja amerykańska celem omówienia cen za kauczuk na terenach malajskich. Obecnie obowiązuje anglo-amerykańskie porozumienie co do cen kauczuku, którego termin wygasa z końcem czerwca przyszłego roku. Jednakże porozumienie to budzi niezadowolenie angielskich plantatorów.

Jeńcy niemieccy. W ciągu ostatnich trzech miesięcy przesłano z brytyjskiej strefy okupacyjnej w Niemczech do Anglii 50 tysięcy jeńców wojennych, którzy są używani do prac nad odbudową. Dalsze transporty są organizowane. Jeńcy będą pracować w rolnictwie i tych gałęziach przemysłu, gdzie najbardziej daje się odczuć brak rąk do pracy. Natomiast nie będą używani do pracy w kopalniach, przeciwko czemu występowały od pewnego czasu związki zawodowe górników. Niemieccy górnicy — jeńcy będą użyti do pracy w kopalniach Ruhry.

„Skrzynki Pomysłów” w Przemysle Brytyjskim. Pobudzanie inicjatywy wynalazczej wśród pracowników przemysłu posiadać może duży wpływ na zwiększenie wydajności produkcji czy potaniecie jej kosztów. Stwierdzono, że właściwie zorganizowana akcja daje pracownikom dodatkowe zainteresowanie wykonywaną w fabryce pracą, pobudza do twórczej myśli i zwraca uwagę dyrekcji na pracowników, którzy mogą być zdolni do bardziej odpowiedzialnej pracy. Wartość „skrzynek pomysłów” doceniana jest również i w przemyśle brytyjskim. Oliver Lyttleton, minister produkcji oświadczył w Izbie Gmin w roku 1943 — „Moi koledzy i ja robiliśmy i robimy będziemy wszystko co można, aby zachęcić do stosowania skrzynek pomysłów w fabrykach”. W Wielkiej Brytanii system skrzynek pomysłów stosowany jest w niektórych zakładach od wielu lat. Tak np. akcja ta zapoczątkowana była w Min. Poczty już w r. 1906. Od początku jej wprowadzenia na pocztę zgłoszono 114.000 pomysłów, za które wypłacono 34.000 funtów nagród. W ciągu 3-ch miesięcy Min. Poczty rozpatrzyło 113 pomysłów, godnych otrzymania na-

grody. Pewna szkocka firma otrzymała w ciągu roku 2.500 pomysłów. Przewodniczący Komitetu Pomysłów Zakładów Ford Dunlop podał, że w czasie jednego półrocza zastosowano ok. 50% zgłoszonych pomysłów. Zakres projektów nie jest w Anglii ograniczony do zagadnień przemysłowych. Często są one bardzo proste, lecz skuteczne w rezultatach. Tak np. jeden z pracowników poczty zwrócił uwagę na drobniarz, mianowicie, że na spodniach pracowników pocztowych wystarczy doprowadzić wypustkę do brzegu kurtki, a nie do samego pasa, gdyż pod kurtką i tak wypustki nie widać. Oszczędzono kilometry czerwonej wypustki, a Poczta zmniejszyła wydatki o 180 funtów rocznie. Naturalnie, że przykład ten jest raczej komiczny, niemniej świadczy, jak drobniarstwo stosowane masowo mogą doprowadzić do znacznych wyników. A oto wykaz tematów poddanych pracownikom przez pewną firmę: unikanie marnotrawstwa, materiały zastępcze na rzadkie artykuły, powtórne wykorzystanie przychodzących opakowań, unikanie przerw, inne sposoby wykańczania, zwrot opakowań przez klientów, zmniejszanie kosztów wstępnych, oszczędność druków i oszczędzanie paliwa. Przemysł brytyjski przykładu specjalną wagę do wzbudzenia zaufania pracowników, że ich inicjatywa będzie właściwie wyzyskana i potraktowana. W razie odrzucenia pomysłu należy piśmiennie i dokładnie wyjaśnić, dlaczego nie nadaje się do realizacji. Komitety Pomysłów składają się przeważnie z przedstawicieli Dyrekcji i pracowników, przy czym dodatnie wyniki uzyskano przez podzielenie zakładu na oddziały, gdzie pomysły są przekazywane temu członkowi Komitetu, któremu dany oddział podlega. Wynagrodzenie obliczane jest zasadniczo w formie procentu od wartości pomysłu dla firmy. Jako możliwą podstawę podawane jest 20% od oszczędności, osiągniętych w pierwszym roku. Istnieje również tendencja uzależnienia wysokości wynagrodzenia od pomysłowości i wysiłku włożonego w tę pracę, co doprowadza niekiedy do premiowania pomysłów odrzuconych. Najwyższe wynagrodzenie notowane dotychczas wynosiło 250 funtów i wypłacone było pracownikowi przez fabrykę czekolady oraz 250 funtów przyznane robotnikowi Ministerstwa Poczty. Większość firm prowadzi stale akcję skrzynek pomysłów, które przyjmują projekty bądź jawnie, bądź systemem anonimowym. System ten ma pewne zalety, gdyż gwarantuje, że pomysły będą bezstronnie rozpatrywane tylko na podstawie ich wartości. Widzimy więc, że popieranie wynalazczości wśród robotników i pracowników przemysłu w Anglii jest od dawna stosowane. Wskazuje to raz jeszcze na fakt, że dla osiągnięcia dobrych wyników tak w akcji oszczędnościowej, jak potaniania, jej kosztów czy ulepszenia metod konieczna jest współpraca wszystkich zatrudnionych w przemyśle, co jest zresztą z korzyścią i dla zakładu pracy i dla samego pracownika.

FRANCJA

Przemysł samochodowy rozpoczął produkcję dostosowaną do obecnych warunków, wypuszczając na rynek wozy małolitrażowe i oszczędne w zużyciu paliwa. Tak np. Bugatti, wypuszczający przed wojną duże samochody o mocy 150 koni, dziś produkuje samochody o mocy 3 koni mechanicznych.

Węgiel i ropa. We Francji przeważają dużą wagę w związku z zagadnieniami odbudowy gospodarczej do dostaw węgla z Polski i przyszłych dostaw ropy z perskich terenów, na których będzie pracowało radziecko-perskie towarzystwo naftowe.

Podwyżka płac. Nowy rząd francuski zajmuje się sprawą podwyżki płac, wysuniętą przez związki zawodowe. Żądają one 25 procentowej podwyżki, podczas gdy ministerstwo skarbu uważa, iż podwyżka ponad 15% groziłaby inflacją.

O udział w węglu nadreńskim. Premier i min. spraw zagr. Francji Bidault poddał pod dyskusję Wielkiej Czwórki w Paryżu projekt, dotyczący niemieckiego węgla. Plan Bidaulta jest następujący: Komisja eksportów mocarstw okupacyjnych nie później, jak do dnia 20 sierpnia r.b., złoży konferencji ministrów zagranicznych sprawozdanie co do 2 punktów: 1) kroki, jakie należy poczynić w celu zwiększenia wydobycia węgla niemieckiego, 2) ogólne zasady dystrybucji wydobytą w Niemczech węglą, z uwzględnieniem potrzeb wyzwolonej Europy. Sprawozdanie Komisji powinno umożliwić konferencji ministrów określenie linii wytycznych w tym przedmiocie, jakie będą postawione radzie kontrolnej w Berlinie.

WŁOCHY.

Sprawy gospodarcze na konferencji pokojowej, dotyczące Włoch, mają być rozpatrywane przez specjalną komisję.

Kolonie. Rząd włoski zrzekł się administracji kolonii na rzecz Anglii i Francji. Zrzeczenie dotyczy okresu rocznego; w tym czasie ma nastąpić uregulowanie sprawy kolonii włoskich.

Odszkodowania wojenne Włoch mają być ustalone na konferencji pokojowej, jeżeli chodzi o Jugosławię, Grecję i Abisynię, natomiast odszkodowania dla Związku Radzieckiego ustalone na konferencji czterech ministrów w Paryżu. Min. Mołotów występował za utrzymaniem wysokości odszkodowań dla Związku Radzieckiego na poziomie 100 milionów dolarów, przy czym odszkodowania będą płacone od trzeciego roku z bieżącej produkcji, co wyniosłoby około 75 mil. dol. Natomiast resztę pokryłoby mienie włoskie na Węgrzech, w Bułgarii i Rumunii oraz dwa statki włoskie, znajdujące się w porcie nowojorskim. Całość odszkodowań ma być zrealizowana w ciągu 7 lat. Odszkodowania włoskie na rzecz trzech innych państw oceniane są na 200 milionów dolarów.

Umiejscowienie Triestu. Po ogłoszeniu decyzji konferencji czte-

rech ministrów o umiędzynarodowieniu Triestu z okresem, zapanowało niezadowolenie zarówno we Włoszech, jak i w Jugosławii. Przyczelniej odnoszą się do tego rozwiązania Austria i Czechosłowacja.

BELGIA.

Sprawa polskiego węgla. W Brukseli rozpoczęły się 8 lipca rozmowy belgijsko-polskie w sprawie dostaw węgla.

DANIA.

Podwyżka cen rolniczych staje się koniecznością dla gospodarki narodowej, jak twierdzą oświadczenia rządowe.

NORWEGIA.

Węgiel i koks z Polski przywożą do Norwegii statki norweskie, kursujące do portów polskich.

HOLANDIA.

Upaństwowienie Banku Holenderskiego zapowiedział premier holenderski. Upaństwowienie innych dziedzin życia gospodarczego ma nastąpić w późniejszym czasie.

CZECOSŁOWACJA.

Program gospodarczy nowego rządu przedstawił w parlamencie premier Gottwald; program przewiduje zakończenie reformy walutowej, ustalenie podatków i ożywienie rynku pracy. Rząd zamierza rozwijać stosunki gospodarcze ze Związkiem Radzieckim, Wielką Brytanią i Bułgarią.

Ratyfikacja umowy czechosłowacko-jugosłowiańskiej. Posiedzenie Zgromadzenia Narodowego w Pradze zamieniło się w manifestację przyjaźni czechosłowacko-jugosłowiańskiej. Na porządku dziennym była sprawa ratyfikacji czechosłowacko-jugosłowiańskiej umowy o wzajemnej pomocy i współpracy podpisanej dnia 9 maja br. w Białogrodzie przez ówczesnego premiera Fierlingera i marszałka Tito. Minister spraw zagranicznych Masaryk, w swym przemówieniu podkreślił doniosłość tej umowy i jej znaczenie dla pokoju w Europie. Umowę ratyfikowano jednomyślnie.

Import soli. Do Berlina udała się komisja czechosłowacka celem przeprowadzenia z władzami okupacyjnymi rokowań na dostawę soli kamiennej dla przemysłu chemicznego. Sól miałaby być dostarczana z radzieckiej i amerykańskiej strefy okupacyjnej.

WĘGRY.

Dalsze postępy inflacji. O dalszych postępach inflacji mimo zapowiedzianego wprowadzenia nowej jednostki monetarnej, florena, świadczy fakt drukowania banknotów o wartości 100 miliardów pengoe.

Nacjonalizacja górnictwa. Projekt, złożony węgierskiemu zgromadzeniu narodowemu przewiduje, że właściciele kopalń węgla będą pozbawieni własności kopalń, urządzeń technicznych, majątku nieruchomego, terenów, zapasów węgla itd. Projekt przewiduje również nacjonalizację wszystkich elektrowni prywatnych, które obsługują kopalnie węgla. Przemysłem węglowym ma kierować rada państwowa. Poszukiwanie złóż jest zastrzeżone dla państwa. Od 1 lipca 1947 r. mają być odliczane fundusze w wysokości 1% zysków, celem polepszenia bytu górników, utworzenia stypendiów dla dzieci górników w wyższych zakładach naukowych itd.

Rewindykacje z Austrii. Do Wiednia udała się delegacja węgierska celem przeprowadzenia rewindykacji dóbr, wywiezionych tam w czasie wojny.

AUSTRIA.

Zbiory i wyżywienie. Zbiory w Austrii będą pomyślniejsze, niż to początkowo przypuszczano. Zbiory kartofli będą o 50% większe, zbiory roślin strączkowych o 250%, buraków cukrowych o 200% większe niż w roku ubiegłym. Kanclerz Figl oświadczył, że do czasu zebrania plonów racje żywnościowe są zagwarantowane.

Likwidacja inwestycji niemieckich. Jeszcze w maju płk. radziecki Żółtow poinformował rząd austriacki, że Związek Radziecki przygotowuje się do dyskusji interpretacji decyzji poczdamskich, z których wynikało nie-
tknięcie własności austriackiej sprzed Anschlussu, nieplacenie przez Austrię odszkodowań, zasadniczo zdemontowanie wszystkich fabryk, głównie z przemysłu zbrojeniowego, postawionych przez Niemców w czasie okupacji, z możliwością użycia ich przez mieszaną kapitał radziecko-austriacki. Co do fabryk prywatnych przedstawiony był pogląd, że nie powinny one w żadnym wypadku powrócić w ręce hitlerowców i winny być raczej unarodowione. Następnie gen. Kurasow polecił rządowi Figla przejąć sumy, zainwesto-

wane przez Niemców w wschodniej Austrii. Amerykanie i Anglicy zrezygnowali natomiast z wartości niemieckich, zainwestowanych w Austrii.

NIEMCY.

Bawełnę radziecką dostarczono do niemieckich fabryk włókienniczych w Chemnitz.

Bawełnę amerykańską dla strefy amerykańskiej dostarczono do Bremy. Drugi transport wynosił 5 tysięcy ton. Ogółem dostarczono 10 tys. ton.

Wypłata oszczędności. Za zgodą władz okupacyjnych kasy oszczędnościowe i banki wypłacają właścicielom książeczek oszczędnościowych łącznie z tymi, które były złożone w czasie wojny. Do 15 czerwca podjęto 586,5 miliona marek.

Odszkodowania dla Polski na sumę 20 milionów dolarów zaczęły już odchodzić do Polski, w ramach pierwszej listy. Chodzi głównie o nawozy sztuczne, benzynę syntetyczną, kauczuk syntetyczny, chemikalia, drzewo. W trzecim kwartale ma być dostarczone milion podkładów kolejowych, surowiec meblowy, wyroby trykotażowe i konfekcyjne, zegarki i instrumenty muzyczne, instrumenty pomiarowe, narzędzia tnące, broń myśliwska, maszyny do pisania i liczenia, aparaty fotograficzne, radioaparaty i taśma filmowa. Dostawy te traktowane są jako zaliczka.

KANADA.

Wzrost wartości dolara kanadyjskiego wynosi 10%. Zrównany on jest obecnie w wartości z dolarem amerykańskim.

AUSTRALIA

Wniosek o upaństwowienie produkcji uranowej. Minister odbudowy Australii Dedman, wniósł do Izby Reprezentantów projekt ustawy o publicznej kontroli produkcji podstawowych surowców dla uzyskiwania energii atomowej. Rudy uranowe i pokrewne substancje na terenie Australii stają się na mocy tej ustawy własnością państwową. Jednocześnie nadeszły z Londynu wiadomości o zamierzonym przeniesieniu wszelkich laboratoriów i wytwórni energii atomowej do Australii, gdzie w pustyniach środkowej części kraju warunki dla przeprowadzenia doświadczeń będą znacznie lepsze, niż w Wielkiej Brytanii.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

DR STANISŁAW BEREZOWSKI (Kraków)

FRANCUSKIE TYGODNIKI GOSPODARCZE

Wśród szerokiego wachlarza paryskich wydawnictw prasowych pojawiły się po wojnie cztery tygodniki gospodarcze. Pierwsze ich numery ukazały się w pół roku po uwolnieniu Francji, to znaczy w kwietniu 1945 r. Stanowią one świetne źródło informacyjne dla ekonomistów tak prasowych, jak i naukowych, odzwierciedlając bardzo wszechstronnie życie gospodarcze Francji, a także w dużej mierze i świata.

Przyjrzyjmy się tym tygodnikom:

1. „*La Tribune économique, financière, sociale, politique*”. Zawiera 12 stron druku, 4 strony notowań giełdowych i cen, czasem 4 strony dodatku specjalnego. Wszystko normalnego rozmiaru gazetowego. Poszczególne numery podzielone jest na następujące działy: Oprócz artykułu wstępnego na pierwszej stronie zamieszczony jest z reguły początek działu „Oskarżam dla dobra produkcji” (*J'accuse, au service de la production*). Jest to coś w rodzaju wolnej trybuny, poświęconej krytyce urzędów państwowych i wszelkich in-

stytucji, mających do czynienia z produkcją i rozdziałem dóbr materialnych. Między innymi piętnuje się tu nadużycia biur rozdzielczych, wytyka niewłaściwą organizację, politykę gospodarczą itp. Jest to rubryka bardzo typowa dla prasy francuskiej. Na trzeciej stronie mieści się „Sytuacja przemysłu francuskiego”. Omawia się tutaj tygodniowy stan produkcji węgla, prądu elektrycznego (centrali wodnych i termicznych), przemysłu tekstylnego, skórzanego, rudy żelaza i bauxytu, przemysłu chemicznego, hutnictwa, ruchu na kolejach, rzekach, stan zatrudnienia i to wszystko w porównaniu z kilkoma ubiegłymi tygodniami. Od czasu do czasu podawane są zestawienia miesięczne, porównywane ze średnimi miesięcznymi lat ubiegłych i przedwojennych. Niekiedy znajdują się tutaj krótkie retrospektywne artykuły o poszczególnych gałęziach produkcji. Następną stronę zajmuje obszernie omówienie ciekawszych artykułów prasowych z zakresu gospodarczego oraz ostatnich wydawnictw książkowych. Prawie każdy numer zawiera jakąś ciekawą recenzję wydawniczą. Dwie strony środkowe zajmuje dział „Trybuna Świata”. Zawiera ona artykuły stałych korespondentów (ze Szwajcarii, Kanady, Stanów Zjednoczonych). Dwie rubryki: „Wiadomości zewsząd”, „Francja zamorska” zawierają drobne krótkie wiadomości. W dalszym ciągu idą mniej więcej jednostronnicowe działy: społeczny, prawnoskarbowy, finansowy, wreszcie dział krótkich wiadomości praktycznych: „Co należy wiedzieć” (Ce que vous devez savoir) oraz dział ogłoszeń. Poza tymi działami zawarte są większe artykuły, omawiające najbardziej aktualne problemy. Wśród nich stosunkowo często mówi się o problemie importu węgla i w związku z tym o sprawie umiędzynarodowienia Zagłębia Ruhry, o problemie ucieczki złota z Francji, o międzynarodowej konferencji żywnościowej. Ostatnio zamieszczono między innymi artykuły: po upaństwowieniu życia gospodarczego w Czechosłowacji, o angielskiej doktrynie budżetowej, o eksporcie wina do Stanów Zjednoczonych, o rynku bawełny w Gandawie, o przemyśle automobilowym we Francji itp.

2. „*Les Nouvelles économiques*” (informacja handlowa, przemysłowo-rolnicza i finansowa). Rozmiar 8 stron oraz 4 strony notowań giełdowych i cen, format normalny gazetowy, jak wyżej. W tygodniku tym zamieszczane są często artykuły autorów, stojących blisko Generalnej Konferencji Pracy (C. G. T.). W ostatnich numerach opublikowano na łamach tego tygodnika głosy wypowiadające się za ściąganiem reparacji z Niemiec nie w gotówce czy dewizach, lecz w naturze, to znaczy w towarze i urządzeniach przemysłowych, stwierdzono pozytywną rolę stosunków handlowych z ZSRR w odbudowie Węgier, omówiono francuski plan importu na r. 1946, zastanawiając się nad ceną towarów importowanych i tym podobne. W czasie pierwszego roku swego istnienia tygodnik prowadził kampanię za pre-

ponterancją użyteczności społecznej w programach gospodarczych, przeciw dewaluacji o charakterze spekulatywnym oraz za niższą ceną, jako zasadniczemu warunkowi odbudowy gospodarczej. Poza tymi artykułami w każdym numerze zamieszczone są następujące działy: 1) Wyżywienie i produkcja rolnicza, 2) technika i technicy, 3) nowe techniki, 4) życie społeczne, 5) informacje praktyczne, 6) Francja, 7) świat, 8) surowce, 9) działalność finansowa, 10) administracja przedsiębiorstw oraz drobne ogłoszenia. Wyżej wymienione działy są mniejsze aniżeli w „*Tribune économique*”, co najwyżej o pół strony.

3. „*La Semaine économique et financière*”. Rozmiar 12 stron oraz 4 strony notowań giełdowych i cen. Całość normalnego formatu gazetowego. Wśród artykułów z ostatniego okresu wymienić należy do pewnego stopnia programową wypowiedź Theo Theunisa — przewodniczącego komisji giełdy w Brukseli, ujętą w artykule z podtytułem: „Odrzućmy odosobnienie finansowe, które jest podtrzymywaniem nacjonalizmu ekonomicznego, tak obecnie niebezpiecznego i reakcyjnego”. Zamieszczono również obszerny artykuł poświęcony problemom gospodarczym i politycznym Indii Brytyjskich, zagadnieniom węgla Zagłębia Ruhry oraz całą serię obszernych artykułów o wielkich magazynach paryskich. Tygodnik ten prowadzi również kilka stałych działów, a mianowicie: 1) działalność gospodarcza, 2) wyposażenie i odbudowa, 3) z kolonii francuskich, 4) ze świata, 5) notatki z tygodnia, 6) spółki — rezultaty i perspektywy, 7) tydzień społeczny i rolniczy, 8) ogłoszenia, drobne handlowe, instytucyj finansowych oraz urzędowe. Artykuły i notatki są często ilustrowane wykresami, grafikami i mapkami, co podkreśla przejrzystość treści poszczególnych numerów.

Od poprzednich trzech następny tygodnik różni się układem i ujęciem. Jest nim wychodząca od niecałego roku „*L'Économie*” (tygodnik dla zagadnień gospodarczych, społecznych, finansowych całego świata). Zawiera 32 strony, formatu dwukolumnowej broszury (22 cm × 30 cm). Poszczególne numery wypełniają obszernie artykuły na tematy gospodarcze oraz następujące działy: 1) komentarze tygodnia (na czele numeru z zagadnieniami ujętymi artykułowo na 5 do 6 stronach), 2) działalność gospodarcza, 3) kronika prawnicza, 4) statystyki (w okresach miesięcznych), 5) kronika finansowa, 6) kronika giełdowa, 7) działalność towarzystw, 8) notowania giełdowe i cen we Francji i zagranicą.

Poza tym wychodzi w Paryżu tygodnik „*Journale Agricole*”, mniej rozpowszechniony i o mniejszym nakładzie niż poprzednie. Mamy również czterostronnicowe dzienniki, poświęcone wyłącznie zagadnieniom gospodarczym, a mianowicie: „*La vie industrielle*” i „*La France agricole*”.

„**Przegląd Techniczny**”. W numerze 13-tym z 25 czerwca rb. czytamy, że czasopismo to współpracuje z Naczelną Organizacją techniczną i przeprowadza korekturę, dotychczasowej treści redakcyjnej w tym kierunku, że usuwać będzie artykuły ściśle branżowo-techniczne, zamieszczać natomiast będzie artykuły, związane z przebudową struktury przemysłu polskiego, wprowadzi dział ogólnych zagadnień świata technicznego, szeroki dział przeglądu prasy i wydawnictw technicznych. W tymże zeszycie znajdujemy m. in. artykuły: inż. B. Rumińskiego: „O jednolita organizację inżynierów i techników”, Stanisława Skrzywana: „Dyspozycje inwestycyjne w gospodarce wolno-konkurencyjnej”, inż. Juliana Poznańskiego: „Technika dnia jutrzejszego w Związku Radzieckim”, Kazimierza Hempla: „Trzeci filar potęgi Niemiec” i inne. Przegląd krajowej prasy technicznej i kronika uzupełniają numer.

„**Nafta**” — numer 6-ty czerwcowy. Zwracamy uwagę na artykuł zasadniczy inż. Zdzisława Wilka: „Pro-

blem paliw płynnych w Polsce obecnej” i na artykuły: inż. Jana Czastka: „Możliwości zwiększenia wydobywania ropy na naszych polach naftowych” oraz inż. Kazimierza Mischkego: „Uwagi o usprawnieniu wiertnictwa”. Zeszyt uzupełniają: statystyka wytwórczości, dział sprawozdawczy i wiadomości bieżące.

„**Przegląd Górniczy**”. W numerze lipcowym tego miesięcznika zamieścił artykuł inż. gór. Michał Bajer na temat „Zagadnienie inwestycji w polskim przemyśle węglowym”. Jest to na razie część I-sza — okres do 1939 r. W wyniku rozważań autor doszedł do wniosku, iż „struktura finansowa przemysłu węglowego i uzależnienie go od kapitału zagranicznego, a przede wszystkim niemieckiego, nie sprzyjały rozwojowi tego przemysłu i wydatnie utrudniały inwestowanie w nim nowych kapitałów”. Poza tym przemysł węglowy znajdował się w coraz gorszej sytuacji kryzysowej, a urządzenia techniczne ulegały coraz większemu zniszczeniu.

„**Gaz, Woda i Technika sanitarna**” — miesięcznik — organ Polskiego Zrzeszenia Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych. Ukazał się po sześcioletniej przerwie nr 1. — kwietniowy. Numer rozpoczyna się wstępem od Redakcji i wyczerpującym sprawozdaniem z XXII Zjazdu Polskich Gazowników, Wodociągowców i Techników Sanitarnych, który to Zjazd odbył się 8 i 9 listopada 1945 r. w Katowicach i Gliwicach. Z artykułów wymieniamy: „Gaz ziemny wczoraj, dziś i jutro” — inż. Stanisława Psarskiego (jest to referat wygłoszony na wspomnianym wyżej zjeździe), „Możliwości produkcyjne Fabryki Chemicznej Gazowni Miejskiej m. st. Warszawy” (również referat zjazdowy), „Zagadnienia, związane z uruchomieniem wodociągów i kanalizacji na Warmii i Mazurach” — inż. Henryka Janiczewskiego (także referat zjazdowy) i „Zagadnienia dobrej wody, jako warunek dobrego zdrowia” — inż. Bronisława Rudzińskiego (referat zjazdowy). Numer uzupełniają wiadomości bieżące z życia organizacji.

komunikaty redakcji i przegląd czasopism. Z rubryki „Wiadomości bieżące” dowiadujemy się, iż projektuje się założenie specjalnego Studium Budownictwa Sanitarnego, dającego tytuł inżyniera budownictwa sanitarnego. Zanim to nastąpi, należało by utworzyć Oddział Budownictwa Sanitarnego na Politechnice Warszawskiej. Min. Odbudowy poparło wniośki Komitetu Organizacyjnego do Min. Oświaty, zaznaczając, iż wskazane było by powołanie nawet odrębnego Wydziału Budownictwa Sanitarnego na tejże Politechnice.

„Wiadomości Rynku Chemicznego”. W numerze z 1 czerwca rb. w artykule: „Praktyki wakacyjne” czytamy apel do wszystkich Centralnych Zarządów, Central Zbytu i Zaopatrzenia oraz Dyrekcji Fabryk, ażeby ze szczególną troskliwością i serdecznością odniosły się w obecnym roku do zagadnienia praktyk wakacyjnych i udzieliły młodzieży poparcie, tak, jak na to zasługuje.

„Gazeta Cukrownicza”. W numerze kwietniowym z artykułów o charakterze ogólnym cytujemy art. Jana Iwanewicza na temat „Warunki i wysiłki pracy cukrowni polskich w czasie wojny” oraz wspomnienie pośmiertne o śp. prof. inż. Kazimierzu Smoleńskim. Do „Gazety Cukrowniczej” dołączony jest specjalny dodatek rolniczy.

„Wieś i Państwo”. W zeszycie majowym Władysław Winiarski pisze na temat: „Uprzemysłowienie kraju a rolnictwo”, Stanisław Rymar rozważa: „Budżet nowej Polski”, a Jan Sondel omawia „sprawę osadnictwa oraz najważniejszego rozłogu osady na Ziemiach Odzyskanych”. Poza tym omówiona jest polityka gospodarcza Z. S. R. R. i plany pięcioletnie. Zeszyt uzupełnia obfita kronika.

„Spółdzielczy Przegląd Bankowy”. Otrzymałszy kilka numerów tego czasopisma, wydawanego przez Bank „Społem” w Łodzi. Numer 5—6 J. Chałasiński rozpoczyna artykułem na temat: „Chłop, koń i bank”, dalej idąc: „Organizacja Bankowości Polskiej” — K. Niemińskiego, „Głód zagraża światu” — Kost, „Spółdzielczość zagranicą”, K. C., „O tak zwanej formalistyce kredytowej” — Mgr. Stanisława Majewskiego. Z rubryk wymieniamy: noty, kronikę, sprawozdania i tablicę rozwoju Banku „Społem”. Szerzej omówiona jest także działalność spółdzielczych central finansowych w I-szym kwartale 1946 r. Dodajemy, iż Bank „Społem” jest przyjęty na członka Międzynarodowego Związku Spółdzielczego.

„Przegląd Organizacji” W zeszycie czerwcowym prof. dr inż. St. Bieńkowski rozważa na wstępie: „Podstawowe zasady polityki płac”, a następnie inż. Edward Szymański omawia: „Organizację budownictwa” (cz. II-ga) ze schematami org. Min. Odbudowy i władz terenowych tegoż Ministerstwa. Z innych artykułów wymieniamy: inż. Zygmunta Rytyla: „Posiedzenie kierowników Fabryk Zjednocz. Przemysłu „X” i inż. Zyg-

munta Zbichorskiego: „Wymiana doświadczeń”.

„Życie Nauki”. Numer 4-ty „Życia Nauki” przynosi m. in. art. D. Szymkiewicza o konieczności lepszego finansowania twórczości naukowej i artystycznej, trzy doskonale uzupełniające się artykuły A. Listowskiego: „O pracy zespołowej w nauce”, J. Rutkowskiego: „Prace zespołowe i instytuty badawcze w naukach humanistycznych” i K. Sembrata: „Poprawa warunków pracy naukowej w szkolnictwie wyższym”. Numer zawiera bogatą kronikę krajową i zagraniczną.

„Myśl współczesna”. Ukazało się pod tym tytułem w Łodzi nowe czasopismo jako miesięcznik. Komitet Redakcyjny w słowie wstępnym zaznacza, iż „Myśl współczesna” „pragnie się stać organem naukowym całej postępowej inteligencji polskiej” i stać będzie „na stanowisku swobody dociekań naukowych” pod warunkiem „rzetelności naukowego poznania i szacunku dla naukowego wysiłku”. W pierwszym zeszycie, jako wstępny, zamieszczono artykuł Józefa Chałasińskiego pt.: „Sociologiczne założenie reformy wychowania”, dalej idąc: Tadeusza Kotarbińskiego: „Zasady dobrej roboty”, Borysa Łapickiego: „Demokracja i jej wartość etyczna”, Zygmunta Szymanowskiego: „Zagadka życia i odrodzenie samorodztwa”, Jerzego Konorskiego: „W dziewiątą rocznicę śmierci J. P. Pawłowa”. Zeszyt uzupełnia kronika i recenzje.

KSIAŻKI NADESLANE.

T. Mieczysławski — „Gleby i wytwórczość b. Prus Wschodnich”. Wyd. Instytutu Bałtyckiego. Praca prof. Tadeusza Mieczysławskiego oświetla aktualne dzisiaj zagadnienie pojemności ludnościowej tych ziem na zasiedlenie rolnicze. Bogaty materiał pomocniczy w postaci mapek i tabel pozwala na przeprowadzenie porównań co do stopnia intensywności gospodarki rolnej w b. Prusach Wschodnich w stosunku do Rzeszy oraz w stosunku do Polski przedwojennej. Stąd droga do wysuwania wniosków na temat realnych możliwości odbudowy produkcji rolnej na tych ziemiach, które w szczególnym stopniu doznały niszczycielskiego działania zawieruchy wojennej.

Arch. Z. Racięcki „Jak samemu zbudować z gliny tani, zdrowy i trwały budynek mieszkalny lub gospodarczy”. Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, idąc w kierunku przyjsia z wszelką pomocą polskiej wsi i tym razem nie zawiodł oczekiwanych nadziei, przyczyniając się do ukazania się książki pod powyższym tytułem. Książka ta, zawierająca 56 stron i 47 rysunków daje cenne techniczne wskazówki, jak minimalnymi kosztami może każdy sobie postawić budynek mieszkalny wzgl. gospodarczy. Książka zawiera wskazówki wykonania całego budynku, poczynając od wytyczenia na placu, a kończąc na pokryciu dachowym i wyprawieniu ścian.

Józef Widajewicz: „Weleci”. — Wydawnictwo Instytutu Śląskiego.

Kazimierz Popiołek: „Trzecie Śląskie Powstanie” — Wydano z zasilku Wydziału Nauki Min. Oświaty.

Adam Ostrowski: „Hugo Kollataj — ojciec demokracji polskiej” — Wydawnictwo Spółdz. Wydawniczej „Czytelnik”.

Biuro studiów osadniczo-przesiedleńczych: Problemy ogólne akcji osadniczo - przesiedleńczej (zeszyt I-szy).

Ludwik Ehrlich: „Karta Narodów Zjednoczonych wraz ze statutem Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości”. Kraków - Księgarnia Kamińskiego.

Leon Kruczkowski: „Człowiek i powszechność” — Biblioteka Oświaty Robotniczej.

Roman Grodecki: „Powstanie polskiej świadomości narodowej”. Wyd. Instytutu Śląskiego.

Ewa Maleczyńska: „Polskie tradycje naukowe i uniwersyteckie Wrocławia”. Wrocław — Wyd. Instytutu Śląskiego.

Henryk Barycz: „Uniwersytet Wrocławski w przeszłości teraźniejszości”. Wyd. Instytutu Śląskiego.

Wydawnictwo Zachodnie: „Odzyskańskie ziemie — odzyskani ludzie”. Ze współczesnych zagadnień Ziemi Odzyskanych - Poznań.

Wydawnictwo Zachodnie: „Łużycom wolność”. Poznań.

D. Danielewski, J. Kolipiński, A. Rogalski: „Niemcy rozgromione”. Poznań, Wydawnictwo Zachodnie.

Tadeusz Kraszewski: „Były i będą nasze”. Poznań. Wydawnictwo Zachodnie.

TREŚĆ NUMERU 12—13:

Fundamenty Nowej Polski krzepną. **Inż. Mieczysław Lesz** — Przemysł metalowy podstawą planu inwestycyjnego. — **Dr inż. Adam Kreglewski** — Organizacja i problemy państwowego przemysłu metalowego w Polsce. **Inż. mech. Ignacy Brach** — Przemysł metalowy w planie trzechletnim. **Inż. Mieczysław Kotowicz** — Organizacja przemysłu metal. w ramach Centr. Zarządu Przemysłu Metalowego. **Mgr Marian Blachowski** — Dystrybucja artykułów przemysłu metalowego. **Mgr Stan. Bagiński** — Zagadnienie finansowania produkcji wyrobów przemysłu metalowego. **Józef Kieszczyński** — Struktura, zadania i cele Centr. Zw. Zaw. Metalowców w Polsce. **Dr Rud. Bereś** — Na odcinku pracy metalowców. **Inż. Jan Piotrowski** — Przemysł obrabiarkowy w Polsce. **Inż. Zygmunt Nowakowski** — Przemysł śrubowy w Polsce. **Inż. J. Zaporski** — Tabor i sprzęt kolejowy. **Inż. Kazimierz Raczyński** — Przemysł maszyn i narzędzi rolniczych. **Inż. Jan Włyński** — Liny dla górnictwa. **Kronika przemysłu metalowego. Inż. Enzebiusz Górecki** — Przemysł miejsco-

wy w województwie śląsko-dąbrowskim. **Czesław Przymusiński** — Konstytucje gospodarcze ZSRR i Polski. Uwagi o bieżących problemach kredytowych. **Jerzy Poznański** — Sytuacja gospodarcza Włoch. Z Komisji

Ekonomicznej Instytutu Śląskiego. **Dr Jerzy Schimmel** — Model prof. Witolda Kryżanowskiego. **Kazimierz Sowa** — Dekret o postępowaniu podatkowym a rachunkowość. **Józef Mańkowski** — Na fali. **Stanisław Chromik**

— O sprawniejszy aparat rozdzielczy. Spółdzielcze budownictwo mieszkaniowe. Kronika Spółdzielcza. — Z tygodnia na tydzień. — Z całego świata. — Z kraju. — List do Redakcji. — Przegląd wydawnictw.

KONGRESY I ZJAZDY

INSTYTUT NAUKOWY ORGANIZACJI I KIEROWNICTWA.

W Krakowie odbyło się Walne Zgromadzenie Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa pod przewodnictwem prezesa Instytutu, prof. dr inż. Stanisława Bieńkowskiego, który wygłosił powitalne przemówienie — przedstawiając w krótkości prace Instytutu po wznowieniu jego działalności, przerwanej wojną — jak również jego zadania i cele na przyszłość. „Musimy zdawać sobie sprawę z tego — mówił prof. Bieńkowski — że wprowadzenie naukowych badań przekształciło bieg życia gospodarczego: zamiast chaotycznych poczynąń, wprowadziło planowanie, znajomość wszystkich celów, które w życiu gospodarczym działają — a przez ich zharmonizowanie osiągnięto obniżkę kosztów wytwarzania przy równoczesnej możliwości podniesienia standardu życiowego pracowników. Wprowadzenie naukowych metod badania do życia gospodarczego odbija się szczególnie silnie w społecznym ustroju życia gospodarczego. Działalność Instytutu musimy rozszerzyć na wszystkie pola. Instytut Naukowy Organizacji należy uważać jako rodzaj Akademii, która skupia ludzi zasłużonych w pracy z dziedziny organizacji i kierownictwa. Jest on instytutem naukowej pracy badawczej, — nie oznacza to jednak jego odcięcia od życia praktycznego. Powołuję się na przemówienie Prezydenta KRN, który, wysoko stawiając wszelką naukę, równocześnie wskazując jej zadania: kształtowanie życia w nowej rzeczywistości i oddziaływanie na jego przebiegi. — Te oto zadania stoją dziś przed nami“. W toku dyskusji poruszono szereg spraw — przede wszystkim rozszerzenie podstaw działalności Instytutu przez pracę w Oddziałach. Zarząd wysunął projekt, żeby oprócz członków zwyczajnych i nadzwyczajnych I. N. O. — powołać trzecią kategorię członków kandydatów spośród ludzi młodych, interesujących się zagadnieniami naukowej organizacji tak w teorii, jak i w praktyce, z których można by tworzyć szersze koła organizacyjne, łączące Instytut z życiem praktycznym. Inż. Guzicki przedstawił szczegółowy projekt reorganizacji Instytutu na dalszą metę.

Nowy Zarząd wybrano w następującym składzie: Prezes: prof. dr inż. Stanisław Bieńkowski, członkowie: prof. dr inż. Jan Krauze, prof. dr inż. Tadeusz Kłapkowski, dyr. inż. Władysław Domański, dyr. inż. Stanisław Grzymałowski, inż. Edmund Dąbrowski (Warszawa), dr inż. Adam Kręglewski (Poznań), inż. Wł. J. Michejda (Katowice), inspektor Józef Żółtaszek (Łódź), inż. Kazimierz Strzegocki (Gdańsk). Do Rady Naukowo-Technicznej powołano następujących

członków: Prezes: inż. Stanisław Guzicki (prof. politechniki śląskiej), prof. inż. Zygmunt Rytel, inż. Marian Skup, prof. dr E. Geisler, prof. dr Józef Rżóska, prof. dr Stefan Schmidt. Podczas zgromadzenia odbyło się zebranie dyskusyjne, na którym dyrektor inż. Włodzimierz Skoraszewski wygłosił referat p. t.: „Istota planowania“, który wywołał obszerną i ożywioną dyskusję na wysokim poziomie. Niemniej interesującą dyskusję wywołał drugi referat p. t.: „Zastosowanie badań psychotechnicznych w górnictwie“ prof. Michała Bergera z Katowic, dyrektora Oddziału Śląskiego I. N. O.

KONGRES TECHNIKÓW POLSKICH.

Niedawno odbyło się plenarne zebranie Komitetu Organizacyjnego Naczelnej Organizacji Technicznej. Zagajając je, wiceminister inż. Rumiński podkreślił, że celem zebrania jest przede wszystkim omówienie spraw kongresowych. Prace komisji Kongresowej opierać się będą na działaniu przedstawicieli wszystkich stowarzyszeń, członków N. O. T., delegatów branż i stowarzyszeń branżowych w czterech Komisjach: 1) organizacyjnej, 2) programowej, 3) finansowej, 4) wydawniczo-redakcyjnej. Przewidziane jest około 50—60 referatów. W toku obrad ustalono, że nazwa kongresu brzmieć będzie — „Kongres Techników Polskich“. Wysunięto projekt zorganizowania kongresu w jednym z miast śląskich 15 października br., w którym to dniu odbędzie się uroczysta inauguracja Politechniki Śląskiej.

Głównym tematem będzie 3-letni plan gospodarczy, omówiony w ustalonych grupach referatów: zagadnienie planu gospodarczego, bilansu i handlu, szkolenia fachowców i planu finansowego z równoczesnym uwzględnieniem spraw: a) komunikacji i transportu, b) rozwoju sieci telefonicznej, telegraficznej i radiofonii, c) budownictwa, d) przemysłu wchodzącego w skład Min. Przemysłu, jak również rolnego i spożywczego.

Podczas ożywionej dyskusji na plan pierwszy wyłoniła się kwestia szkolenia zawodowego kadr fachowców, która ma być rozpatrywana na kongresie jako zagadnienie naczelné. Na specjalną uwagę zasługuje również sprawa eksportu i importu oraz sprawa pomiarów Kraju. Umówiono się, że w referatach za podstawę przyjęta będzie wartość złotego z 1937 r. W uzupełnieniu prac przygotowawczych do Kongresu, inż. Rumiński przewiduje zwołanie zebrań zarządów poszczególnych stowarzyszeń branżowych i wyznaczenie walnych zjazdów dla przedyskutowania referatów kongresowych.

DOLNOŚLĄSKIE ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO WAŁBRZYCH, UL. ZAMKOWA 4. Telefon 120—123

PRZEDSIĘBIORSTWA:

K O P A L N I E :

Biały Kamień, Bolesław Chrobry, Mieszko, Victoria, Nowa Ruda, Jan, Przygórze.

K O K S O W N I E :

Biały Kamień, Bolesław Chrobry, Mieszko, Victoria.

BRYKIETOWNIE: Lofix.

352

Zjednoczenie Przemysłu Cukrowniczego Opole Śląsk

Krakowska 51 poszukuje fachowców — cukrowników.

384

**BANK SPÓŁDZIELCZY
S P Ó Ł E M**

i

**CENTRALNA KASA
SPÓŁEK ROLNICZYCH**

zawiadamiają, że z dniem 1 lipca br. dotychczasową ich działalność kontynuować będzie Bank Gospodarstwa Spółdzielczego, który, przejmując ideowy i materialny dorobek Centralnej Kasy Spółek Rolniczych i Banku Społem, staje się centralą finansową zjednoczonego ruchu spółdzielczego oraz całego świata pracy miast i wsi.

BANK GOSPODARSTWA SPÓŁDZIELCZEGO

prowadzi nadal dotychczasową działalność obu połączonych Banków;

otwiera dalsze konta czekowe;

przyjmuje wkłady płatne a vista i wkłady terminowe;

przyjmuje do inkasa weksle, чеки i dokumenty,

wykonuje przekazy (zwykłe i terminowe) oraz potwierdza чеки bez ograniczenia sumy na wszystkie swoje placówki na terenie Polski;

udziela swoim członkom kredytu w rachunku bieżącym, kredytu wekslowego oraz kredytu gwarancyjnego.

Bank posiada 194 placówki na obszarze całego Kraju.

Centrala Zbytu Wyrobów Glaszanych

W BYTOMIU, UL. CHRZANOWSKIEGO 17

Telefony: Dyrekcja i Wydziały Sprzedaży 44-26 / Wydział Sprzedaży
Naczyn 26-08 i 20-16 / Skrót teleg. „Centremal” Bytom

oraz jej oddziały:

w Krakowie, ul. Batorego 5, telefon 50-242

w Kielcach, ul. Piotrkowska 81, telefon 11-96

w Myszkowie, Pohulanka, telefon 7

w Gdańsku-Wrzeszczu, ul. Curie-Skłodowskiej 3a

Delegatura w Jeleniej Górze, ul. Marsz. Stalina 9, tel. 26-06

PROWADZĄ SPRZEDAŻ NASTĘPUJĄCYCH WYROBÓW Z BLACHY:

naczyń dla gospodarstwa domowego, emaliowanych, ocynkowanych, szlifowanych i lakierowanych,

konwi na mleko

wiader ocynkowanych

lodówek zwykłych różnych wielkości

pieców przenośnych węglowych, emaliowanych (blaszanych i żeliwnych)

pieców przenośnych gazo-węglowych

pieców i kuchenek gazowych

pieców stało-palnych do opalania brykietami z węgla brunatnego

cylindrów do pieców kąpielowych

piekarników

beczek ocynkowanych

bębnów blaszanych

pudełek, puszek i innych opakowań blaszan.

tacek żelaznych

kubłów do śmieci różnych typów

części rowerowych

oraz innych wyrobów z blachy.

345

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU CERAMIKI TECHNICZNEJ I SZLACHETNEJ OKRĘGU CENTRALNEGO R A D O M

ŻEROMSKIEGO 53 / TELEF. 18-66

P O D L E G Ł E   Z A K Ł A D Y :

Fabryka Porcelany w Chodzieży

Fabryka Porcelany i Wyrobów Ceramicznych

„Ćmielów” w Ćmielowie

Pierwsza w Kraju Fabryka Porcelitu w Chodzieży

Zjednoczone Fabryki Fajansu we Włocławku

Fabryka Fajansu i Majoliki w Kole

Fabryka Wyrobów Fajansowych A. Rottenberg i Ska
w Radomiu

Fabryka Fajansu A. Czarniecki i Ska we Włocławku

Fabryka Płytek Terrakotowych Dziewulski i Lange
w Opocznie

Fabryka Wyrobów Szamotowych i Kamionkowych
„Marywil” w Suchedniowie

Fabryka Wyrobów Ceramicznych M. Chmielarz
w Radomiu

Państw. Zakłady Cegielniane „Jadwigów” w Ostrowcu

P R O D U K U J E M Y :

porcelanę stołową, laboratoryjną i elektro-
techniczną

porcelit stołowy i domowego użytku

fajans sanitarny

fajans stołowy i naczynia kuchenne

płytki posadzkowe i podwórzowe

rury kamionkowe, naczynia kwasoodporne

kamionkowe naczynia kuchenne

szamotowe wyroby ogniotrwałe.

351

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU
**KIELECKIE ZJEDNOCZENIE
PRZEMYSŁU WYROBÓW Z BLACHY**

K I E L C E

Skrzynka poczt. 41 / Tel. 11-96
Skrót telegraf. „Przemblach“

Produkuje:

a) ARTYKUŁY GOSPODARSTWA DOMOWEGO:

naczynia blaszane emaliowane, wiadra ocynkowane, wanienki i kotły do bielizny ocynkowane.

b) OPAKOWANIA BLASZANE:

puszki do konserw mięsnych i rybnych, pudełka do cukierków, herbaty, kakao itp. litografowane. Wszelkie opakowania blaszane dla przemysłu chemicznego i farmaceutycznego itp.

c) URZĄDZENIA MLECZARSKIE:

konwie na mleko ocynkowane lakierowane, pojemniki, wiadra, sita. Urządzenia mleczarni, jak kadzie, mateczniki itp. wykonane z blachy nierdzewnej.

Sprzedaż przez Centr. Zbytu WYROBÓW Blaszanych w Bytomiu, Chrzanowskiego 17

344

ZJEDNOCZENIE DOLNOŚLĄSKICH KAMIENIOŁOMÓW

ŚWIDNICA, PLAC LENINA 7

Dostarcza ze swoich 146 kamieniołomów granitu, bazaltu, mela-firu, skalenia, marmuru i piaskowca w dowolnych ilościach:

bloki surowe i obrobione
licówkę mostową i budowlaną
krawężniki
materiały brukowe wszelkich gatunków
kruszywo zwykłe i szlachetne
skał w kawałkach lub mielony
magnezyt surowy i palony
marmur i wyroby marmurowe

336

»Ferrohurt«

Spółka z ogr. odpow.

**Składy Żelaza, Wyrobów Żelaznych
i Materiałów Budowlanych**

Centrala Katowice, ul. Zacisze 1

Telefon 3-11-00

Oddziały: Warszawa, Kopernika 32

Łódź, Piotrkowska 46, tel. 2-16-32

Sopot, Marsz. Stalina 681, tel. 5-13-84

Adres telegraficzny: FERROHURT

Uznany skład przez **Ministerstwo Przemysłu:**

Centrala Zbytu Śrub i Nitów

Centrala Zbytu Gwoździ, Drutu i Czarnych
Narzędzi

Centrala Zbytu Wyrobów Blaszanych.

328

„Życie Gospodarcze”

*sprzedawane jest we wszystkich kioskach
„CZYTELNIKA” oraz w następujących księgarniach:*

BYDGOSZCZ Księgarnia N. Gieryn, — Jagiellońska 2
Księgarnia Pomorska — Gdańska 7

G D Y N I A Księgarnia W. Mężnickiego — 3 Maja 27/31

G N I E Z N O Księgarnia Józefa Weissa — Chrobrego 38

K A T O W I C E Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”

ul. 3 Maja 12

Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”

ul. Młyńska 9

Księgarnia św. Jacka — 3 Maja 3

„ Mikulskiego — Mariacka 2

„ Eichorna — Pierackiego 7

„ Köpplingera — Kościuszki 14

„ Wojnarowskiego — Młyńska 2

„ Nikodemskiego — św. Jana

Kawiarnia „Lotos” — ul. Warszawska

K I E L C E Księgarnia E. Szydtowskiego — Sienkiewicza 27

K R A K Ó W Księgarnia Gebethner i Wolff — Rynek Główny

„ Powszechna — Rynek Główny 41

Ł Ó D Ź Spółdzielnia Dziennikarska „Prasa”

Piotrkowska 102a

Okręgowa Spółdzielnia Nauczycielska

Piotrkowska 149

O P O L E Księgarnia Opolska — Rynek 2

P O Z N A Ń Księgarnia Gebethner i Wolff — Kantaka 6a

S O P O T Dom Książki — Marszałka Rokossowskiego 26

T O R U Ń Księgarnia J. Wojciechowski — Stary Rynek 4

W A R S Z A W A Nowa Księgarnia Techniczna R. Rejchenbacha

Poznańska 12

Księgarnia S. Arcta — Nowy Świat 35

„ Fuksiewicza — Nowogrodzka 37

355

Ministerstwo Przemysłu C. Z. P. Wł. Centrala Tekstylna

ŁÓDŹ, ULICA MONIUSZKI NR 6

Tel. 224-51, 142-12

Zbyt produkcji Przemysłu Włókienniczego
w kraju i eksport za granicę

Wykaz placówek zbytu:

SKŁADNICE WYROBÓW WELNIANYCH:

- Nr 1 Łódź, ul. Piotrkowska nr 76
- Nr 2 „ „ Wólczańska nr 215
- Nr 3 „ „ Tylna nr 6
- Nr 4 „ „ Żwirki nr 19
- Nr 5 Zgierz, ul. 1 Maja nr 5
- Nr 6 Tomaszów Maz., ul. Limanowskiego nr 32/34
- Nr 7 Bielsko, al. 3 Maja nr 29
- Nr 8 Jelenia Góra, plac Prezydenta Bieruta nr 1
- Nr 9 Białystok, ul. Grunwaldzka nr 11
- Nr 10 Zielona Góra, Stary Rynek nr 34
- Nr 11 Sopot, ul. Prezydenta Bieruta nr 38

SKŁADNICE WYROBÓW BAWELNIANYCH:

- Nr 1 Łódź, ul. Piotrkowska nr 137
- Nr 2 „ „ Kilińskiego nr 2
- Nr 3 „ „ Hipoteczna nr 7/9
- Nr 4 „ „ Sienkiewicza nr 82
- Nr 5 „ „ Kilińskiego nr 228
- Nr 6 „ „ Piotrkowska nr 295
- Nr 7 „ „ Zeromskiego nr 137
- Nr 8 „ „ Łąkowa nr 23
- Nr 9 „ „ Ogrodowa nr 17
- Nr 10 „ „ Emilii nr 5
- Nr 11 „ „ Piotrkowska nr 276
- Nr 12 „ „ Niciarniana nr 2
- Nr 13 Pabianice
- Nr 14 Łódź, ul. Rembielińskiego nr 2/42
- Nr 15 Pabianice, ul. Piłsudskiego nr 11
- Nr 16 Częstochowa, ul. Narutowicza nr 127
- Nr 17 Żyrardów
- Nr 18 Bielawa D/Śl. przy fabryce K. Dierig
- Nr 19 Rychbach D/Śl., ul. Browarna nr 6
- Nr 20 Luban D/Śl. w organizacji

SKŁADNICE WYROBÓW JEDWABNYCH:

- Nr 1 Łódź, ul. Gdańska nr 40
- Nr 2 Kalisz, ul. 11 Listopada nr 2

SKŁADNICE WYROBÓW KONFEKCYJNYCH:

- Nr 1 Łódź, ul. Kilińskiego nr 94
- Nr 2 Bydgoszcz w organizacji
- Nr 3 Poznań w org.
- Nr 4 Wrocław w org.
- Nr 5 Szczecin w org.
- Nr 6 Kraków w org.

SKŁADNICE WYROBÓW DZIEW. POŃCZ.:

- Nr 1 Łódź, ul. Nawrot nr 30
- Nr 2 „ „ Piotrkowska nr 78
- Nr 3 „ „ Krzemieniecka nr 16
- Nr 4 „ „ al. Kościuszki nr 23/25
- Nr 5 „ „ Sienkiewicza nr 82
- Nr 6 „ „ Gdańska nr 47
- Nr 7 Aleksandrów k/Ł. ul. Warszawska nr 32
- Nr 8 Kalisz w organizacji
- Nr 9 Żyrardów w org.
- Nr 10 Sosnowiec w org.
- Nr 11 Gdańsk w org.
- Nr 12 Jelenia Góra w org.
- Nr 13 Piądnik Śl. Opolski w org.

SKŁADNICE WYROBÓW LNIANYCH:

- Nr 1 Łódź w organizacji
- Nr 2 Żyrardów w org.
- Nr 3 Częstochowa w org.
- Nr 4 Bielsko, Dolne Przedmieście nr 338
- Nr 5 Wałbrzych w org.
- Nr 6 Kamieniągóra w org.
- Nr 7 Żóraw w org.
- Nr 8 Wrocław w org.

SKŁADNICA TKANIN TECHNICZNYCH:

- Nr 1 Łódź w organizacji

SKŁADNICA RESZTEK:

- Łódź, ul. Piotrkowska 59

HURTOWNIE:

- Nr 1 Łódź, ul. Piotrkowska nr 80
- Nr 2 „ „ w organizacji
- Nr 3 „ „ „
- Nr 4 Wrocław, ul. Rуска nr 6:

346

Zjednoczenie Przemysłu Kotlarskiego

Kraków, Plac Kossaka Nr 6.

wykonuje w podległych sobie Zakładach produkcję, obejmującą:

Kotły i części kotłowe. Aparaturę chemiczną i budowę cukrowni, gorzelni, rektyfikacji spirytusu bezwodnego i konsumcyjnego, browarów, krochmalni, rafinerii nafty, urządzeń dla gazowni, koksowni itp. Kompletne urządzenia chłodnicze dla fabryk chemicznych, portowe, dla przemysłu spirytusowego itp. Konstrukcje żelazne, zbiorniki do płynów gazów, różne maszyny i aparaty, urządzenia transportowe, urządzenia sortownicze, różne urządzenia - pralnicze, dezynfekcyjne, sterylizacyjne, destylacyjne, ogrzewnicze, paropowietrzne, odlewy żeliwne i metalowe, wyroby tłoczone.

Ważniejsze fabryki podległe Zjednoczeniu Przemysłu Kotlarskiego

1) Polskie Zakłady Babcock-Zieleniewski, Sosnowiec 2) L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper, Kraków. 3) Fabryka Palenisk Mechanicznych, Mikołów G. Śl. 4) Śląska Wytwórnia Części do Kotłów Parowych, Ochojec. 5) Śląska Wytwórnia Blach Dzlurkowanych, Świętochłowice.	6) Sosnowiecka Kottarnia Wyrobów Miedzianych i Metalowych, Ludwik Piątkowski, Sosnowiec. 7) Zakłady Mechaniczne i Budowa Konstrukcji Stalowych „Zamkost”, Będzin 8) Fabryka Maszyn dawn. Seiffert, Tarnowskie Góry. 9) Fabryka Wyrobów Miedzianych i Metalowych, Maszyn i Kotłów, Quissek i Geppert, Bielsko.
- 10) Fabryka Maszyn i Konstrukcji Żelaznych A. Alschér i Syn, Biała Krakowska.
  - 11) Fabryka Maszyn i Aparatów dawn. Fraembs i Freudenberg, Świdnica.
  - 12) Państwowa Fabryka Aparatów daw. Strauch i Schmidt, Nysa.

Przy Zjednoczeniu Przemysłu Kotlarskiego istnieje Centralne Biuro Aparatury Chemicznej i Urządzeń Chłodniczych, które opracowuje projekty kompletnych urządzeń dla przemysłów: fermentacyjnego, chemicznego, technologicznego, chłodniczego.

Oferty, kosztorysy na żądanie. • Adres telegraficzny „ZETPEKA” Kraków.
Telefony: Wydz. Handlowy: 557-01 - Wydz. Techniczny 502-26 - Centralne Biuro Aparatury Chemicznej 558-47.

338

CENTRALNY ZARZĄD ENERGETYKI

ZJEDNOCZENIE ENERGETYCZNE ZAGŁĘBIA WĘGLOWEGO

KATOWICE, Stawowa 13

Instytucja koordynująca i kontrolująca gospodarkę energetyczną i wodociagową obszaru Zagłębia Węglowego.

Zjednoczenie zrzesza:

a) Elektrownie:

Śląskie Zakłady Elektryczne, Katowice, ul. 3. Maja 9
Zakłady „Elektro” Sp. Akc., Łaziska Górne
Elektrownia Okr. w Zagłębiu Dąbr., Będzin, Małobądzka 141
Elektrownie Górnośląskie, Gliwice, ul. Chmielna 2
Elektrownia Miejska w Bielsku
Elektrownia Okręgowa m. Cieszyna, ul. Mostowa 2
Elektryczna Sieć Okr. Zakładów Górnośląskich „Silesia”, Bielsko, ul. 3-go Maja 1a
Okr. Sieci Elektryczne Śląska Opolskiego, Nysa, Grodkowska 2
o łącznej zainstalowanej mocy 425000 KW.

b) Zakłady Wodociagowe:

Górnośląskie Zakłady Wodociagowe, Zabrze, Zamojskiego 1.
Państwowe Zakłady Wodociagowe, na G. Śląsku, Katowice, ul. Gen. Zajączka 18.
Powiatowe Zakłady Wodociagowe, ul. Warszawska 45
o łącznej wydajności ujęć 240000 m³ wody na dobę.

Poza normalną dostawą prądu i wody Zjednoczenie zajmuje się:
elektryfikacją miast i wsi, budową linii dalekosieżnych oraz planowaniem, budową i rozbudową Okręgowych Zakładów Elektrycznych i Okręgowych Zakładów Wodociagowych Zagłębia Węglowego.

335

CENTRALA ZAOPATRZENIA I ZBYTU PRZEMYSŁU SKÓRZANEGO

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 260

podaje do wiadomości zainteresowanym,
że posiada na składzie do sprzedaży hur-
towej, po cenach komercyjnych, większą
ilość REKAWICZEK oraz WALIZEK.

WZORY I CENY DO OBEJRZENIA W CENTRALI ZA-
OPATRZENIA I ZBYTU PRZEMYSŁU SKÓRZANEGO

332

CENTRALNY ZARZĄD ENERGETYKI

Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Krakowskiego

KRAKÓW, Al. Mickiewicza 33

TELEFON: 549-08, 590-37, 548-65

Instytucja koordynująca i kontrolująca gospodarkę ener-
getyczną na terenie wojew. krakowskiego i rzeszowskiego

*Elektryfikacja miast i wsi
budowa linii dalekosiężnych
planowanie i odbudowa zakładów energetycznych.*

333

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU CERAMIKI BUDOWLANEJ na OKRĘG DOLNEGO ŚLĄSKA

JELEŃ GÓRA

ULICA 3-go MAJA 44

Adres telegraficzny:

„CERAMBUD” — Jelenia Góra

TELEFONY: Nr 32-04, 30-23

●●

zarządza zakładami produkującymi:

kamionkę kwasoodporną, kanalizacyjną,
sanitarną i dla użytku gospodarstw wiej-
skich, płytki kamionkowe okładzinowe
mrozo- i kwasoodporne, cegłę maszy-
nową pełną, dziurawkę i kanalizacyjną,
dachówkę i gąsiory, płyty działowe,
dreny, kafle i klinkier budowlany.

340

CENTRALA HANDLOWA PRZEMYSŁU DRZEWNEGO

W WARSZAWIE ul. Chmielna 57

ODDZIAŁY:

KRAKÓW, ul. Szczepańska 1,

ŁÓDŹ, ul. Żeromskiego 92,

POZNAŃ, ul. Mielżyńskiego 26,

KATOWICE, ul. Warszawska 12,

●

dostarcza na zamówienia i ze składów konsygnacyjnych:

*meble biurowe, mieszkalne, szkolne,
stolarkę budowlaną, baraki,
opakowania: skrzynie, beczki, łubianki,
wozy konne, przyczepy, wózki bagażowe,
szpilki szewskie, koturny, trzonki do narzędzi,
przybory biurowe i kreślarskie, liczydła,
sprzęt sportowy i gimnastyczny, zabawki,
sprzęt domowy i kuchenny i inne.*

351

Import

Eksport

ZIOŁA LECZNICZE PRZEMYSŁOWE I PRZYPRAWOWE

kupuje i sprzedaje

„SPOŁEM”

ZWIĄZEK GOSPODARCZY SPÓŁDZIELNI R. P.

Zamówienia przyjmują i udzielają informacji:

DZIAŁ ZIOŁ CENTRALI „SPOŁEM”

Warszawa, ul. Grażyny 13.

**REFERATY ZIOŁ WOJEWÓDZKICH ODDZIAŁÓW
ROLNICZYCH „SPOŁEM” W MIASTACH:**

Białystok, Kilińskiego 7	Poznań, Chelmońskiego 1
Bydgoszcz, Chodkiewicza 24	Radom, Żeromskiego 31
Gdynia, Abrahama 37	Rzeszów, Bernardyńska 2
Katowice, Zabrska 10	Szczecin, Zaolziańska 22/24
Kraków, Warszawska 4	Olsztyn, Ogrodowa 7
Lublin, Konopnickiej 3	Warszawa, Szpitalna 5
Łódź, Piotrkowska 54	Wrocław, Krasińskiego 7

i Spółdzielnie rolniczo-handlowe ze Spółdzielniami
Samopomocy Chłopskiej oraz Oddziały Spożywcze
„SPOŁEM” rozmieszczone w całym Kraju.

325

ZJEDNOCZENIE PRZEMYSŁU MASZYNOWEGO

Skrót telegr.: ZETPEEM

GLIWICE, Zwycięstwa 7

Konta Bankowe: BGK. nr 154
Bank Spółem nr 122

TELEFONY: Dyr. Naczelny 24-69
Dyr. Technicz. 20-21

TELEFONY: Dyr. Adm. Handl. 43-93
Wydz. Zaopatr. 44-80
Wydz. Zbytu 27-82

URZĄDZENIA DŹWIGOWE

Żurawie portowe, do nawęglania parowozów itp. dźwigi kolejowe, podnośniki „DEMAG”, podnośniki hydrauliczne oraz łańcuchowe, trybowe i ślimakowe wielokrążki, lewary, windy osobowe i towarowe.

URZĄDZENIA TRANSPORTOWE

Suwnice, przesuwnice, obrotnice parowozowe, transportery taśmowe, kubelkowe, ślimakowe itp. przyczepki kłonicowe trakcji mechanicznej do wożenia drzewa.

NOWOCZESNE PĘDNI

chyżozmiany, przekładnie.

KOMPRESORY

przewoźne.

WALCE DROGOWE

parowe, motorowe i inne urządzenia do budowy dróg.

URZĄDZENIA ODPYLAJĄCE

dla kopalń i przewody powietrzne.

WYTWORNICE ACETYLENOWE

IMADŁA

wszelkich rozmiarów.

KOŁA ZĘBATE

czołowe, stożkowe o zębach prostych i skośnych, ślimak i ślimacznicze.

MASZYNY BUDOWLANE

betoniarki, maszyny do wyrobu dachówek i pustaków betonowych, taczki, klamry budowlane.

PRASY MIMOŚRODOWE I HYDRAULICZNE

urządzenia olejarni, wulkanizatornie, młoty sprężynowe.

POMPY PRZEMYSŁOWE

ośrodkowe dla przemysłu, górnictwa i wodociągów, pompy „WORTHINGTON”, pompy skrzydełkowe, stacje benzynowe, hydrofory mieszkaniowe.

MŁYNY KULOWE

łamacze kamieni, granulatory, urządzenia do przeszenia, mielenia i sortowania kamieni lub minerałów dla przemysłu cementowego, chemicznego, ceramicznego i budowy dróg.

348

Fabryka Sztucznego Jedwabiu WE WROCŁAWIU

Pierwsza Fabryka Sztucznego Jedwabiu na terenach Ziemi Odzyskanych produkuje:

przedzę sztucznego jedwabiu;
na składzie stale:
przedza jedwabna oraz odpadki
skręcone i nie skręcone.

353

WARSZAWSKA HURTOWNIA ARTYKUŁÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

WARSZAWA

FIRMA „LES” MARSZAŁKOWSKA 104

RÓG WIDOK

POLECA PO CENACH KONKURENCYJNYCH

318

Towary

**KOLONIALNO-SPOŻYWCZE
I SŁODYCZE**

Mikołaj Kosmowski i Ska

Warszawa-Praga, ulica Targowa 49

316

POSZUKUJĘ POKOJU w Katowicach

Wiadomość: Redakcja Życia Gospodarczego
KATOWICE, ul. 3-go maja 23 — tel. 317-71

R. ANDERS - Optyk

Warszawa-Praga, ulica Targowa 69

Poleca: okulary ze szkła i Zeissa, Buscha, dwuogniskowe sferyczne — kolorowe itd.

323

ROMAN

SECHMAN — Jubiler

KATOWICE, ulica Mariacka 2

TELEFON 325-49

KUPNO — SPRZEDAŻ
I OCENA BRYLANTÓW

330

DWUTYGODNIK „ŻYCIE GOSPODARCZE” ukazuje się dwa razy miesięcznie. — WYDAWCA: Spółdzielnia Wydawnicza „Życie Gospodarcze”, spółdzielnia z odpowiedzialnością udziałami w Katowicach. — REDAGUJE KOLEGIUM. — Rękopisów niezamówionych Redakcja nie zwraca. Przedruki dozwolone tylko z wyraźnym podaniem źródła.

PRENUMERATA dwutygodnika „Życie Gospodarcze” wynosi (wraz z przesyłką pocztową): mies. zł 100, kwart. zł 300, półrocznie zł 600. CENNIK OGŁOSZEŃ: Ogłoszenie na okładce: 2-ga i 3-cia strona okładki po 20.000,— zł, 1/2 str. — 11.000,— zł, 1/4 str. — 6000,— zł, 4-ta strona okładki — 25.000,— zł, 1/2 str. — 13.000,— zł. Ogłoszenia za tekstem: 1/4 str. — 15.000,— zł, 1/2 str. — 8.000,— zł, 1/4 str. — 4.500,— zł, 1/8 str. — 2.500,— zł, 1/16 str. — 1.500,— zł. Drobne od słowa 25,— zł, najmniej za jedno drobne ogłoszenie 300,— zł. Za dział ogłoszeń Redakcja nie bierze odpowiedzialności.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: Katowice, 3-go Maja 23, tel. 317-71, konta: Bank „Społem”, Katowice Nr 179 i PKO, Katowice Nr 4391. DRUK: Drukarnia Państwowa Nr 1, Katowice, ul. Francuska nr 33, tel. nr 327-54. (618. 6. 46. — R 14102)

CENTRALNY ZARZĄD PRZEMYSŁU HUTNICZEGO

KATOWICE, Lompy 14

TELEFON 329-31/39

Zakłady hutnicze - Biura - Zjednoczenia - Centrale podl. C.Z.P.H.

Nazwa	Adres	Nr tel.
1. Huta Andrzej	Zawadzkie pow. Hudecki	6-7
2. Huta Baildon	Katowice-Dąb	339-41
3. Huta Bankowa	Dąbrowa Górnicza	681-54
4. Huta Batory	Hajduki Wielkie	417-41
5. Huta Będzin	Będzin	711-51
6. Huta Bobrek	Bobrek Bytomski	34-61
7. Huta Częstochowa	Częstochowa	24-92
8. Huta Ferrum	Katowice-Bogucice	309-56
9. Huta Florian	Świętochłowice	417-11
10. Huta Gliwice	Gliwice	27-59
11. Huta Katarzyna	Sosnowiec	623-75
12. Huta Kościuszko	Chorzów	417-21
13. Huta Laura	Siemianowice	232-11
14. Huta Łabędy	Łabędy	118
15. Huta Mała Panew	Ozimek	1
16. Huta Ostrowiec	Ostrowiec Kielecki	22
17. Huta Pokój	Nowy Bytom	523-37
18. Huta Renard	Sosnowiec	617-76
19. Huta Sosnowiec	Sosnowiec	621-51
20. Huta Stalowa Wola	Stalowa Wola	1
21. Huta Szczecin	Szczecin	
22. Huta Zabrze	Zabrze	34-51
23. Huta Zawiercie	Zawiercie	1-63
24. Huta Zgoda	Świętochłowice	417-01
25. Huta Zygmunt	Łagiewniki	417-61
26. Hutniczy Instytut Badawczy im. Stanisława Staszica	Gliwice, Górne Wały 19	35-94
27. Biuro Projektów Hutniczych	Zabrze	34-51
28. Centrala Zaopatrzenia Hutniczego	Katowice, Zamkowa 12	344-84
29. Centrala Żelaza i Stali	Katowice, Ligonja 7	329-61
30. Hutnicze Przedsiębiorstwo Budowlane	Gliwice, Fabryczna 16	50-79
31. Zakłady Elektro	Łaziska Górne	17-68, 16-61
32. Zjednoczenie Kopalń Rudy	Częstochowa, Al. Kościuszki 14a	14-01
33. Zjednoczenie Przemysłu Cynkowego	Katowice, Podgórna 4	349-01
34. Zjednoczenie Przemysłu Materiałów Ogniotrwałych	Gliwice, Fabryczna	33-01

DELEGATURA C.Z.P.H. w Warszawie, Aleja na Skarpie (Frascati) 21 tel. 881-94

Przedstawicielstwo huty „Stalowa Wola” Katowice, ul. 3-go Maja 21 tel. 302-27

Przedstawicielstwo huty „Ostrowiec” Katowice, ul. Kochanowskiego 4 tel. 324-47

Zrzeszenie Spółdz. Spożyw. Przem. Hutniczego, Katowice, Warszawska 7 tel. 344-84

Centrala Handlowa Przemysłu Chemicznego w Warszawie

UL. PIERACKIEGO 18 — TELEF. NR 86-453 // SKRÓT TELEGRAFICZNY: „CHEMIA“

Centrala Handlowa Przemysłu Chemicznego, powołana do życia przez Ministerstwo Przemysłu, w zakresie swej działalności obejmuje całkowitą sprzedaż artykułów chemicznych, wytwarzanych przez fabryki państwowe i będące pod zarządem państwowym, podległe Centralnemu Zarządowi Przemysłu Chemicznego. C. H. P.Ch. dba o racjonalny rozdział i reguluje ceny produktów chemicznych.

SPRZEDAŻ ODBYWA SIĘ ZA POŚREDNICTWEM NASTĘPUJĄCYCH BIUR SPRZEDAŻY:

1. Materiałów Wybuchowych w Katowicach, Warszawska 6 „Centrowybuch“, tel. 303-21, 22	(Prochy, lonty, nitropochodne, dynamit, materiały wybuchowe górnicze)
2. Produktów Węglpochodnych w Zabrzu, Zamkowa 1 (Biskupice), tel. 34-01 „Węglpochodne-Zabrze“	(smoła, pak, środki impregnacyjne, benzol, toluol, naftalina itd., sadza, elektrody)
3. Nawozów Sztucznych w Gliwicach, Zawiszy Czarnego 7 „Azot“, tel. 45-75, 30-85, 31-93	(nawozy sztuczne, azotowe, fosforowe, produkty azot. techn.)
4. Produktów Nieorganicznych w Gliwicach, Zawiszy Czarn. 7, tel. 25-35, 46-38, „Solkwas“	(kwas solny, soda, karbid. itp.)
5. Produktów Organicznych i Farmaceutycznych w Łodzi, Sienkiewicza 55, tel. 197-36, „Barwolfarm“	(półprodukty, barwniki, kwas octowy, estry, wszelkie artykuły farmaceutyczne)
6. Produktów Tłuszczowych w Gliwicach, Matejki 12 „Tłuszcze“, tel. 45-20, 37-22, 24-65 skrzynka pocztowa 64.	(tłuszcze techniczne, gliceryna, oleina, żelatyna, kleje, mydło, itp.)
7. Farb i Lakierów w Gliwicach, Dr. Styczyńskiego 20, tel. 50-03, „Barwina“	(farby, lakiery, pokosty itp.)
8. Gazów Technicznych w Dąbrowce Małej k/Katowic, Dąbrowskiego 2, tel. 241-35, „Centrogaz“	(tlen, acetylen, wodór, dwutlenek węgla itp.)
9. Wyrobow Gumowych i Tworzyw Sztucznych w Łodzi, św. Stanisława 2, telefon 193-21 „Gumtwór“	(wyroby gumowe, techniczne, galanteria gumowa, obuwie gumowe, wszelkiego rodzaju tworzywa sztuczne)
10. Artykułów Chemii Stosowanej w Krakowie, Pijarska 9, „Archem“, telefon 558-18, 558-19, 558-20	(wyroby perfumeryjno-kosmetyczne, kleje biurowe, atramenty, świece, środki do czyszczenia, laki, glazury itp.)

Na terenie całego kraju czynne są hurtownie wojewódzkie, od których firmy detaliczne mogą nabywać wszelkie chemikalia.

HURTOWNIE WOJEWÓDZKIE:

Nr 1. Warszawa , Pierackiego 18, tel. 883-18 „Chemohurt“	Nr 8. Bydgoszcz , Mazowiecka 31 i 33, „Chemia“
Nr 2. Łódź , Wigury 30, tel. 143-32 „Chemohurt“	Nr 9. Poznań , Mickiewicza 28, tel. 18-66, „Chemohurt—Poznań“
Nr 3. Katowice , Sokolska 4, tel. 319-87, „Concordia“	Nr 10. Radom , Limanowskiego 9, „Chemia“
Nr 4. Jelenia Góra , plac Bieruta 5, tel. 22-55 „Chemia“	Nr 11. Lublin , Browarna 2, tel. 11-33, 10-22, „Chemia—Lublin“, skrz. pocztowa 59
Nr 5. Szczecin , ks. Jaromira 12, „Centrochem—Szczecin“	Powiatowa Hurtownia, Częstochowa , al. Kościuszki 28, telef. 24-13, 20-75 „Chemoprodukt“
Nr 6. Kraków , św. Anny 2, tel. 573-31, 597-25, „Chemia—Kraków“	Powiatowa Hurtownia, Inowrocław , Sienkiewicza 11.
Nr 7. Gdańsk—Wrzeszcz , Matejki 4, telefon 4-13-06, „Centrochem“	

ODBIORCY, pragnący nabyć towar po cenach urzędowych, winni nadsyłać za pośrednictwem właściwych Ministerstw lub Centralnych Zarządów Przemysłowych odpowiednio umotywowane wnioski do Centrali Handlowej Przemysłu Chemicznego w Warszawie, ul. Pierackiego 18 — raz na kwartał do 1-go ostatniego miesiąca kwartału bieżącego. Zlecenia sprzedaży po cenach urzędowych, po zatwierdzeniu ich przez Departament Zaopatrzenia, względnie przez Centralny Urząd Planowania przesyłane będą do wykonania odpowiednim Biurom Sprzedaży, względnie Hurtowniom Wojewódzkim.